

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE'DE MUHASEBE MESLEK MENSUBU
OLMAK İÇİN GİRİLEN SINAVLARIN VE
MESLEK MENSUPLARININ İNCELENMESİ
2009-2017**

EKİN AKİLE GÜR

2510160296

TEZ DANIŞMANI: DR. ÖĞR. Ü. ZEKERİYA EMRE ERKAL

DÜZELTİLMİŞ TEZ

İSTANBUL 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : EKİN AKİLE GÜR Numarası : 2510160296
Anabilim Dalı /
Anasanat Dalı / Programı : İŞLETME (İKTİSAT) Danışmanı : DR. ÖĞR. ÜYESİ ZEKERİYA EMRE ERKAL
Tez Savunma Tarihi : 25.06.2019 Saati : 12.00
Tez Başlığı : TÜRKİYE'DE MUHASEBE MESLEK MENSUBU OLMAK İÇİN GİRİLEN SINAVLARIN VE MESLEK MENSUPLARININ İNCELENMESİ (2009-2017)

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR. DUYGU ANIL KESKİN		KABUL
1- DR. ÖĞR. ÜYESİ ZEKERİYA EMRE ERKAL		Kabul
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA ÇANAKÇIOĞLU		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR. BANU TARHAN MENGÜ		
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ ELÇİN ŞİŞMANOĞLU		

ÖZ

TÜRKİYE'DE MUHASEBE MESLEK MENSUBU OLMAK İÇİN GİRİLEN SINAVLARIN VE MESLEK MENSUPLARININ İNCELENMESİ

EKİN AKİLE GÜR

Teknolojinin ilerlemesi, mesleğin kapsamının genişlemesi, parasal işlerin karmaşıklığı gibi sebepler mesleğin sürekli olarak güncel, kanunlara mevzuatlara ve gelen değişikliklere adapte olmasını gerektirmiştir. Bu sebeple daha öncelerde belirli standartlara sahip olmayan herkesin yapabildiği bu meslek işin ehemmiyeti ve gerekliliklerinden ötürü belirli eğitim ve sınavları kapsayan nitelikli eleman ihtiyacını doğurmuştur. Ülkemizde 1989 yılında çıkartılan Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile kısa sürede örgütlenerek günümüzde çokça tercih edilen bir meslek haline gelmiştir.

Bu sebeple bu çalışmada muhasebe kavramı ve meslek uygulayıcıları kavramları ele alınmıştır. Ardından meslek uygulayıcısı olmak için tabi olunan sınavlar; katılım ve başarı oranları, demografik bilgiler gibi çeşitli yönlerden incelenmiştir. Son bölümde illere ait meslek mensuplarının profilleri tanımlanmıştır. Bu veriler yıl bazında ve il bazında detaylı olarak aktarılmıştır. Getirilen standartlardan sonra mesleğe olan talebin değişimi incelenmiştir.

Sonuç olarak TÜRMOB verileri meslek mensuplarını; eğitim, yaş, cinsiyet yönünden, yılları; oda sayıları, sınav katılım ve başarı oranları, verilen eğitimler ve içerikleri yönünden, illeri; meslek uygulayıcılarının dağılımı, bağımlı ya da serbest çalışmaları, kaşe kullanım oranları yönünden incelenmiş ve tablolaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, TÜRMOB, TESMER, Mali Müşavirlik, Muhasebe Meslek Mensubu

ABSTRACT

ASSESSMENT OF ENTREPRENEUR EXAMINATIONS IN TURKEY FOR ACCOUNTING CAREER COMPANIONS AND CAREER OWNERS

Ekin Akile GÜR

Technological development, enlargement of career scope and the complexity of monetary operations resulted in the expansion of this career with its adaptations to existing legislative regulations and new variabilities. As a result this career, which was carried out by even those without any standards, gave rise to the need for standard education and examinations for determination of personnel within this field. As result of Turkish law enshrined in 1989 surrounding independent, chartered and public certified accountancy, our country has seen a progressive and consistent rise in the accounting practice namely becoming a popular career path.

For this reason in this study accounting and career application concepts are considered. Subsequently, adaptable examinations for career applicants, participation and success rates, demographic information and alike are examined from different points of view. In the last section, career companion profiles are introduced on the basis of cities. These data are transferred in detail on annual and city bases. After the suggestion of standards the changes in demand belonging to the career is investigated.

As conclusions TÜRMOB data are investigated and put into table forms on the bases of career companion, education, age, gender, in addition to years, room numbers, examination participation and success ratios, trainings and content wise and finally cities, distribution of career applicants, dependent or free works, cachet.

Keywords: Accounting, TURMOB, TESMER, Financial Advisor, Professional Accountant

ÖNSÖZ

TÜRMOB tarafından 1993 yılında kurulan TESMER meslek mensuplarının bilmesi gerektiği her konuyla alakalı sorunun olduğu sınavlar, zorunlu staj, staj sınavını kazananlar için ara dönem eğitim ve sınavları düzenleyerek; yabancı dil bilgisi olan, bilgisayar becerilerine ve meslekle alakalı mevzuata hâkim her konuda donanımlı mensup yetiştirme amaçlanmaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda mesleğe giriş sınavı olan staja giriş sınavı, stajı tamamlayanlar için serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavı, mesleği serbest muhasebeci olarak devam ettirenler için özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavı ve serbest muhasebecilerin stajyerleri için ara dönem bitirme sınavları, meslekte 10 senelik çalışmayı doldurmuş kişiler için yeminli mali müşavirlik sınavı olmak üzere kurum içinde her yıl bu 5 sınav 3'er kere yapılmaktadır.

Bu çalışma bu sınavların katılım oranlarını, başarı oranlarını, demografik değişkenlerin etkisini, muhasebe meslek mensuplarının günümüz çalışma durumlarını ortaya koyarken; muhasebe kavramı, meslek mensubu kavramı, meslek şartlarını da ele almıştır. TÜRMOB tarafından her sene düzenlenen Faaliyet Raporlarından yola çıkarak her değişken, her il için detaylı olarak incelenmiştir.

Veriler 01.01.2009-31.12.2017 yıllarını kapsamaktadır. Çalışmada verilerin her sene farklı bir düzen içinde yayımlanmış olması, hazırlanan formatın sürekli değiştirilerek kullanıcılara sunulması çalışmada karşılaşılan güçlüklerdendir.

Bu çalışmayı gerçekleştirirken yardımlarını ve desteklerini hiç esirgemeyen başta Dr. Öğr. Ü. Zekeriya Emre Erkal hocam olmak üzere eşime ve aileme anlayış ve hoşgörülerinden ötürü teşekkür ederim.

Ekin Akile Gür

2019, İstanbul

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE MUHASEBE MESLEĞİ

1.1.Muhasebe Mesleği	3
1.2.Meslekte Örgütlenme	6

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE MESLEK MENSUBU OLMAK İÇİN YAPILAN SINAVLAR

2.1.TESMER	12
2.2.Türkiye'de Meslek Mensubu Olmak İçin Tabi Olunan Sınavlar	15
2.2.1. Staj Başlatma Sınavı	15
2.2.2. Serbest Muhasebecilik Staj Ara Dönem ve Bitirme Sınavları.....	17
2.2.3 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavı.....	18
2.2.4. Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı.....	20
2.2.5. Özel Serbest Muhasebecilik Sınavı	22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE MESLEK MENSUBU OLMAK İÇİN YAPILAN SINAVLARIN GENEL OLARAK İNCELENMESİ

3.1. Türkiye Geneline Bakış	23
3.1.1. Serbest Muhasebecilere Genel Bakış.....	25
3.1.2.Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlere Genel Bakış.....	26
3.1.3. Yeminli Mali Müşavirlere Genel Bakış.....	27
3.2.Yıllara Genel Bakış	28
3.2.1.2009 Yılı Genel Bakış.....	28
3.2.2. 2010 Yılı Genel Bakış.....	31

3.2.3. 2011 Yılı Genel Bakış.....	33
3.2.4. 2012 Yılı Genel Bakış.....	35
3.2.5. 2013 Yılı Genel Bakış.....	36
3.2.6. 2014 Yılı Genel Bakış.....	38
3.2.7. 2015 Yılı Genel Bakış.....	39
3.2.8. 2016 Yılı Genel Bakış.....	41
3.2.9. 2017 Yılı Genel Bakış.....	43

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ MESLEK MENSUPLARININ İLLER BAZINDA İNCELENMESİ

4.1. YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLERİN İLLERE GÖRE İNCELENMESİ 45

4.1.1. Adana.....	45
4.1.2. Ankara.....	47
4.1.3. Antalya.....	48
4.1.4. Bursa.....	49
4.1.5. Eskişehir.....	50
4.1.6. Gaziantep.....	52
4.1.7. İstanbul.....	53
4.1.8. İzmir.....	54

4.2.SERBEST MUHASEBECİ VE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLERİN İLLERE GÖRE İNCELENMESİ..... 55

4.2.1. Adana.....	56
4.2.2. Adıyaman.....	57
4.2.3. Afyon.....	58
4.2.4. Aksaray.....	59
4.2.5. Alanya.....	60
4.2.6. Amasya.....	62
4.2.7. Ankara.....	63
4.2.8. Antalya.....	64
4.2.9. Artvin.....	65
4.2.10. Aydın.....	67
4.2.11. Balıkesir.....	68
4.2.12. Bartın.....	69
4.2.13. Batman.....	70
4.2.14. Bilecik.....	71
4.2.15. Bitlis.....	73
4.2.16. Bodrum.....	74
4.2.17. Bolu.....	75
4.2.18. Burdur.....	76

4.2.19. Bursa	77
4.2.20. Çanakkale.....	79
4.2.21. Çankırı	80
4.2.22. Çorlu	81
4.2.23. Çorum	82
4.2.24. Denizli.....	83
4.2.25. Diyarbakır	84
4.2.26. Düzce	85
4.2.27. Edirne.....	87
4.2.28. Elazığ	88
4.2.29. Erzincan	89
4.2.30. Erzurum	90
4.2.31. Eskişehir.....	91
4.2.32. Fethiye	93
4.2.33. Gaziantep	93
4.2.34. Giresun.....	95
4.2.35. Gümüşhane	96
4.2.36. Hatay	97
4.2.37. Isparta.....	98
4.2.38. İskenderun.....	100
4.2.39. İstanbul.....	101
4.2.40. İzmir.....	102
4.2.41. Kahramanmaraş	103
4.2.42. Karabük.....	104
4.2.43. Karaman.....	105
4.2.44. Kars	106
4.2.45. Kastamonu	108
4.2.46. Kayseri.....	109
4.2.47. Kırıkkale	110
4.2.48. Kırklareli.....	111
4.2.49. Kırşehir	112
4.2.50. Kocaeli	114
4.2.51. Konya.....	115
4.2.52. Kütahya	116
4.2.53. Malatya	117
4.2.54. Manavgat	118
4.2.55. Manisa.....	119
4.2.56. Mardin.....	120
4.2.57. Mersin	121
4.2.58. Muğla	123
4.2.59. Muş	124

4.2.60. Nevşehir	125
4.2.61. Niğde.....	126
4.2.62. Ordu	127
4.2.63. Osmaniye	129
4.2.64. Rize	130
4.2.65. Sakarya.....	131
4.2.66. Samsun.....	132
4.2.67. Sinop	133
4.2.68. Sivas.....	134
4.2.69. Şanlıurfa.....	136
4.2.70. Tekirdağ.....	137
4.2.71. Tokat	138
4.2.72. Trabzon	139
4.2.73. Uşak	140
4.2.74. Van.....	142
4.2.75. Yalova	143
4.2.76. Yozgat	144
4.2.77. Zonguldak	145
SONUÇ.....	148
KAYNAKÇA	148

TABLULAR LİSTESİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 3. 1.	:Meslek Mensuplarının Eğitim Tablosu	23
Tablo 3. 2.	:Meslek Mensupları Yaş Grubu Dağılım Tablosu	24
Tablo 3. 3.	:Serbest Muhasebecilerin Yaş Grubu Dağılım Tablosu	25
Tablo 3. 4.	:Serbest Muhasebeci Mli Müşavirlerin Yaş Grubu Dağılım Tablosu	26
Tablo 3. 5.	:Yeminli Mali Müşavirlerin Yaş Grubu Dağılım Tablosu.....	26
Tablo 4. 1.	:Adana İli Meslek Mensupları	46
Tablo 4. 2.	:Ankara İli Meslek Mensupları	47
Tablo 4. 3.	:Antalya İli Meslek Mensupları	49
Tablo 4. 4.	:Bursa İli Meslek Mensupları	50
Tablo 4. 5.	:Eskişehir İli Meslek Mensupları.....	51
Tablo 4. 6.	:Gaziantep İli Meslek Mensupları.....	52
Tablo 4. 7.	:İstanbul İli Meslek Mensupları	53
Tablo 4. 8.	:İzmir İli Meslek Mensupları	55
Tablo 4. 9.	:Adana İli Meslek Mensupları	56
Tablo 4. 10.	:Adıyaman İli Meslek Mensupları	57
Tablo 4. 11.	:Afyon İli Meslek Mensupları.....	59
Tablo 4. 12.	: Aksaray İli Meslek Mensupları	60
Tablo 4. 13.	: Alanya İli Meslek Mensupları	61
Tablo 4. 14.	: Amasya İli Meslek Mensupları.....	62
Tablo 4. 15.	: Ankara İli Meslek Mensupları	63
Tablo 4. 16.	: Antalya İli Meslek Mensupları	65
Tablo 4. 17.	: Artvin İli Meslek Mensupları	66
Tablo 4. 18.	: Aydın İli Meslek Mensupları.....	67
Tablo 4. 19.	: Balıkesir İli Meslek Mensupları	68
Tablo 4. 20.	:Bartın İli Meslek Mensupları.....	70
Tablo 4. 21.	: Batman İli Meslek Mensupları	71
Tablo 4. 22.	: Bilecik İli Meslek Mensupları	72
Tablo 4. 23.	: Bitlis İli Meslek Mensupları	73
Tablo 4. 24.	: Bodrum İli Meslek Mensupları.....	74
Tablo 4. 25.	: Bolu İli Meslek Mensupları	76
Tablo 4. 26.	: Burdur İli Meslek Mensupları	77
Tablo 4. 27.	: Bursa İli Meslek Mensupları	78
Tablo 4. 28.	: Çanakkale İli Meslek Mensupları.....	79
Tablo 4. 29.	: Çankırı İli Meslek Mensupları.....	80
Tablo 4. 30.	: Çorlu İli Meslek Mensupları.....	81
Tablo 4. 31.	: Çorum İli Meslek Mensupları.....	82
Tablo 4. 32.	: Denizli İli Meslek Mensupları	84

Tablo 4. 33.: Diyarbakır İli Meslek Mensupları	85
Tablo 4. 34.: Düzce İli Meslek Mensupları.....	86
Tablo 4. 35.: Edirne İli Meslek Mensupları	87
Tablo 4. 36.: Elazığ İli Meslek Mensupları.....	88
Tablo 4. 37.: Erzincan İli Meslek Mensupları.....	89
Tablo 4. 38.: Erzurum İli Meslek Mensupları.....	91
Tablo 4. 39.: Eskişehir İli Meslek Mensupları.....	92
Tablo 4. 40.: Fethiye İli Meslek Mensupları.....	93
Tablo 4. 41.: Gaziantep İli Meslek Mensupları.....	94
Tablo 4. 42.: Giresun İli Meslek Mensupları	95
Tablo 4. 43.: Gümüşhane İli Meslek Mensupları.....	97
Tablo 4. 44.: Hatay İli Meslek Mensupları	98
Tablo 4. 45.: Isparta İli Meslek Mensupları	99
Tablo 4. 46.: İskenderun İli Meslek Mensupları ... Hata! Yer işareti tanımlanmamış.	
Tablo 4. 47.: İstanbul İli Meslek Mensupları.....	101
Tablo 4. 48.: İzmir İli Meslek Mensupları	102
Tablo 4. 49.: Kahramanmaraş İli Meslek Mensupları.....	103
Tablo 4. 50.: Karabük İli Meslek Mensupları	105
Tablo 4. 51.: Karaman İli Meslek Mensupları	106
Tablo 4. 52.: Kars İli Meslek Mensupları	107
Tablo 4. 53.: Kastamonu İli Meslek Mensupları	108
Tablo 4. 54.: Kayseri İli Meslek Mensupları	109
Tablo 4. 55.: Kırıkkale İli Meslek Mensupları.....	111
Tablo 4. 56.: Kırklareli İli Meslek Mensupları	112
Tablo 4. 57.: Kırşehir İli Meslek Mensupları.....	113
Tablo 4. 58.: Kocaeli İli Meslek Mensupları	114
Tablo 4. 59.: Konya İli Meslek Mensupları	115
Tablo 4. 60.: Kütahya İli Meslek Mensupları	116
Tablo 4. 61.: Malatya İli Meslek Mensupları.....	118
Tablo 4. 62.: Manavgat İli Meslek Mensupları.....	119
Tablo 4. 63.: Manisa İli Meslek Mensupları	120
Tablo 4. 64.: Mardin İli Meslek Mensupları	121
Tablo 4. 65.: Mersin İli Meslek Mensupları	122
Tablo 4. 66.: Muğla İli Meslek Mensupları	123
Tablo 4. 67.: Muş İli Meslek Mensupları.....	124
Tablo 4. 68.: Nevşehir İli Meslek Mensupları	126
Tablo 4. 69.: Niğde İli Meslek Mensupları	127
Tablo 4. 70.: Ordu İli Meslek Mensupları	128
Tablo 4. 71.: Osmaniye İli Meslek Mensupları.....	129
Tablo 4. 72.: Rize İli Meslek Mensupları	130
Tablo 4. 73.: Sakarya İli Meslek Mensupları.....	131

Tablo 4. 74.: Samsun İli Meslek Mensupları	133
Tablo 4. 75.: Sinop İli Meslek Mensupları	134
Tablo 4. 76.: Sivas İli Meslek Mensupları	135
Tablo 4. 77.: Şanlıurfa İli Meslek Mensupları	136
Tablo 4. 78 :Tekirdağ İli Meslek Mensupları	137
Tablo 4. 79.: Tokat İli Meslek Mensupları	139
Tablo 4. 80.: Trabzon İli Meslek Mensupları	140
Tablo 4. 81.: Uşak İli Meslek Mensupları	141
Tablo 4. 82.: Van İli Meslek Mensupları	142
Tablo 4. 83.: Yalova İli Meslek Mensupları	143
Tablo 4. 84.: Yozgat İli Meslek Mensupları	144
Tablo 4. 85.: Zonguldak İli Meslek Mensupları	146
Tablo 4. 86.: Türkiye Geneli Meslek Mensuplarına Bakış	147

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e	: Adı Geçen Eser
a.e	: Aynı Eser/yer
IFAC	: Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
İDT	: İktisadi Devlet Teşekkülü
TDS	: Türkiye Denetim Standartları
TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanları
TMUDESİK	: Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odalar Birliği
TÜDESİK	: Türkiye Denetim Standartları Kurulu
SGS	: Staja Giriş Sınavı
SM	: Serbest Muhasebeci
SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
YMM	: Yeminli Mali Müşavir

GİRİŞ

Aslen hesaplaşma, karşılıklı hesap görme olarak tanımlanan muhasebe ilk toplumsal gelişmelerin yazının, rakamların icadına dayanmaktadır. İnsanların birbirleriyle hesaplaşma ihtiyacından dolayı muhasebe hayatın hep içinde var ama mesleğin örgütlenme süreci 1989 yılını bulmuştur. Temelleri usta-çırak ilişkisine dayanan bu meslek hayatın içinden bir ihtiyaç olduğundan herkes tarafından yapılabilmekte ve gereken saygıyı görmemekteydi. Mesleğin kalitesini, saygınlığını arttırmak ve belirli standartlara uygun ilerleyebilmesini sağlamaya yönelik girişimlerin 1989 yılında sonuç vermesiyle meslek mensubu olmak da şartlara bağlanmıştır. TÜRMOB tarafından mesleği icra edecek kişilerin belirli yetkinlik düzeyine sahip olması isteğiyle yapılan sistem değişiklikleri meslek mensubu olmayı belirli sınavlar ve eğitimleri alan kişilerce yapılmaya yöneltmiştir.

Bu bakımdan söz konusu çalışmada muhasebe meslek mensubu kavramları, sınav başarıları ve meslek uygulayıcılarının profilleri incelenmiştir. Konunun bu şekilde ele alındığı çalışma dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde muhasebe mesleği kavramı, Türkiye’de muhasebe mesleği, tarihi gelişimi ve meslekte örgütlenme süreci konuya temel oluşturduklarından ve çalışmada sürekli kullanılmalarından dolayı ele alınmıştır.

İkinci bölümde muhasebe meslek uygulayıcısı olmak için girilen sınavların tanımları, sınav katılım ve başarı şartları, meslek tanımları ve sınav düzenleme ve uygulayıcısı olan TESMER tarafından verilen eğitimler ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde muhasebe meslek mensubu olmak için yapılan sınavların 2009 yılından 2017 yılına kadar detaylı incelenmesi yapılarak yıllar bazında mesleğe olan talebin artışı, sınavlardaki başarı değişimi, mesleki gelişim eğitimlerinin durumu ortaya konmuş ve serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerin cinsiyet, yaş, eğitim gibi değişkenleri irdelenmiştir.

Dördüncü ve son bölümde meslek mensuplarının her il için çalışma şekli, meslekte hangi unvanları seçtikleri ve kaşe kullanım oranları yönü incelenerek 2009 yılından 2017 yılına kadar meslek mensubu profilleri tanımlanmış ve sonuçlar açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.TÜRKİYE'DE MUHASEBE MESLEĞİ

Bu kısımda 1989 yılında kanunlaşan muhasebe mesleğinin tarihi Türkiye'deki gelişimi ve meslekte örgütlenme konuları ele alınmıştır.

1.1.Muhasebe Mesleği

Muhasebe kelimesi sözlükte “Hesaplaşma, karşılıklı hesap görme, hesap işleriyle uğraşma, hesapların tümü, saymanlık” olarak tanımlanmaktadır.¹

Sosyal bilimlerce kabul edilen anlamı ise “Finansal bilgileri gerçeğe uygun ve doğru bir biçimde sunmak ve böylece mali tablolardan yararlanan kişi ve kuruluşları işletme ve işletme faaliyetleri hakkında aydınlatmak amacıyla finansal verilerin genel kabul görmüş kayıt ve hesaplaşma ilkelerine uygun olarak kaydedilmesi; bu konu ile ilgili ilke, yasa ve teknikler bütünü” dür.²

Muhasebe işletme ile ilgili mali işlemleri “kaydetmek, sınıflandırmak, özetlemek, analiz etmek ve yorumlamak suretiyle ilgili kişi ve kurumlara raporlar sunan bilgi sistemidir.”³

Muhasebe; karar alma birimlerine karar almada yardımcı olan, insanların varlıklarını kontrol eden ve varlıkların sahiplerinin çıkarları doğrultusunda varlıkları yöneten bilgi sağlama düzenidir.⁴

Muhasebe ilke ve kurallarına uymak şartıyla işletme içi ve işletmeler arası para ile ifade edilen bilgileri kaydeden ve raporlayan birimdir.⁵

İşletme sahipleri karlı olacakları işlere girmek isterler, bu yüzden muhasebe birimi işletmelerin olmazsa olmazıdır. Muhasebe finansal karakterdeki işlemleri

---

¹Dil Derneği, **Türkçe Sözlük**, 2c, C.II, 1998, s.957.

² Ömer Demir, Mustafa Acar, **Sosyal Bilimler Sözlüğü**, 6.Baskı, 2005, s.291.

³ Emin Kurtcebe, "21.Yüzyılda Muhasebe Mesleği'nin Vizyonu", Denizli, 2008, s.5

⁴Ergül Söylemezoğlu, **İşletme Yönetimi Programı 2017-2018 Akademik Yılı Mevcut Durum Analizi ve I. Stratejik Eylem Planı**,2017, s.6-8.

⁵Özcan Özal, Oya Yıldırım, Nergis Tek, **Muhasebe İlkeler ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulamaları**, Ege Üniversitesi Basımevi, 1995, s.16.

anlamalı bir şekilde sürece dâhil eder ve mali karakterdeki olayların işletmedeki finansal etkilerini gösterir. İşletmelerin faaliyetlerinin anlaşılmasına yönelik bilgi üretir ve işletmenin bugünkü durumunu göstererek, gelecekte alınacak kararlar için yön gösterir.⁶

Muhasebe ilgililere mali açıdan yol gösterme bilimi; muhasebe mesleği ise yasa, kural ve ilkelere göre nesnel, güvenilir ve tarafsız bir biçimde mali verilerin tutulduğu iş alanıdır.⁷

Muhasebecilik mesleği devletin en önemli gelir kaynağı olan verginin tespiti, tahakkuku ve tahsilatı ve defter tutma, tablo hazırlama, beyanname düzenleme, faaliyet sonuç tespiti gibi birçok alanda kaçınılmazdır.⁸

İşletmelerin faaliyetlerinin sonuçlarını neticelendirmek için iktisadi işlemlerini kaydeden bir ilim olan muhasebe çıkan istatistiklerle işletmenin geçmişte yaptığı hataları tespit eder ve geleceğe ait çalışma, program düzenler.⁹

Faaliyetlerdeki değişimlerin ne olduğunu ve sonuçlarının ne olacağını muhasebe söyler.¹⁰

Muhasebe yapmış olduğu kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve analizle ekonomik faaliyetlerin yönetimi için yetkililere gerekli verileri sunar.¹¹

İşletmelere karşı çıkar ilişkisi olan grupların işletmelerin defterlerini doğrudan incelemesi mümkündür değildir bu sebeple kalifiye elemanlarla mevzuata ve teknolojik değişikliklere göre yenilenen, uygulama ağırlıklı ve sonuçları toplumu

---

⁶Özgül Cemalcılar, **Genel Muhasebe Teori ve Uygulama**, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, 1976, s.1-10.

⁷Mikail Erol, "Muhasebe Meslek Elemanlarının (SM-SMM-YMM) Mesleki Faaliyetlerinde Kullandıkları Muhasebe Paket Programları Üzerine Ampirik Bir Çalışma", **Muhasebe Finansman Dergisi**, Ekim 2005, Sayı. 28, s.142.

⁸Hüseyin Ali Kutlu, "Muhasebe Meslek Mensupları ve Çalışanların Etik İnkilemleri: Kars ve Erzurum İllerinde Bir araştırma", s. 145.

⁹ Mübin Dikel, **Muhasebe Envanter Bilanço**, 1964, s. 3-4

¹⁰Fevzi Sürmeli, Yılmaz Benligiray, **Genel Muhasebe**, Anadolu Üniversitesi Yayın No:736,1995, s. 12.

¹¹Sabri Bektöre, Feruh Çömlekçi, **Mali Tablolarda Analizi**, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları No:176, 1977, s. 3.

etkileyen muhasebe mesleğine mali işlemleri kaydetme, sınıflandırma ve özetleme konusunda ihtiyaç vardır.¹²

Günümüzde işletmeler varlıklarını devam ettirmek için, işletmelerle ilgili olan kişi ya da firmalarla finansal ilişkiler içinde olmalıdır. Muhasebe bu amaçlar doğrultusunda işletmenin verilerini diğer firma ve kişilerin amaçlarına göre işleyen, kayıt altına alan, karşılıklı hesap gören, işletmelerin birbirlerine karşı ne kadar borçlu olduklarını ortaya koyan bilgi sistemidir.¹³

Muhasebenin işletmeler tarafından bakıldığında firmayla ilgili tüm süreçlerden sorumlu olduğu doğru yatırım kararından, finansman ihtiyacı tespitine, şeffaf yönetilebilmeden harka arza kadar bütün süreçlerde mesleki tecrübe gerektiren sorumluluklar içerdiği görülmektedir.¹⁴

Muhasebe sisteminin verdiği sonuçlar işletmelerin geleceğine ışık tutar, işletmelerin ekonomik faaliyetlerini muhasebe defterine ve diğer hareketlerini kayıt altına alır.¹⁵

Muhasebe; iktisadi faaliyetlerle ilgili olan verileri ve piyasa alışverişlerinden doğan işlemlerini işleyen, bu verileri devlet, ortaklar, kredi verenler, yöneticiler, çalışanlar gibi karar alma organları için kullanılır bir şekilde sokan sistemdir.¹⁶

Muhasebe mesleğini yasalara uygun şekilde zamanında işlem yaparak devlet ve müşterileri arasında dengeyi sağlayan, devlete topluma ve müşterilerine karşı sorumlu bir şekilde gerçekleştiren kişilere muhasebeci denir.¹⁷

---

¹²Engin Dinç, Uğur Kaya, "Muhasebe Meslek Mensuplarının "Meslek Ahlakı Kuralları" Açısından Hizmet Satın Alanlar Tarafından Algılanma Biçimi Üzerine Bir Araştırma " **Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi**, Ocak 2006, Sayı:17, s. 140.

¹³ İbrahim Bozkurt, Sezer Öksüz, Rıfat Karakuş, "Muhasebe Eğitiminin Niteliği ve Bu Eğitimin Muhasebecilik Mesleği ile İlgili Algılara Etkisi: Çankırı Meslek Yüksekokulu Örneği", **Sosyal Bilimler Dergisi**, C: III, Sayı:1, Ocak 2013, s. 63.

¹⁴Neslihan Raepers, Nilgün Çallıalp, "Mali Müşavirlik Mesleğinin Değeri ve Kamusal Faydası" Bölüm III, Vergi Danışmanları Açısından Sorumlu Vergicilik, 2016, s. 184-186.

¹⁵Özcan Özal, **Muhasebe**, 2.bs., Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları No:64/50,1975, s. 1.

¹⁶İbrahim Özer Ertuna, **Maliyet muhasebesi**, 2.bs, Boğaziçi üniversitesi Yayınları, 1982, s. 1-6.

¹⁷Münevver Katkat Özçelik, " Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Sorunları ve Bu sorunların Cinsiyet Boyutu: Artvin ve Rize Örnekleri" Karadeniz Araştırmaları Merkezi, XV/58, Yaz 2018, s. 100.

Muhasebe meslek mensupları müşteri memnuniyeti kazanmak için kamu yararını göz ardı etmemesi adına reklam yasağı ve tarifeli fiyat yanında mecburi meslek kararlarına uygun, güvenilir ve tarafsız bilgi sunmalı yani meslek mensupları mesleki açıdan yeterli, özenli, dürüst, tarafsız, bağımsız, sır saklayabilme kurallarına uygun kişiler olmalıdır.¹⁸

Muhasebe mesleği firmaların geçmişe yönelik bilgilerini tam ve doğru bir şekilde sunmakla beraber geleceğe yönelik plan hazırlama ve etkin karar alma sürecinde yol göstericidir.¹⁹

Bir örgütün kaynaklarının oluşumu, kaynaklarının nasıl kullanıldığı ve kaynaklardaki artış azalışı açıklayacak bilgiler üreten bir sistem olan muhasebe; kar amacı olsun, olmasın tüm işletmeler için vardır. Yeni bir dil öğrenmeye benzeyen muhasebe işletmedeki olayları kendine özgü bir dille yansıttığından 'finansal karar dili' olarak da adlandırılır. Muhasebe Bilgi, kontrol ve öngörme aracıdır.²⁰

İşletmelerin yaşamlarını sürdürmek için yaptıkları faaliyetlerin sahip oldukları varlık, sermayelerdeki değişim yaratan işlemleri sunan bilgi sistemidir muhasebe.²¹

Muhasebe insanların ekonomik varlıklarını kontrol etmek ve arttırmak düşüncesiyle oluşmuştur. Muhasebe profesyonel bir şekilde ilk olarak İngiltere ve daha sonrasında ABD, Almanya, Fransa gibi batı ülkelerinde icra edilmeye başlanmıştır.²²

1.2.Meslekte Örgütlenme

Muhasebe mesleğinin 1989 yılından önce herhangi bir eğitim şartı aranmadan okuma yazma bilenlerce borç alacak tutulması şeklinde icra edildiği söylenilebilir.

---

¹⁸ Vedat Ekergil, Doç. Dr. Kerim Banar, "Muhasebe Meslek Mensuplarının Hizmet Kalitesi: Sunulan Hizmetlerin Kalitesi İle Müşteri Memnuniyeti İlişkisi Eskişehir Uygulaması, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:X, Sayı:1,2010, s. 40-42.

¹⁹İbrahim Halil Ekşi, Mehmet Özçalıcı, Buket Büyükkonuklu, "Meslek Algılanmasında Etkili Olan Faktörler: Muhasebecilik Örneği ", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 2011 Ekim, s. 68.

²⁰Orhan Sevilengül, **Genel Muhasebe**, IV. baskı, Ankara 1995, s. 9-11.

²¹ Fevzi Sürmeli, Yılmaz Benligiray, **Genel Muhasebe**, Anadolu Üniversitesi İktisat İşletme Fakültesi Yayınları no 873, s. 6.

²²Abdulkadir Albez, Nilgün Bilici, "Meslek Yüksekokulları Muhasebe Öğrencilerinin Mesleğe Bakışları: Atatürk Üniversitesi'nde Bir Araştırma" **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 16.sayı, 2012, s. 388.

Ancak günümüzde parasal işlemlerin karmaşıklığından dolayı belirli yetkinliklere sahip olmayı gerektiren bu meslek örgütlenmeyi gerekli kıldı denilebilir.

İlk toplumsal gelişimlerden biri okuryazarlık ve rakamların tarihçesi bile insanların birbirleriyle olan hesaplaşmasına dayanmaktadır. Kendini iş dünyasının gelişmelerine göre güncelleyen muhasebe hayatın her alanında vardır. Toplumların gelişmesine engel olan kayıt dışılık, vergi kaçağı, gelir dağılımındaki adaletsizlikle mücadele etmek için muhasebe gereklidir ve bu muhasebenin toplumun tümüne hitap ettiğinin göstergesidir. Toplumlar var olduğundan beri insanların hesabını bilme, hesap verme, hesaplaşma ihtiyacı yazı yokken bile var öyle ki Asurlulara dayanan muhasebenin ilk yazılı belgeleri M.Ö.5000 yılında Sümerlerde görülmüştür.²³

Selçuklu ve Osmanlı Devleti'ne dayanan muhasebeye ait ilk belgelere Osmanlı Devleti'nde devlet muhasebesinde kullanılan merdiven yönteminde rastlanmıştır. Vakıfların bu yöntemi bilen muhasebecilerle çalıştığı, verilen ücretlerin kısıtlı olması ve vakıfların çokluğundan dolayı bir muhasebecinin birden fazla vakıfın mali verilerini kayıt altına aldığı bilinmektedir. Bu kişiler büyük olasılıkla ilk bağımsız çalışan muhasebecilerdir. Muhasebe mesleğine miras alanında vefat edenin mal varlığının tespiti için de ihtiyaç duyulmuştur. Kazanç vergisi kanunu, muamele vergisi kanunu ve dahili istihlak(tüketim) vergisi kanunu ile muhasebe mesleğini yüzyıl boyunca etkileyecek önemli etkileri olan bu üç kanun çıkartılmıştır.²⁴

Karahanlı'lar döneminde Kutadgu Bilig'le karşımıza çıkan muhasebe Osmanlı Döneminde devletin gelir ve giderlerini kayıt altına alan defterdarlık adı altındadır.²⁵

Osmanlı Devleti'ne iki aşamalı olan muhasebe; kendi içinde merkezi örgütlenme olarak kurulan Hazine-i Amire daha sonrasında Bab-ı Defter adıyla Osmanlı Devleti'nin ihtiyaçlarına göre büyümüş ve 17yy.da 27 departman ve 464 çalışana ulaşmıştır. Merdiven yöntemine dayanan bu sistem Tanzimat Fermanıyla çift

---

²³Abdülkerim Daştan,"Muhasebenin Toplumsal Gelişime Katkısı: Türkiye'nin Muhasebe Bilgisi İhtiyacı", **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: XXXI, 2017 Sayı: 5, s. 1258-1263.

²⁴Yahya Arıkan, Batuhan Güvemli, "Türkiye'de Muhasebe Mesleğinin Gelişimi ve İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası",2013, s. 37-40.

²⁵Fatih Coşkun Ertaş, Mikail Erol, İsmail Elagöz,"Türkiye'de Muhasebe Tarihi Çalışmalarının Son Dönemi (1984-2011)", y.y., s. 74.

kayıt yöntemine geçmiştir. Eskiden tüm mali kararların alınıp uygulandığı ve kayıt tutan Muhasebe-i Umumiye yerini mali kararları alıp uygulamada 19yy.da Maliye Nezareti'ne bırakmıştır.²⁶

Dünyadaki ilk yasal düzenleme 1870 yılında İngiltere'de Ruhsatlı Muhasebeciler Enstitüsü adıyla yapılmış ve 1880 yılında kraliyet ruhsatıyla kabul görmüştür. Ülkemizden Muhasebe Uzmanları Derneğinin kurucu üye olduğu ve TÜRMOB' un 1995 yılında katıldığı IFAC; 118 ülkeden 159 katılımcıyla dünyanın muhasebe mesleğindeki en üst kurum olmakla beraber kamu yararını korumak ve yüksek kalitede muhasebe hizmeti vermeyi amaçlamaktadır.²⁷

1932 yılında hazırlanan 'Hesap Müttehassıslığı' tasarısının temelleri, Kurtuluş Savaşından sonra ülkemizde oluşan ekonomik atılımlara dayanmaktadır. Bu tasarı muhasebe meslek mensuplarına TBMM'de temsil yetkisi önerdiğinden üye muhalefetlerinden dolayı Maliye Bakanlığının arşivinde kalmış TBMM'ye ulaştırılamamıştır. Siyasi sebeplerle 1938 yılında 3460 sayılı kanunla KİT'leri denetlemek için 'Yüksek Denetleme Kurulu' kurulana kadar muhasebe mesleği için önem taşıyan herhangi bir gelişme olmamıştır. 1942 yılında özel şirketlerin denetlenmesini sağlayan "Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörleri Derneği" ile ilk ciddi girişim yapılmıştır. Bu derneğin adı 1967 yılında Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği olarak değiştirilmiştir.²⁸

1974 yılında Mali Müşavirler ve Muhasebeciler Birliği Derneği İstanbul, Ankara ve İzmir'de örgütlenmiş ve 1989 yılında çıkacak olan 3568 sayılı kanunun oluşmasında büyük etkindir.²⁹

1989 yılında 3568 sayılı kanun; Maliye Bakanlığının yükünü hafifletmek, vergi konularındaki uyuşmazlıkları en aza indirmek ve işletmecilikte güven ve ahlak unsurunu temin etmek amacıyla batı ülkelerinde olduğu gibi bizim ülkemizde

---

²⁶Oktay Güvemli, Arif Aytulun, Bülent Şişman," Türkiye'de Muhasebe Mesleğinin Gelişmesi ve İlk Meslek Örgütlenmesi: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği, 1942", 2012, s.21-23.

²⁷Mahmut Yardımcıoğlu, Ahmet Büyüksalvarcı, Mustafa İyibildiren, "Etiksel Açıdan Yeminli Mali Müşavirlerin Sorumluluklarının Konya İli Özelinde İncelenmesi", **Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi**, Sayı 11, Yıl 9 Aralık 2006, s.171.

²⁸Mustafa A. Aysan, "Türkiye'de Muhasebe Mesleğinin Gelişimi", y.y.y.t, s.1-3.

²⁹Hasan Şenol, "Muhasebe Mesleğinin Toplum Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması" **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:VI, Sayı:11, Aralık 2014, s. 104.

muhasebe meslek mensubu ihtiyacını karşılamak için çıkarılmıştır. Bu kanunun ilk maddesindeki amaçları yüksek mesleki standartlarda işletme faaliyetlerini güvenilir bir şekilde yürütmek, bu faaliyetlerin sonuçlarını ilgili mevzuatlar çerçevesinde değerlendirip denetlemek ve gerçek durumu ilgili mercilere tarafsız bir şekilde sunmaktır.³⁰

Türkiye'de vergi ihtiyacıyla yönlendirilen muhasebe, gelişmiş ülkelerde ticaret hukukuna uygun düzenlemelerle yönlendirilmektedir. Bilançodaki farklı düzenlemeleri önlemek adına 1994 yılında Maliye Bakanlığı tarafından 'Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğ' uygulanmaya başlamıştır³¹

Muhasebe mesleği İktisadi Devlet Teşekkülleri' nin (İDT) kurulmasıyla canlanmış ve ilk muhasebe uygulamaları İDT' lerde gerçekleşmiştir.³²

1994 yılında zorunlu hale gelen Tek Düzen Hesap Planı TÜRMOB tarafından muhasebe standartlarının oluşması ve denetimin düzenlenmesi adına Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) kurulmasını gerektirdi. 1999 yılı SPK kanunuyla TMUDESK görevini Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) 'na devretti. 2012 yılında muhasebe standartları belirleme yetkisi Türk Ticaret Kanunu'yla Kamu Gözetleme Kurulu (KGK)'na devredildi.³³

1989 yılından önce kendine ait bir kanunu bulunmayan muhasebe devlet zoruyla yürütülüyordu. 1980 yılında SPK'nın kurulması ve muhasebe konusunda kuralları ve çalışma şekillerini düzenlemesiyle ilerleyen 3568 sayılı kanun ekonomik, hukuki, mesleki, idari ve mali nedenlerin birleşmesiyle çıkartılması zorunlu hale gelmiştir.³⁴

---

³⁰Oktay Güvemli "Türkiye'de Muhasebe Meslek Örgütünün 20. Yılı- Bir Değerlendirme", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:44,Ekim 2009, s. 7.

³¹Sema Ülker "Türkiye'de Muhasebe Sistemi" ,İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi, Yıl 9, Sayı 27, Haziran -1997, s. 19-24.

³²İklim Mengülek, "İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (İSMMMO) Muhasebe Mesleğinin Yapı Taşı" Türk Kütüphaneciliği C: XXIV, Sayı:1,2010, s.150.

³³Raepers, Çallıalp, a.g.e., s. 184-186.

³⁴Kadir Sallabaş, "Muhasebe Mesleği ve 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununun İncelenmesi ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe Denetim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 1996, s. 11-22.

1932 yılından 57 yıl sonra 9.girişimde yasalasma sürecine giren meslek; ilk girişimini 1932 yılında Hesap Mühassıslığı adıyla, ikinci girişimini 1938 yılı avukatlık yasasıyla, üçüncü girişimini 1949 vergi reformuyla, dördüncü girişimini 1956 yılında maliye bakanlığı çalışmalarınca, beşinci girişimini 1960 devrimi sonrası yasal düzenlemelerle, altıncı girişimini Serbest Muhasebeci kanun tasarısıyla, yedinci girişimini 1980 askeri müdahale sonrası yine maliye bakanlığı çalışmalarınca, sekizinci girişimini Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavir kanun tasarısıyla yasalasmaya çalışmış ancak ne yazık ki bu girişimlerin hiç biri sonuç vermemiştir. Yetersiz örgütlenme, mesleğe vergicilik bakış açısı ve mesleğin uygulama alanı yetersizlikleri örgütlenememe sebepleridir.³⁵

Türkiye'deki ilk örgütlenme 1936 yılında Yüksek Ticaret Mektebi'ni bitirenlerce 'Yüksek Ticaretler Derneği' adıyla kuruldu. Daha sonra sırasıyla 1942 yılında Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD), 1972 yılında Türkiye Muhasebe Dernekleri Federasyonu (TÜMFED) ve 1976'da şube sayısı 75'e ulaşan Mali Müşavirler ve Muhasebeciler Birliği Derneği (MMMBD) kuruldu. 1989'da meslek kanunun çıkmasıyla önemini yitiren bu dernekler 1990 yılında İSMMMO çatısı altında örgütlenmeye devam etti.³⁶

Ülkedeki sanayileşme çalışmaları ve gelişmeler sonucunda; devletin vergi ihtiyacı artıp yeterli denetim sağlanamadığından, kişilerde vergi konuları ve çeşitliliklerinden dolayı ortaya çıkan karmaşıklıklardan, muhasebe alanında çalışanları tek bir çatı altında birleştirmek ve işletmelerin kayıtlarının gerçekliği ne derece yansıttığını ölçmek amacıyla 3568 sayılı kanunu çıkarmak gerekli olmuştur.³⁷

1.2.1.TÜRMOB

3568 sayılı kanunla örgütlenen muhasebe mesleğinin standartlarını gerçekleştirmek, işlemlerin güvenilir bir şekilde yürütülmesini sağlamak, işlemlerin sonuçlarını mevzuatlar çerçevesinde denetlemek, değerlendirilen olayların gerçek

---

³⁵Oktay Güvemli," Türkiye'de Muhasebe Meslek Örgütünün Kuruluşu ve Gelişmesi" **Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Sayı:1,2011, s.130-135.

³⁶Mengülerek,"İSMMMO", s. 151.

³⁷Güvemli, **a.g.e.**, s.130-135.

durumlarını ilgi yerlere tarafsızca sunmak için Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir odaları birliğine, Türkiye'deki tüm odalarının ve odaların üst birliğine Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği, yani TÜRMOB denilmektedir.³⁸

Odalar SMMM ve YMM'ler için meslek mensuplarının ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerde kolaylık sağlamak, mesleği geliştirmek, meslek mensuplarının mükellefleriyle ve kendi aralarındaki ilişkinin güvenini ve dürüstlüğünü sağlamak, meslek disiplin ve ahlakını korumak için ayrı ayrı kurulur.³⁹

Günümüzde meslek odaları üç şekildedir; ilki SMMMO, ikincisi YMMO ve üçüncüsü mesleği üst kademede temsil eden Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği olan TÜRMOB' dur. Bir ilçesinde 250 veya daha fazla meslek mensubu bulunan yerlerde oda kurulmaktadır ve 25 kişiden az meslek mensubu bulunan illerde oda kurulmamaktadır. Odaların Disiplin Kurulu, Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu ve Genel Kurul olmak üzere dört ana organı bulunmaktadır. TÜRMOB Yönetim Kurulu 9 asil 9 yedek üyeden oluşur.⁴⁰

---

³⁸TÜRMOB, TÜRMOB Hakkında, (Çevrimiçi) <https://www.turmob.org.tr/Kurumsal/TURMOB-Hakkında>, 10.07.2018.

³⁹Özal, Yıldırım, Tek, **a.g.e.**, s. 21.

⁴⁰Oktay Güvemli, **a.g.e.**, s. 130-135.

İKİNCİ BÖLÜM

2.MUHASEBE MESLEK MENSUBU OLMAK İÇİN YAPILAN SINAVLAR

Muhasebe meslek mensubu olmak için kanunda belirtildiği üzere; T.C vatandaşı olmak, medeni hak ehliyetine sahip olmak, kamu haklarından mahrum olmamak, memuriyetten çıkartılmamış olmak, adli ceza almamış olmak, meslek şeref ve haysiyetine uymayan durumlarda bulunmamak gerekir.¹ Bu şartları sağlayan kişilerin TESMER tarafından yapılan sınavlara girmeye ve aday meslek mensubu olmaya haklarının olduğu söylenebilir.

Türkiye'de muhasebe meslek uygulayıcısı olmak için girilen sınavların hazırlanmasını, sonuçlandırılmasını, sınavlar için gerekli eğitimlerin verilmesini sağlayan kuruluşun TESMER yani Temel Eğitim ve Staj Merkezi olduğu bilinmektedir.

2.1.TESMER

1993 yılında TÜRMOB tarafından kurulan TESMER; meslek mensupları ve aday meslek mensuplarının eğitimi ve meslek içinde faaliyette olan ya da mesleğe girecek kişilere mesleki bilgilerdeki eksiklikleri tamamlamak ve sahip oldukları yeterliliklerin gelişimi sağlamak, sürekli mesleki gelişimleri konusunda hizmet vermektedir. Kuruluş amacı günün gerekliliklerine uygun bilgi ve beceri kazandırımı, meslek disiplinine sahip ve meslek ahlak, etiğine uygun meslek mensupları yetiştirmektir. Meslek mensuplarının ruhsatlarını almadan önce eksikliklerini tamamlaması ve iş hayatına katılması noktasında önemli çalışmalar yürütmektedir. TESMER uluslararası gelişmelerle muhasebe mesleğinin gelişmesi için kamu yararını gözeten ve sürekli yüksek kalitede dünya standartlarına paralel ilerlemesini hedeflemektedir. Meslek mensuplarının yükümlülüklerini yerine getirmek için gerekli

---

¹Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Kanunu, Kanun No:3568, Resmî Gazete No:20194, 13 Haziran 1989, Madde:4.

olan donanımı sağlama, eğitim-staj-sürekli eğitim konularında yüksek standart sağlama ve artan taleplere göre eğitim düzenleme TESMER' in sorumluluğundadır.²

31.12.2017 itibariyle 43 ilde Temel Eğitim ve Staj Merkezi şubesi olan TESMER, şubesi olmayan iller için sınav, staj gibi faaliyetlerini oda üzerinden gerçekleştirmektedir. TESMER çözümleri anında üretebilmek, hizmetlerinin kalitesini arttırmak ve iyileştirmek için otomasyon sistemi olan TEOS' u kurdu. Şu an sistem üzerinden ödeme yapma, sonuç belgesi sunma, eğitimler, başvurular ve online sınavlar gibi birçok hizmet sunulmaktadır. Sistemi kullanan yaklaşık 230.000 kişi bulunmaktadır.

TESMER tarafından üstlenilen 5 adet sınav bulunmaktadır. Bunlar; staja giriş sınavı, serbest muhasebecilik staj ara dönem ve bitirme sınavı, Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik sınavı, Özel Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik sınavı, Yeminli Mali Müşavirlik sınavıdır. Bu sınavlar yılda üç kere belirli illerde yapılmaktadır.³

Serbest muhasebeci mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik sınavı üniversitelerin hukuk, iktisat, maliye, muhasebe, işletme, bankacılık, idari bilimler dallarından lisans veya lisansüstü mezunu olup 15 yıl çalışmış kişilerce yapılır. 7 kişiden oluşan sınav komisyonunda 2'si Maliye ve Gümrük Bakanlığında, diğer 3'ü YÖK tarafından teklif edilecek 5 aday arasından diğer 2 aday ise birlikçe teklif edilecek 4 aday arasından Maliye ve Gümrük Bakanlığınca seçilir.⁴

2.1.1.TESMER Tarafından Düzenlenen Eğitimler

TESMER sadece stajyerleri değil 2007 yılından beri 'Sürekli Eğitici Eğitimi' ile hem meslek mensuplarına hem oda eğitimcilerine yüz yüze eğitim hizmeti sunmaktadır.⁵

---

² TÜRMOB, 2009 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <https://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/c6fb8972-e553-477c-9e95-9ff4ea2bd0e2/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi-> , 24.04.2018.

³ TÜRMOB, TESMER, 2017, S.258, (Çevrimiçi) <https://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/c52b9b84-4d51-4277-8e97-d3192d618757/tesmer>, 24.04.2018.

⁴ Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Kanun No:3568, Birinci Bölüm, Madde 7

⁵ TÜRMOB, TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), 2012, S.2, (Çevrimiçi)

2.1.1.1.Uzaktan Stajyer Eğitimi

Günümüz teknolojisinin getirmiş olduğu kolaylıklardan dolayı stajyer eğitimleri uzaktan eğitim şeklinde yapılarak daha fazla kitleye ulaşım sağlanmıştır. Uzaktan eğitim staj başlatma sınavına hazırlık interaktif öğrenci seti ve staj başlatmayı kazandıktan sonra stajyer zorunlu eğitim olmak üzere iki kısımda incelenebilir.

2.1.1.1.1. Staj Başlatma (Giriş) Sınavına Hazırlık İnteraktif Eğitim Seti

Mesleki bilgilerin yer aldığı dersler, sınavlar bulunmakla birlikte internet üzerinden olduğundan her an güncellenebilir bilgilerle gündemi yakından takip etmektedir. Yapılan deneme sınavlarının sonuçları ve puanlaması anında görüntülenebilir.⁶

2.1.1.1.2 Stajyerlerin zorunlu eğitimi (e-Stajyer Eğitimi)

Ocak ayı 2005 yılından itibaren staj başlatma sınavını kazanan Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali müşavir stajyerlerinin tabi oldukları yine online şekilde yapılan ara sınavlardır. 2011 yılına kadar staj başlatmayı kazanan aday meslek mensuplarına 4 ayda bir CD gönderilerek gerçekleştirilmiştir. Daha sonrasında e-stajyer ismini alarak tamamen internet tabanlı bir sisteme dönüşmüştür.2005 yılından beri zorunlu eğitime toplam 73.986 kişi dahil edilmiş bunların 18.498'i aktif stajyer, 55.488 sınavları tamamlayarak bitirme sertifikasını almış ve 430 tanesinin stajları iptal edilmiştir. Sınavlara katılımlar ve ders takipleri izlenmektedir. Adayların her bölüm sonunda değerlendirme sınavları bulunmakta ve bu sınavlardan başarılı olana kadar girmeye hakkı bulunmaktadır. 42 adet dersten stajyer eğitimi tamamlanmaktadır.

<https://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/10d1b210-77a7-4522-9eba-dad8e5d9acd6/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi->, 24.4.2018.

⁶ TÜRMOB, 2013 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <https://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/69ee06e3-35c4-4ddb-b2c7-0f4a914d4ebf/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi->, 24.04.2018

2.1.1.2.Uzmanlık Alanlarına Yönelik Eğitimler-Bilirkişilik Temel Eğitimi

03/08/2017 tarihli Resmî Gazete 'de yayınlanan yönetmeliğe göre Bilirkişilik Daire Başkanlığı'nca izin verilmek kaydıyla, TÜRMOB' un “Bilirkişilik Temel Eğitimi” verebileceği düzenlenmiştir. TÜRMOB bilirkişilik temel eğitimi sunabilmek için 67 ilde 3 yıl için Adalet Bakanlığında gerekli izinleri almış olup bu iller; Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Aksaray, Amasya, Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bartın, Batman, Bilecik, Bitlis, Bolu, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Düzce, Edirne, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Hatay, Isparta, İzmir, Kahramanmaraş, Karabük, Karaman, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Kütahya, Malatya, Manisa, Mardin, Mersin, Muğla, Muş, Nevşehir, Niğde, Ordu, Osmaniye, Rize, Sakarya, Samsun, Sinop, Sivas, Şanlıurfa, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Uşak, Van, Yalova, Yozgat, Zonguldak'tır. 2017'de toplam 2 başvuru döneminde 78 ilden 11.537 kişi başvurmuş. Başvuranların 5.646'sını muhasebe meslek mensupları oluştururken 5.891'ini diğer meslek grupları oluşturmaktadır.⁷

2.2.Türkiye'de Meslek Mensubu Olmak İçin Tabi Oluna Sınavlar

Muhasebe mesleğine adım atmak ve meslek içi yeterlilik sınavlarını kapsayan 5 adet sınavın katılım ve başarı şartları açıklanmıştır.

2.2.1. Staj Başlatma Sınavı

Staj başlatma sınavının amacı SMMM staj yönetmeliğinde belirtildiği üzere; mesleki disiplin, bilgi, deneyim ve yeterliliğe sahip meslek mensubu yetiştirmektir. Bu sınavı kazananlar eğitim sürecindeki sınavlarda başarı olması ve meslek mensubunun

---

⁷ TÜRMOB, TESMER 2017, a.e, s. 257-266.

düzenlediği tezkiye raporunda 100 tam puan üzerinden en az 80 almasıyla stajı tamamlamış sayılırlar.⁸

Bu stajın hedefleri; meslek etiğini ve meslek bilincini yerleştirmek, ilgili mevzuatı ve uygulamayı doğru ve etkili bir biçimde öğretmek ve mesleki bilgileri geliştirmek, yabancı dil ve bilgi teknolojileri eğitimine olanak sağlamak, mesleki uygulamalarda uluslararası ve ulusal standartları etkin kılmaktır.⁹

İktisat, Maliye, Bankacılık, İşletme, Muhasebe, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümlerinden en az lisans düzeyinde mezun olanların 3 yıl içinde 9 kere sınava girmeye hakları bulunmaktadır.30 genel kültür (7 Türkçe, 8 Matematik, 5 Atatürk İlke ve İnkılapları, 10 İngilizce, Almanca, Fransızca dillerinden seçeceği herhangi birinden olan yabancı dil sorusu), 100 Alan Bilgisi (58 Muhasebe ve Denetim, 12 Ekonomi ve Maliye, 30 Hukuk) olmak üzere toplam 130 sorudan bağıl değerlendirme yöntemiyle sorumlu olanlar staja ilişkin ödemeleri yapmaları ve başarılı olmaları halinde dosya açabilirler.¹⁰

Staja başlamak için staja giriş sınavından en az 60 puan almış ve Birlik tarafından belirlenen staj giderlerini yatırmış olmak ve kazanma döneminden itibaren 3 yıl içinde stajı başlatmış olmak gerekir.¹¹

Staj süresi 3 yıldır ve staja en fazla bir yıl ara verilebilir¹².

TESMER' in düzenlediği 6 aylık süreyi geçmeyen kurs ve seminerler, İktisat, Maliye, İşletme, Muhasebe, Finansman, Denetim ve Vergi ile ilgili alanlarda lisansüstü eğitim görenlerin 1yılı, aynı bölümlerde yapılan doktoraların 18 ayı stajdan sayılır.¹³

---

⁸ Resmî Gazete, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Staj Yönetmeliği, Bölüm: II Staja İlişkin Esaslar, 23 Ağustos 1997, Sayı: 23089, Madde 5.

⁹ Resmî Gazete, **a.g.e**, Madde 6.

¹⁰ TÜRMOB, Staja ve Sınava İlişkin Uygulama Yönergesi, s 3-51 (Çevrimiçi)
<http://www.tesmer.org.tr/post/164>, 11.07.2018.

¹¹ Resmî Gazete, **a.g.e**, Madde 7.

¹² Resmî Gazete, **a.g.e**, Madde 8.

¹³ Resmî Gazete, **a.g.e**, Madde 9.

Staja giriş sınavı 2000 yılının nisan ayına kadar odalar tarafından yapılmıştır. Temmuz 2000- Aralık 2003 yılları arasında ÖSYM tarafından gerçekleştirilen sınavlar daha sonrasında Temmuz 2004'den Kasım 2014'e kadar Anadolu Üniversitesi tarafından gerçekleştirilmiştir. 8 Mart 2014 tarihinden itibaren Ankara Üniversitesi tarafından hazırlanmaktadır.2016 yılının ilk sınav döneminde sınava yabancı dil soruları da eklenmiştir. Ön lisans ve ticaret lisesi mezunlarına da stajyer olma hakkı veren kanun, 5786 sayılı kanun 19. maddesi ile düzenlenerek 2008 yılından beri sadece lisans mezunlarına olanak tanımaktadır.¹⁴

2.2.2. Serbest Muhasebecilik Staj Ara Dönem ve Bitirme Sınavları

Asıl görevi muhasebe kayıt işlerinin yürütülmesi olan Serbest Muhasebecilerin staj ara dönemlerinde giderek düşen başarısı göz önüne alınarak 2008'de gelen değişiklikle Serbest Muhasebecilik kavramı yasadan kaldırılmıştır. Ama Serbest Muhasebecilik belgesi olan mensupların sınavla üst unvana geçmesine olanak tanınmıştır.¹⁵

İlgili Mevzuata göre defter tutan, bilanço, kar- zarar tablosu ve beyanname düzenleyen kişilere serbest muhasebeci denir.¹⁶

En az lise mezunlarının eğitimlerine göre 2-6 yıl arasındaki stajlarını tamamlamasıyla 2008 yılından önce Serbest Muhasebeci olanlar gerçek, tüzel kişi defteri tutmak, mali tablo düzenlemek, beyanname vermek gibi işleri gerçekleştirmekteydi.¹⁷

Serbest muhasebeci stajyerleri her iki yılda bir ara dönem sınavına tabi tutulmaktadır. Bunlar A grubu ve B grubu sınavları olarak adlandırılmakla birlikte internet üzerinden eş zamanlı yapılan sınavlardır. C grubu sınavlar bitirme sınavları

¹⁴ TÜRMOB, 2017 Faaliyet Raporu-TESMER, s. 274.

¹⁵ Oktay Güvemli, "Türkiye'de Muhasebe Meslek Örgütünün Kuruluşu ve Gelişmesi" **Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Sayı:1,2011,s.130-135

¹⁶ Mahmut Yardımcıoğlu, Ahmet Büyüksalvarcı, Mustafa İyibildiren, "Etiksel Açıdan Yeminli Mali Müşavirlerin Sorumluluklarının Konya İli Özelinde İncelenmesi", **Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi**, Sayı 11, Yıl 9 Aralık 2006,s.171.

¹⁷ Fevzi Sürmeli, Yılmaz Benligiray, **Genel Muhasebe**, Anadolu Üniversitesi Yayın No: 736, 1995, s. 12.

olup staj döneminin bitiminde ve TESMER tarafından belirli yerlerde ve yazılı şekilde yapılan sınavlardır.¹⁸

2.2.3 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavı

Literatürlerde genel olarak 'işletmenin dili' şeklinde anılan muhasebe mesleğini icra eden Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin 1989 yılında yayımlanan 3568 sayılı kanunun 2. maddesinde mesleğin konusu ve tanımı şu şekilde açıklanmıştır;

Gerçek ve tüzelkişilere ait teşebbüs ve işletmelerin; Genel kabul görmüş muhasebe prensipleri ve ilgili mevzuat hükümleri gereğince, defterlerini tutmak, bilanço, kar-zarar tablosu ve beyannameleri ile diğer belgelerini düzenlemek ve benzeri işleri yapmak, muhasebe sistemlerini kurmak, geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, finans, mali mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek veya bu konularda müşavirlik yapmak, yukarıdaki bentte yazılı konularda, belgelerine dayanılarak, inceleme, tahlil, denetim yapmak, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, tahkim, bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak¹⁹

Muhasebecilik mesleğini icra edenler, gerçek ve tüzel kişilere ait muhasebe defterlerini tutan, işletmelerin muhasebe sistemlerini kuran ve geliştiren, değişen mevzuatları uygulayıp kişilere danışmanlık hizmeti veren, mali tablo ve beyanname düzenleyen kişilerdir.²⁰

Asıl görevi kayıtların denetlemesi olan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler kendi altındaki unvanın da işlerini yapabildiğinden kayıt yapma hakkına da sahiptir.²¹

---

¹⁸ TÜRMOB, 2017 Faaliyet Raporu- TESMER, s 276.

¹⁹Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Kanunu, Kanun No:3568, Madde:2.

²⁰Mikail Erol, "Muhasebe Meslek Elemanlarının (SM-SMM-YMM) Mesleki Faaliyetlerinde Kullandıkları Muhasebe Paket Programları Üzerine Ampirik Bir Çalışma", **Muhasebe Finansman Dergisi**, Ekim 2005, Sayı. 28, s.142.

²¹Güvemli, "Türkiye'de Muhasebe Meslek Örgütünün Kuruluşu ve Gelişmesi" s. 130-135.

Üniversitelerin Hukuk, İktisat, İşletme, Muhasebe, Kamu ve Siyaset, Maliye, Bankacılık bölümlerinden lisans ve lisansüstü mezunlarının 3 yıllık staj ve daha sonrasında staj tamamlama sınavlarını başarıyla geçmeleriyle Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olunabilmekte ve Serbest Muhasebecilerin yaptığı işlere ek olarak danışmanlık, inceleme, analiz ve denetim yapmaktadırlar.²²

Kanunla tanımlanmış bu görevleri yerine getirmek için Staj Başlatma Sınavı ve gereken staj süresini başarıyla tamamlayan adaylar Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik sınavına girmeye hak kazandıkları söylenebilir.

Stajını tamamlayan adayların, staj bitim tarihinden itibaren en geç bir yıl içerisinde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik sınavlarına katılmaları gereklidir.²³

Bu sınava katılmak için stajını tamamlamış ve tezkiye notunu 100 üzerinden 60 alan stajyerler aşağıda yer alan konuların her birinden ayrı şekilde sınava girip 100 üzerinden 50 almaları ve sınavların aritmetik ortalamasının 60 olması gerekmektedir.²⁴

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik sınav konuları: Finansal Muhasebe, Finansal Tablolar ve Analizi, Maliyet Muhasebesi, Muhasebe Denetimi, Vergi Mevzuatı ve Uygulaması, Hukuk; Ticaret Hukuku, Borçlar Hukuku, İş Hukuku, SSK ve BAĞ-KUR Mevzuatı, İdari Yargılama Hukuku, Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Meslek Hukuku, Sermaye.²⁵

Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavı Birlik tarafından yazılı olarak yapılır. Sınav Komisyonu 7 üyeden oluşur. Üyelerin 2'si Maliye Bakanlığını temsil eder. Diğer 3 üye Yüksek Öğretim Kurulunca teklif edilecek 5 aday arasından diğer 2 üye ise Birlikçe teklif edilecek 4 üye arasından Maliye Bakanı tarafından seçilir. Sınav Komisyon üyeliklerine aday gösterileceklerin; hukuk, iktisat, maliye, muhasebe, işletme, bankacılık, idari bilimler dallarından lisans veya lisansüstü seviyesinde mezun

---

22Sürmeli, Benligiray, Genel Muhasebe , s 6.

23 Resmi Gazete, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Staj Yönetmeliği, Bölüm: IV Staja İlişkin Esaslar, 23 Ağustos 1997 , Sayı: 23089 , Madde 25.

24 Resmi Gazete, a.e., Madde 16.

25Resmi Gazete, Yeminli Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınav Yönetmeliği, Bölüm: II, Sayı : 25702, 16.01.2005, Madde:14.

olmaları ve bu konularda 15 yıl çalışmış veya bu kadar süre öğretim üyeliği veya görevliliği yapmış bulunmaları şarttır.²⁶

2.2.4. Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı

3568 sayılı kanunda geçen haliyle yeminli mali müşavirlik; Muhasebe sistemlerini kurmak, geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, finans, mali mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek veya bu konularda müşavirlik yapmak, yukarıdaki bentte yazılı konularda, belgelerine dayanılarak, inceleme, tahlil, denetim yapmak, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, tahkim, bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak, Kanunun 12. maddesine göre çıkartılacak yönetmelik çerçevesinde tasdik işlerini yapmaktır.²⁷

Muhasebe denetimi ve vergi denetiminde hizmet vermek üzerine olan yeminli mali müşavirlik mesleği mükellefin ihtiyaç duyduğu mali konularda danışmanlık ve devletin yetersiz olduğu noktalarda denetimi sağlamaktadır. Mükellefin mali verilerini denetimde tasdik yetkisine sahip olan yeminli mali müşavirler beyannamelerin vergi mevzuatına uygunluğu ve matrahların doğruluğunu güvencesi altına alır.²⁸

Asıl görevi mali tablolar ve kurumlar vergisi beyannamelerinin onayını yapmak olan yeminli mali müşavirler alt unvanının işi olan denetlemeyi de yapabilirler²⁹

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin yapabildiği danışmanlık ve denetim hizmetine ek olarak tasdik yapmaktadırlar. Beyanname ve mali tabloların tasdikinden mükellefiyle birlikte müteselsil sorumludur. Muhasebe defteri tutmayan yeminli mali müşavirler en az 10 yıl Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olarak görev yaptıktan sonra sınavda başarı gösterdikleri takdirde mesleği icra edebilmektedirler.³⁰

²⁶ Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Kanunu, Kanun No: 3568, Madde: 7.

²⁷ Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Kanunu, Madde: 2/B.

²⁸Tansel Çetinoğlu, "Dünya'da ve Türkiye'de Yeminli Mali Müşavirlik Mesleği: Sorumlulukları, Sorunları ve Çözüm Önerileri", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 45. Temmuz 2015, s. 73.

²⁹Güvemli, "Türkiye'de Muhasebe Meslek Örgütünün Kuruluşu ve Gelişmesi", s. 130-135.

³⁰Sürmeli, Benligiray, **Genel Muhasebe**, s. 6.

Yeminli mali müşavirler muhasebe bürosu açamazlar ve muhasebe bürolarına ortak olamazlar.³¹

Mesleğin denetim kısmını üstlenmiş yeminli mali müşavirler; Serbest Muhasebecilerin ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin gerçekleştirdiği danışmanlığın yanında tasdik hizmeti sunarlar ve muhasebe defteri tutmazlar.³²

Yeminli mali müşavirlik sınavını kazanmış adayların 10 yıllık Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik deneyimlerinin sonucunda; İleri Düzeyde Finansal Muhasebe, Finansal Yönetim, Yönetim Muhasebesi, Denetim, Raporlama ve Meslek Hukuku, Revizyon, Vergi Tekniği, Gelir Üzerinden Alınan Vergiler, Harcama ve Servet Üzerinden Alınan Vergiler, Dış Ticaret ve Kambiyo Mevzuatı, Sermaye Piyasası Mevzuatı konularından ayrı ayrı girip her sınavdan 100 üzerinden 50 alma şartıyla belge sahibi olabilirler.³³

Yeminli mali müşavirlik sınav komisyonu biri başkan olmak üzere yedi üyeden oluşur. Sınav komisyonu başkan ve üyeleri; dördü Maliye Bakanlığı vergi denetim elemanları arasından, biri Yükseköğretim Kurulunca önerilecek iki aday arasından, ikisi ise Birlikçe önerilecek dört aday arasından Maliye Bakanı tarafından seçilir. Sınav komisyonu üyeliklerine aday gösterileceklerin; hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık veya idari bilimler dallarının birinden lisans veya lisansüstü seviyesinde mezun olmaları ve bu konularda en az 15 yıl çalışmış veya bu kadar süre öğretim üyeliği veya görevliliği yapmış bulunmaları şarttır.³⁴

---

³¹Özcan Özal, Oya Yıldırım, Nergis Tek, **Muhasebe İlkeler ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulamaları**, Ege Üniversitesi Basımevi, 1995, s.16.

³²Erol, "Muhasebe Meslek Elemanlarının (SM-SMM-YMM) Mesleki Faaliyetlerinde Kullandıkları Muhasebe Paket Programları Üzerine Ampirik Bir Çalışma", s. 142.

³³ Resmî Gazete, Yeminli Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınav Yönetmeliği, Md. 14-16.

³⁴ Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Kanunu, Kanun No:3568, Madde:10.

2.2.5. Özel Serbest Muhasebecilik Sınavı

Serbest Muhasebecilikten Serbest Muhasebeci mali müşavirliğe geçmek için öncelikle Mesleki Uyum Eğitimi tamamlamak sonrasında Özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavına katılmak gerekir.³⁵

---

³⁵ TÜRMOB, 2017 Faaliyet Raporu- TESMER, s. 278.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE'DE MESLEK MENSUBU OLMAK İÇİN YAPILAN SINAVLARIN GENEL OLARAK İNCELENMESİ

Meslek mensuplarının sınavlara aday katılım ve başarı oranları, cinsiyet ve yaş değişkenleri önce meslek tanımlarına sonrasında yıllara göre incelenmiştir.

3.1. Türkiye Geneline Bakış

Türkiye'de 8.786 Serbest Muhasebeci, 96.966 Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir¹ ve 4767 Yeminli Mali Müşavir² olmak üzere toplam 110.519 adet meslek mensubu bulunmaktadır.

Aslen meslek mensubu tanımı 26948 sayılı resmî gazete de serbest muhasebeci mali müşavirler ile yeminli mali müşavirleri kapsamaktadır şeklinde düzenlenmiştir. 26.07.2008 tarihli 5786 sayılı Kanunun 1. maddesi ile 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununun adı “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” olarak değiştirilmiştir. Bu düzenlemeyle artık serbest muhasebeci olunmamasına rağmen hala mesleğini yapan serbest muhasebeci olduğundan bu çalışmada serbest muhasebecilik tanımına yer verilmiştir ve meslek mensubu olarak anılmıştır.³

Türkiye'deki meslek mensuplarının %71,77 'si 79.321 kişiyle erkek (7.242 SM, 67.691 SMMM, 4.388 YMM) geriye kalan %28,23 'ü 31.198 kişiyle kadındır. (1.544 SM, 29.275 SMMM, 379 YMM).⁴

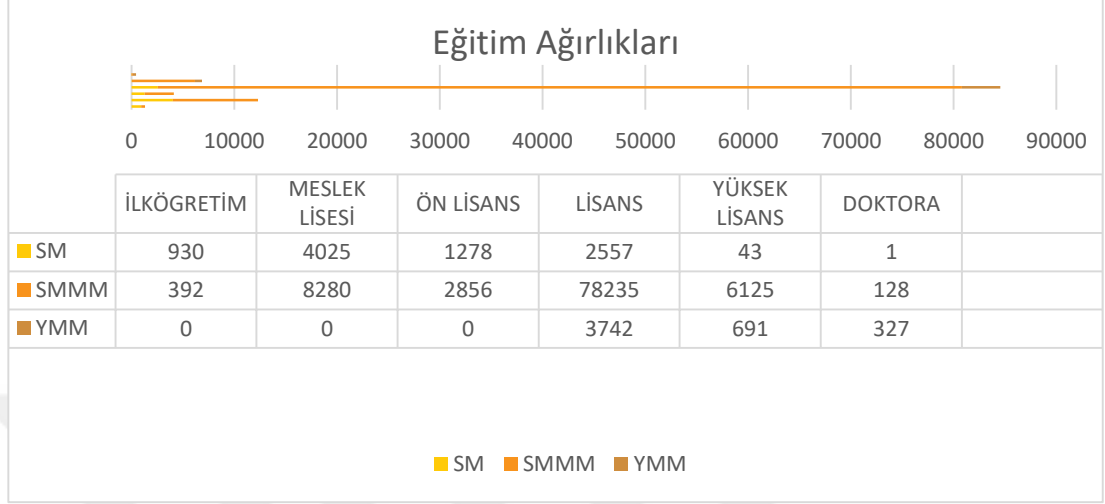
¹TÜRMOB, Meslek Mensubu Dağılım Tablosu SM-SMMM, (Çevrimiçi), <https://www.turmob.org.tr/istatistikler/c8172e63-2bef-4919-a863-86e403bfd0a/meslek-mensubu-dagilim-tablosu--sm-smmm->, 07 Temmuz 2018.

²TÜRMOB, Meslek Mensubu Dağılım Tablosu YMM, (Çevrimiçi), <https://www.turmob.org.tr/istatistikler/98ffcbdc-4ebc-4670-ac57-006ffbc7d099/meslek-mensubu-dagilim-tablosu--ymm->, 07 Temmuz 2018.

³ Resmî Gazete, Sayı:29355, 14 Mayıs 2015, Madde:1, (Çevrimiçi) <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/05/20150514.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/05/20150514.htm>, 07 Temmuz 2018.

⁴ TÜRMOB, Meslek Mensubu Cinsiyet Tablosu, (Çevrimiçi)

Tablo.3.1 . Meslek Mensupları Eğitim Tablosu

Kaynak: TÜRMOB, Meslek Mensubu Eğitim Tablosu, (Çevrimiçi), <https://www.turmobil.org.tr/istatistikler/df447eb1-e8ef-4df2-a3c0-92376d568eba/meslek-mensubu-cinsiyet-tablosu>, 07 Temmuz 2018.

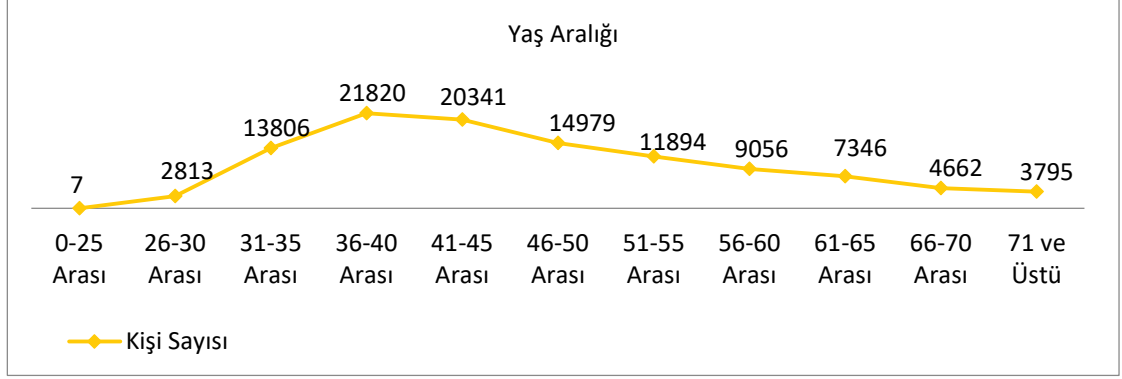
Ülke genelindeki meslek mensuplarının 1315 'i ilköğretim, 12.285'i meslek lisesi, 4.127'si ön lisans mezunu 2008 yılında gelen yönetmelikle artık ilköğretim, lise ve ön lisans mezunları belge sahibi olamamaktadır. Toplamda 85.235 lisans, 7.101 yüksek lisans, 456 doktora mezunu meslek mensubu bulunmaktadır.⁵

Yaş aralığı tablosundan da görüldüğü üzere en fazla %18,47 ile 36-40 yaş meslek mensubu bulunmaktadır. Meslekte 31-50 yaş arasının hâkim olduğunu söylemek mümkündür.

<https://www.turmobil.org.tr/istatistikler/df447eb1-e8ef-4df2-a3c0-92376d568eba/meslek-mensubu-cinsiyet-tablosu>, 07 Temmuz 2018.

⁵ TÜRMOB, Meslek Mensubu Eğitim Tablosu, a.e.

Tablo 3. 2. Meslek Mensupları Yaş Grubu Dağılım Tablosu

Kaynak: TÜRMOB, Meslek Mensupları Yaş Grupları Dağılım Tablosu, (Çevrimiçi), <https://www.turmob.org.tr/istatistikler/bf9036e1-06f1-40e7-bb89-0b29f0dbe15a/meslek-mensubu-yas-gruplari-dagilim-tablosu>, 07 Temmuz 2018.

Meslek Mensuplarının 51.591'i bağımlı (4.440 SM, 45.083SM, 2.068 YMM) olarak çalışmakta kalan 58.928'ü serbest (4.346 SM, 51.883 SM, 2.699 YMM) olarak çalışmaktadır.⁶

3.1.1. Serbest Muhasebecilere Genel Bakış

Türkiye'deki serbest muhasebecilerin %17,57'si 1.544 kişiyle kadın %82,43'ü 7.242 kişiyle erkektir⁷. 4.440 bağımlı çalışan 4.346 serbest çalışan serbest muhasebeci bulunmaktadır⁸.

Serbest Muhasebecilerin çoğunluğunun %24,99 'u 2.200 kişiyle İstanbul'da ve %12,37'si 1.088 kişiyle Ankara'dadır. ⁹

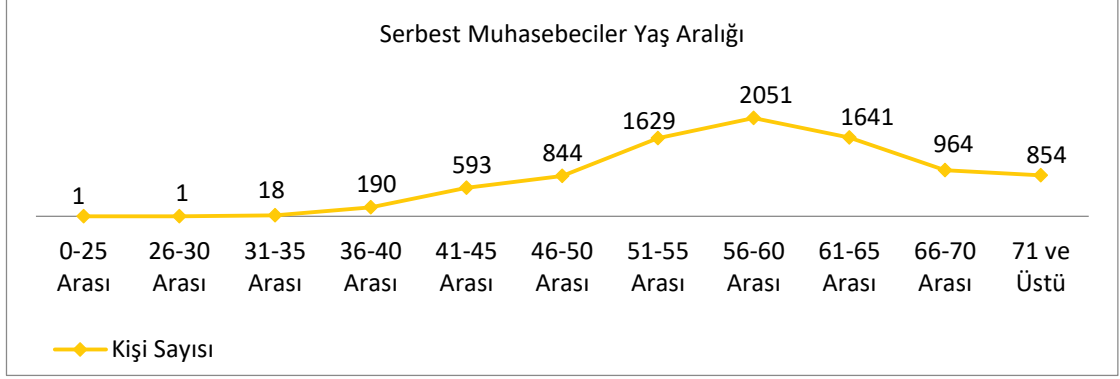
⁶ TÜRMOB, Çalışanların Kütüğe Kayıtlı Olanlar Olmayanlar Özet Tablosu, (Çevrimiçi) <https://www.turmob.org.tr/istatistikler/72930aad-2c4a-4592-b492-6b5f4df1c503/calisanlarin-kutuge-kayitli-olanlar---olmayanlar-ozet-tablosu>, 07 Temmuz 2018.

⁷ TÜRMOB, Cinsiyet Tablosu a.g.e..

⁸ TÜRMOB, Çalışanların Kütüğü Tablosu a.g.e..

⁹ TÜRMOB, Meslek Mensupları Dağılım Tablosu a.g.e..

Tablo 3. 3. Serbest Muhasebecilerin Yaş Grubu Dağılım Tablosu

Kaynak: TÜRMOB, Yaş Grupları Dağılım Tablosu

Serbest Muhasebecilerde ise Türkiye genelinden daha farklı bir yaş oranı söz konusudur. Mesleğin çoğunluğunu 50-70 yaş aralığındaki meslek mensupları oluşturmaktadır. Buna sebep 5786 sayılı kanun ile artık serbest muhasebeci olunamaması olarak gösterilebilir.

Eğitim ortalaması da Türkiye genelinden farklı olarak ağırlıklı meslek lisesi mezunlarında. 923 ilköğretim, 4010 meslek lisesi, 1270 ön lisans, 2539 lisans, 43 yüksek lisans, 1 doktora mezunu olacak şekilde sıralamak mümkündür.¹⁰

3.1.2. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlere Genel Bakış

Türkiye'deki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin %30,19'u 29.275 kişiyle kadın %69,81'i 67.691 kişiyle erkektir.¹¹ 45.083 bağımlı çalışan 51.883 serbest çalışan serbest muhasebeci mali müşavir bulunmaktadır.¹²

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin çoğunluğunun %40,7'si 39.522 kişiyle İstanbul'da ve %11,99'u 11.620 kişiyle Ankara'dadır.¹³

Tablo 3. 4. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Yaş Grubu Dağılım Tablosu
Tablo 3. 4. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Yaş Grubu Dağılım Tablosu

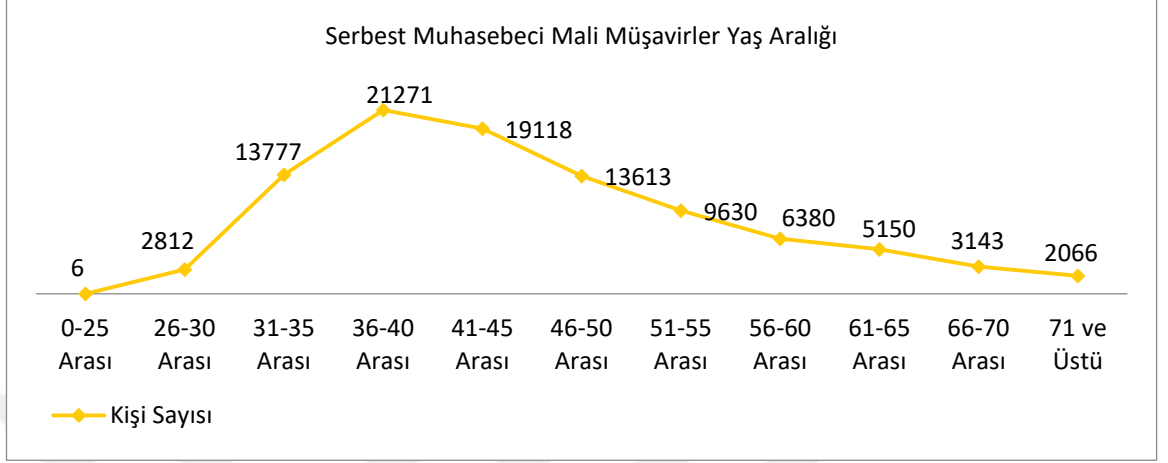
¹⁰ TÜRMOB, Eğitim Tablosu a.g.e.

¹¹ TÜRMOB, Cinsiyet Tablosu a.g.e.

¹² TÜRMOB, Çalışanların Kütüğü Tablosu a.g.e.

¹³ TÜRMOB, Meslek Mensupları Dağılım Tablosu a.g.e.

Tablo 3. 4. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Yaş Grubu Dağılım Tablosu

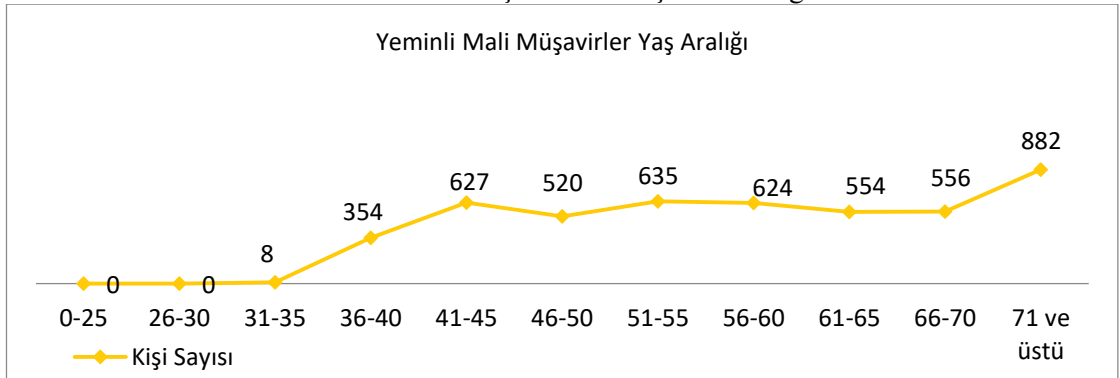
Kaynak: TÜRMOB, Yaş Grupları Dağılım Tablosu

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin yaş aralıkları Türkiye geneliyle doğru orantılı 31-50 arasında olduğunu söylemek mümkündür.

3.1.3. Yeminli Mali Müşavirlere Genel Bakış

Türkiye'deki Yeminli Mali Müşavirlerin %92,05'i 4388 kişiyle kadın %7,95'i 379 kişiyle erkektir¹⁴. 2.068 bağımlı çalışan 2.699 serbest çalışan yeminli mali müşavir bulunmaktadır.¹⁵

Tablo 3. 5. Yeminli Mali Müşavirlerin Yaş Grubu Dağılım Tablosu

Kaynak: TÜRMOB, Yaş Grupları Dağılım Tablosu

¹⁴ TÜRMOB, Cinsiyet Tablosu a.g.e.

¹⁵ TÜRMOB, Çalışanların Kütüğü Tablosu a.g.e.

Tablodan da görüldüğü üzere yeminli mali müşavir olmanın resmî gazetede bildirildiği gibi kamu haklarından yoksun tutulmamak, en az 10 yıl serbest muhasebeci mali müşavir olarak çalışmış olmak, disiplin soruşturması sonucunda memuriyetten atılmamış olmak şartlarından dolayı 31 yaşından küçük yeminli mali müşavir bulunmamaktadır.¹⁶Çoğunluk 41-71 yaş ve üstündeki aralıktadır. Türkiye de yeminli mali müşavir odası bulunan illere göre kayıtlı yeminli mali müşavir sayısı Adana'da 162, Ankara'da 1466, Antalya'da 77, Bursa'da 185, Eskişehir'de 62, Gaziantep'te 138, İstanbul'da 2243 ve İzmir'de 434 kişidir. Bu odaların en çok meslek mensubuna sahip ili İstanbul'dur.¹⁷ Yeminli mali müşavirlerde hiç ilköğretim, orta öğretim ve ön lisans mezunu bulunmazken çoğunluk Türkiye ortalaması ile doğru oranda olup lisans mezunlarındadır. 3749lisans, 691 yüksek lisans, 327 doktora mezunu meslek belgesine sahiptir.¹⁸

3.2.Yıllara Genel Bakış

TÜRMOB verilerinin 2009 yılından 2017 yılına kadar genel anlamda değişimi, sınav oranları ve TESMER ile ilgili bilgiler açıklanmıştır.

3.2.1.2009 Yılı Genel Bakış

2008 yılı 26 Temmuz'da çıkarılan 5786 sayılı kanunla kalkan Serbest Muhasebecilik TÜRMOB' un düzenlediği 'Özel Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik' sınavıyla Serbest Muhasebeci ve stajyer unvanını alanlara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir olabilme hakkı tanınmıştır. 2009 yılsonu itibarıyla 13 bin meslek mensubu 3 ilde sınava girmiştir. Türkiye genelinde 71 tane serbest muhasebeci mali müşavirlik odası ve 8 yeminli mali müşavirlik odası faaliyet göstermektedir. Kaşe kullanan üye sayısı 43.597'dir. 2009 yılında birliğe toplam 127 dava açılmış ve davaların 50 tanesi yeminli mali müşavirlik sınavıyla, 6 tanesi serbest

¹⁶ Resmi Gazete, Sayı: 29557, Aralık 2015, (Çevrimiçi), <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/ilanlar/eskiilanlar/2015/12/20151209.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/ilanlar/eskiilanlar/2015/12/20151209-4.htm>, 07.07.2018.

¹⁷ TÜRMOB, Meslek Mensubu Dağılım Tablosu YMM, a.g.e.

¹⁸ TÜRMOB, Eğitim Tablosu, a.g.e.

muhasebeci mali müşavirlik sınavıyla ve 28 tanesi staj ve staj iptaliyle alakalı; kalan davalar ruhsat(14), disiplin(25) ve genel düzenleyici işlemlerle(4) alakalıdır.¹⁹

2009 yılı itibarıyla 3.855 yeminli mali müşavirlik, 47.736 serbest muhasebeci mali müşavir, 28.668 serbest muhasebeci ve toplamda 80.256 ruhsatlı meslek mensubu bulunmaktadır. Meslekteki ağırlığın 63.333 kişi %79 oranıyla erkekler;16.923 kişi %21 oranıyla bayanlar tarafından karşılanmaktadır. Yeminli Mali Müşavirlerin %6'sı 241 kişiyle bayan %94'ü 3.614 kişiyle erkek; Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin %24'ü 11.600 kişiyle bayan, %76'sı 36.136 kişiyle erkek; Serbest Muhasebecilerin %18'i 5082 kişiyle bayan %82'si 23.583 kişiyle erkektir. Meslekte faaliyet içinde olan mensupların genel eğitim düzeyi lisans derecesinde ağırlıklı olarak toplanmış olsa da Serbest Muhasebecilerin 20.984'ü lisans düzeyi altındaki eğitim düzeyine sahiptir.²⁰

31.12.2009 tarihine gelindiğinde kurulu olan 34 ildeki TESMER şubeleri şunlardır; Adana, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Edirne, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, Isparta, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kocaeli, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Mersin, Muğla, Ordu, Sakarya, Samsun, Tekirdağ, Trabzon, Uşak, Van, Zonguldak.

2009 yılında yaklaşık on bin stajyer ile seksen bini aşan meslek mensubu TESMER eğitimlerinden faydalanmıştır.2005 ile 2008 arasındaki dönemde eğitimde fırsat eşitliği için verilen e-USE eğitiminden toplam 18.832 stajyer faydalanmış olup bu sayı 2009 itibarıyla 5234stajyere ulaşmıştır. Bu eğitim sistemiyle stajyerlere 4 ayda bir olmak üzere gönderilen CD'ler üzerinden yapılan interaktif sınavla 24.066 sisteme kayıtlı stajyerin 14.421'i stajlarını tamamlayarak serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarına girmeye hak kazanırken 9.889 stajyerin stajı devam etmekteydi.26.07.2008 yılında çıkan 5786 sayılı kanunla Serbest Muhasebecilik kaldırıldığından var olan Serbest Muhasebeci Mensupları ve stajyerleri Mesleki Uyum Eğitimine katıldıktan

---

¹⁹TÜRMOB,2009 Biten Çalışma Dönemine Bakış, Ceren ÜN, (Çevrimiçi)
<http://www.turmobil.org.tr/FaaliyetRaporlari/6e92a5d8-270c-404a-bb1a-8784d9630b45/calisma-donemine-bakis>, s. 2-27, 24.04.2018.

²⁰ TÜRMOB, 2009 İstatistiki Bilgiler, Ceren Ün, (Çevrimiçi),
<http://www.turmobil.org.tr/FaaliyetRaporlari/cd44e799-1877-4e8f-ba6d-f70549e1fba8/istatistiki-bilgiler>, s.9-10, 24.04.2018.

sonra Özel Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik sınavına girmeye hak kazanıyordu. Bu eğitime 2009 yılında 6.936 lise ve altı öğrenim, 1.806 ön lisans düzeyi, 4.298 lisans düzeyinde olmak üzere toplam 13.040 kişi başvurmuştur.

2009 yılında 3 staja giriş sınavı, 3 Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Sınavı, 2 Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı, 9 Serbest muhasebecilik bitirme ve ara dönem (a,b,c) sınavı ve 1 özel serbest muhasebecilik mali müşavirlik sınavı olmak üzere toplam 18 sınav yapılmıştır. Bu sınavların sonuçları;

31.12.2009 itibariyle Staja giriş sınavına toplam 34.848 aday katılmış ve %16'sını kapsayan 5.546 kişi başarılı olurken %84'ü 29.302 kişiyle başarısız olmuştur.

Serbest Muhasebecilik staj ara dönem sınavlarında ise A grubu toplam 378 katılımla %73'ünü oluşturan 276 kişi başarılı %27'lik kısmı oluşturan 102 kişi başarısız olmuştur. B grubu toplam katılan 546 kişinin %64'lük kısmı 352 kişiyle başarılı %36'lık kısım 194 kişiyle başarısız. C grubu toplam katılan 701 kişinin %78'i 544 kişiyle başarılı %22'lik kısım 157 kişiyle başarısız olmuştur. En yüksek katılım ve başarının C grubu sınav sonuçların ait olduğu söylenebilir.

Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavına yıl boyunca toplam 11.116 kişi katılmış ve %38'i 4.266 kişi ile başarı elde etmiş geriye kalan %62'lik kısım 6.850 kişiyle başarısız olmuştur.

Yeminli mali müşavirlik sınavlarına ise toplam katılım 205 kişi ve sadece %6'yla 13 kişi başarılı olurken 192 kişiyi oluşturan %94'lük kısım başarısız olmuştur.

Özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarında ise 12.646 katılımcının %48'i 6088 kişiyle başarılı %52'si 6558 kişiyle başarısız olmuştur.²¹

---

²¹ TÜRMÖB, 2009 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), Ceren Ün, (Çevrimiçi) <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/c6fb8972-e553-477c-9e95-9ff4ea2bd0e2/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi- s. 4-15, 24.04.2018.>

3.2.2. 2010 Yılı Genel Bakış

2010 yılı sonuna gelindiğinde Türkiye genelinde 71 olan serbest muhasebeci mali müşavirlik oda sayısı 73'e yükseldi ve 8 yeminli mali müşavir odasıyla birlikte ruhsatlı üye sayısı toplam 82.427 meslek mensubuna ulaşmıştır.²²

Meslekteki 21.164 serbest muhasebeci, 3.858 yeminli mali müşavir, 57.405 serbest muhasebeci mali müşavirlerin cinsiyet yönünden ağırlığını yine erkekler oluşturmaktadır. Serbest Muhasebecilerin %81'ini 17.247 kişiyle erkekler, %19'unu 3.917 kişiyle kadınlar oluşturmaktadır. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin %76'sını 43.633 kişiyle erkekler %24'ü 13.772 kişiyle kadınlardan ve Yeminli Mali Müşavirlerinde %94'ü 3.614 kişiyle erkeklerden %6'sı 244 kişiyle kadınlardan oluşmaktadır.²³

Stajyerlere bilgileri, eğitimleri ilk elden ulaştırmak adına faaliyet gösteren TESMER 2010 yılında da 34 şubeye sahipti.

Eğitimde fırsat eşitliği için yapılan e-USE'ye 2010'da 3.766 kişinin katılımıyla 2005'den 2010 yılına kadar 27.831 kişi tabi olmuş oldu. 17.061 kişi bitirip sınavlara girmeye hak kazanırken, 10.779 kişinin stajı devam etmekte ve bu stajı devam eden kişilerin eski yasaya göre staja başlayanların başarısız olan 1.939 kişiyle yeni yasaya göre staja başlayan 8.831 kişiden oluştuğunu belirtmekte fayda vardır. Bu eğitimler için stajyerlere gönderilen CD ders içerikleri 36 başlıktan oluşmakta ve ders başlıkları şu şekilde;

Beyannameler, bilişim teknolojileri bilgisi, büro yönetimi, defterler ve belgeler, denetim, dış ticaret işlemleri ve mevzuatı, ekonomik göstergelerin yorumlanması, finansal piyasalar, finansal tablo analizi, finansal yönetim, hizmet

²² TÜRMOB,2010 Çalışma Dönemine Bakış, (Çevrimiçi)

<http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/3c522edc-dad8-4c26-a54b-07fc5b52fec3/calisma-donemine-bakis>, s. 2, 24.04.2018.

²³TÜRMOB, 2010, İstatistiki Bilgiler, (Çevrimiçi)

<http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/749650bd-e748-4a9e-9fb7-59c5aa99daf2/istatistiki-bilgiler>, sy.11, 24.04.2018.

pazarlaması, insan kaynakları yönetimi, istatistik, kurumsal yönetim, maliyet muhasebesi, marka, meslek hukuku, mesleki değer ve etik, muhasebe bilgi sistemi, Türkiye muhasebe standartları, örgütsel davranış, proje yönetimi, rekabet ve stratejik karar alma, risk yönetimi ve iç denetim, sermaye piyasası mevzuatı, sınai haklar, sosyal güvenlik hukuku, ticaret hukuku, uluslararası denetim standardı, uluslararası işletmecilik ve küreselleşme, uluslararası muhasebe kuruluşları, uzaktan eğitim teknolojileri ve proje, vergi hukuku, yönetim bilişim sistemleri, yönetim muhasebesi ve yönetim ve stratejik karar alma.

26.07.2008 yılında çıkan 5786 sayılı kanunla Serbest Muhasebecilik kaldırıldığından 28 bin Serbest Muhasebecinin 2.214'ü 2010 yılında mesleki uyum eğitimine katılmış ve muhasebe ve denetim, hukuk, vergi hukuku, meslek hukuku, mesleki değerler ve etik konuları hakkında eğitimlere tabi olmuşlardır. 2010 sonuna kadar toplam 15.248 kişi mesleki uyum eğitimine katılmak için başvuruda bulunmuş kalan 13.549 kişi başvuru yapmamıştır. Bu eğitimde başvuru yapıp kazanmış olanların ağırlıklı olarak 31-50 yaş aralığında olduğunu söylemek mümkündür. Kazananların sırasıyla İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya illerinde en çok başarı oranlarına sahip olduklarını söylemek mümkündür. Ve 2010 yılında bu eğitime katılanların çoğunluğunun 1.112 kişiyle lise mezunundan oluştuğunu, 324 ön lisans, 778 lisans mezunu olduğunu söyleyebiliriz.

2010 yılında 3 staja giriş sınavı, 3 Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Sınavı, 2 Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı, 9 Serbest muhasebecilik bitirme ve ara dönem (a,b,c) sınavı ve 3 özel serbest muhasebecilik mali müşavirlik ve 3 mazeret sınavı olmak üzere toplam 23 sınav yapılmıştır. 2010 yılı dönem sonunda toplam yıl içinde yapılan sınav katılım ve başarı oranlarına gelindiğinde;

33.517 Staja giriş sınavına katılanların %18'i 5.879 kişiyle başarı göstermiş ve %82'lik kısım 27.638 kişiyle başarısız olmuştur.

A grubu 278 katılımcının %75'i 208 kişiyle başarılı olurken %25'i 70 kişiyle başarısız olmuştur. B grubu 468 katılımcının olduğu sınav %68 oranıyla 317 kişi başarılı olurken %32'si 151 kişiyle başarısız olmuştur. C grubu 483 katılımcının %76'sı 364 kişiyle başarı gösterirken %24'lük kısım 119 kişiyle başarısız olmuştur. Serbest

Muhasebecilik ara dönem ve bitirme sınavlarında en yüksek başarının C grubuna ait olduğunu söylemek mümkündür.

Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarına katılan 15.654 kişinin %22'si 3.493 kişiyle başarılı, %78'i 12.074 kişiyle başarısız olmuştur.

Yeminli mali müşavirlik sınavında ise 579 katılımcının %2'si 14 kişiyle başarılı %98'i 566 kişiyle başarısız olmuştur.

Özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarında ise 9.034 katılımcının %80'i 7252 kişiyle başarılı %20'si 1.782 kişiyle başarısız olmuştur. Bu sınavlarda sırasıyla en yüksek başarı yüzdeleri Sinop, Kahramanmaraş, Nevşehir, Erzincan ve Amasya'ya aitti.²⁴

3.2.3. 2011 Yılı Genel Bakış

TÜRMOB 2011 dönem sonunda 75 serbest muhasebeci mali müşavirlik odası, 8 yeminli mali müşavirlik odası ile birlikte 83 odada faaliyet göstermeye başladı. Kaçak muhasebecilikle önlem adına 2011 yılsonunda toplam 48.110 adet kaşe serbest muhasebeci mali müşavir, 2.156 kaşe yeminli mali müşavir meslek mensuplarınınca kullanılmaya başlandı.²⁵

Toplam 84.309 ruhsatlı meslek mensubuna ulaşan sayının 3.895'i yeminli mali müşavir, 67.135'i serbest muhasebeci mali müşavir, 13.279'u serbest muhasebeci ve meslekte cinsiyet olarak ağırlığın yine erkeklerde olduğunu görüyoruz. Yeminli Mali Müşavirlerin %6'sı 257 kişiyle kadın %94'ü 3.638 kişiyle erkek, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin %25'i 17.069 kişiyle kadın %75'i 50.066 kişiyle erkek, Serbest Muhasebecilerin %17'si 2.315 kişiyle kadın %83'ü 10964 kişiyle erkektir.²⁶

---

²⁴ TÜRMOB, 2010 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi)
<http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/19193337-db39-4cce-a277-4e8a74cc190c/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi- s 2-23, 24.04.2018.>

²⁵ TÜRMOB, 2011 Çalışma Dönemine Bakış, (Çevrimiçi)
<http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/74276e7f-282a-420b-9d84-d3780f6471b8/calisma-donemine-bakis, s 2-11, 24.04.2018.>

²⁶ TÜRMOB, 2011 İstatistiki Bilgiler, Ceren ÜN, (Çevrimiçi)
<http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/313f8a71-9d4f-4199-865f-3bb89542b61f/istatistiki-bilgiler, s. 9, 24.04.2018.>

Alanya, Aydın, Bodrum illerinde de TESMER şubesi açılarak 34 olan şube sayısı 37'e yükselmiş oldu.

Eğitim konusunda 2011 sonuna gelindiğinde eğiticinin eğitimi 460 meslek mensubu ve öğretim üyelerinden oluşan eğitimle İstanbul, Ankara, İzmir de eğitim vermekteydi. 3 başlık altında eğitim düzenleyen TESMER TTK alanında 52 eğitimci ve 7 saatlik eğitim, KOBİ-UFRS alanında 218 eğitimci 14 saat eğitim, Denetim, denetim standartları ve uygulamaları alanında 190 eğitimci ve 78 saat eğitim düzenledi.

E-USE eğitimine tabi 5.331 hepsi lisans düzeyinde stajyerin 2011 yılında sisteme katılmasıyla beraber eğitim 35.403 kişiye ulaştı. 20.558 kişi 2011 dönemi içinde eğitimi tamamlayarak stajlarını bitirirken 14.845'i stajına devam etti.

Mesleki uyum eğitimine katılan 1.226 kişinin; 621'i lise ve altı düzeyde, 192'si ön lisans düzeyinde, 413'ü lisans düzeyindedir. Bu eğitim kaldırılan Serbest Muhasebecilikle alakalı uyum süreci eğitimi olduğundan lise ve altı düzeydeki mezuniyet oranın fazla olduğunu söyleyebiliriz.

2011 yılında 3 staja giriş sınavı, 3 Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Sınavı, 2 Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı, 9 Serbest muhasebecilik bitirme ve ara dönem (a,b,c) sınavı ve 3 özel serbest muhasebecilik mali müşavirlik sınavı olmak üzere toplam 20 sınav yapılmıştır ve dönem sonunda toplam yıl içinde yapılan sınav katılım ve başarı oranlarına gelindiğinde;

38.288 Staja giriş sınavına katılanların %15'i 5.877 kişiyle başarı göstermiş ve %85'lik kısım 32.411 kişiyle başarısız olmuştur.

A grubu 50 katılımcının %88'i 44 kişiyle başarılı olurken %12'si 6 kişiyle başarısız olmuştur. B grubu 229 katılımcının olduğu sınav %88 oranıyla 202 kişi başarılı olurken %12'si 27 kişiyle başarısız olmuştur. C grubu 362 katılımcının %79'u 289 kişiyle başarı gösterirken %21'lik kısım 73 kişiyle başarısız olmuştur.

Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarına katılan 10.154 kişinin %37'si 3.787 kişiyle başarılı, %63'ü 6.367 kişiyle başarısız olmuştur.

Yeminli mali müşavirlik sınavında ise 427 katılımcının %2'si 8 kişiyle başarılı %98'i 419 kişiyle başarısız olmuştur.

Özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarında ise 2739 katılımcının %47'si 1.282 kişiyle başarılı %53'si 1.457 kişiyle başarısız olmuştur. ²⁷

3.2.4. 2012 Yılı Genel Bakış

31.12.2012 dönem sonunda serbest muhasebeci mali müşavirlik oda sayısı 76'ya yükseldi ve 8 yeminli mali müşavirlik odasıyla birlikte 84 odada meslek mensubu sayısı toplam 89.514 kişiye ulaştı. 50.385 kaşe kullanan serbest muhasebeci mali müşavir bulunmaktadır. Cinsiyet ağırlıklarına gelindiğinde 4.097 Yeminli Mali Müşavirlerin 3.824'ü %93'le erkek 273'ü %7 ile kadın, 72.984 serbest muhasebeci mali müşavirlerin 53.694'ü %73'le erkek 19.290'ı %27 ile kadın, 12.433 serbest muhasebecinin 10.311'i %83 ile erkek 2.122'si %17 ile kadındır. Kaşe kullanan serbest muhasebeci mali müşavir 50.385'e, mühür kullanan yeminli mali müşavir sayısı 2.236'ya yükselmiştir. ²⁸

TESMER şube sayısı Çorum'la birlikte 2012 yılında 38'e ulaşmıştır. E-stajyer eğitimine 2012 yılında 6.383 katılanla birlikte 41.882 sistemle kayıtlı stajyere ulaşılmış ve 25.575'i eğitimleri tamamlayarak sınavlara girmeye hak kazanırken kalan 16.307'si stajlarına devam etmekteydi.

Özel Serbest Muhasebeci Mali Müşavir sınavına girmek için katılmak gereken Mesleki Uyum Eğitimine bu yılda 781 başvuru bulunmaktadır.

2012 yılında 3 staja giriş sınavı, 3 Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Sınavı, 2 Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı, 9 Serbest muhasebecilik bitirme ve ara dönem (a,b,c) sınavı ve 3 özel serbest muhasebecilik mali müşavirlik sınavı olmak

---

²⁷ TÜRMOB, 2011 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/Of233a45-306a-4bcc-a114-2d6dbb3502f8/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi->, s.2-20, 24.04.2018

²⁸TÜRMOB, 2012 Çalışma Dönemine Bakış ve İstatistiki Bilgiler, (Çevrimiçi) <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/447a67df-79c8-4f4a-8417-b998cca0539a/calisma-donemine-bakis-ve-istatistiki-bilgiler>, s. 3-18, 24.4.2018.

üzere toplam 20 sınav yapılmıştır ve dönem sonunda toplam yıl içinde yapılan sınav katılım ve başarı oranlarına gelindiğinde;

39.237 Staja giriş sınavına katılanların %17'si 6.638 kişiyle başarı göstermiş ve %83'lük kısım 32.599 kişiyle başarısız olmuştur.

A grubu 6 katılımcının %67'si 4 kişiyle başarılı olurken %33'ü 2 kişiyle başarısız olmuştur. B grubu 166 katılımcının olduğu sınav %92 oranıyla 153 kişi başarılı olurken %8'i 13 kişiyle başarısız olmuştur. C grubu 261 katılımcının %80'i 208 kişiyle başarı gösterirken %20'lik kısım 53 kişiyle başarısız olmuştur. Serbest Muhasebecilik ara dönem ve bitirme sınavlarında en yüksek başarının A grubuna ait olduğunu söylemek mümkündür.

Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarına katılan 10.909 kişinin %31'i 3.376 kişiyle başarılı, %69'u 7.533 kişiyle başarısız olmuştur.

Yeminli mali müşavirlik sınavında ise 431 katılımcının %2'si 10 kişiyle başarılı %98'i 421 kişiyle başarısız olmuştur.

Özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarında ise 1856 katılımcının yaklaşık %50'si 925 kişiyle başarılı %50'si 931 kişiyle başarısız olmuştur.²⁹

3.2.5. 2013 Yılı Genel Bakış

Mali Müşavirlik oda sayılarında herhangi bir değişikliğin olmadığı bu yılda toplam 92.418 ruhsatlı mensup bulunmaktadır. Cinsiyet ağırlıklarına gelindiğinde 4.071 Yeminli Mali Müşavirlerin 3.972'si %96 ile erkek 299'u %4 ile kadın, 76.561 serbest muhasebeci mali müşavirlerin 55.761'i %73'le erkek 20.800'ü %27 ile kadın, 11.586 serbest muhasebecinin 9.614'ü %83 ile erkek 1.972'si %17 ile kadındır. 2.311 yeminli mali müşavir mühür kullanırken 52.347 serbest muhasebeci mali müşavir kaşe kullanmaktaydı.³⁰

²⁹ TÜRMOB, 2012 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/10d1b210-77a7-4522-9eba-dad8e5d9acd6/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi->, s. 2-18, 24.04.2018.

³⁰TÜRMOB, 2013 Çalışma Dönemine Bakış ve İstatistiki Bilgiler (Çevrimiçi)

TESMER şube sayısını Fethiye ile birlikte 39'a çıkardı ve E-stajyer eğitimine 2013 yılında 8.170 katılanla birlikte 50.186 sistemle kayıtlı stajyere ulaşılmış ve 29.810'u eğitimleri tamamlayarak sınavlara girmeye hak kazanırken kalan 20.376'sı stajlarına devam etmekteydi.

Özel Serbest Muhasebeci Mali Müşavir sınavına girmek için katılmak gereken Mesleki Uyum Eğitimine bu yılda 658 başvuru bulunmakta. Başvuru yapanların 340'ı lise ve altı öğrenim düzeyinde, 91'i ön lisans düzeyinde ve 227'si lisans düzeyindeydi.

2013 yılında 3 staja giriş sınavı, 3 Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Sınavı, 2 Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı, 9 Serbest muhasebecilik bitirme ve ara dönem (a,b,c) sınavı ve 3 özel serbest muhasebecilik mali müşavirlik sınavı olmak üzere toplam 20 sınav yapılmıştır ve dönem sonunda toplam yıl içinde yapılan sınav katılım ve başarı oranlarına gelindiğinde;

43.352 Staja giriş sınavına katılanların %18'i 7.958 kişiyle başarı göstermiş ve %82'lik kısım 35.394 kişiyle başarısız olmuştur.

A grubu 4 katılımcının %25'i 1 kişiyle başarılı olurken %75'i 3 kişiyle başarısız olmuştur. B grubu 64 katılımcının olduğu sınav %69 oranıyla 44 kişi başarılı olurken %16'sı 10 kişiyle başarısız olmuştur. C grubu 236 katılımcının %49'u 116 kişiyle başarı gösterirken %16'lık kısım 38 kişiyle başarısız olmuştur.

Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarına katılan 15.397 kişinin %27'si 2.529 kişiyle başarılı, %73'ü 6905 kişiyle başarısız olmuştur.

Yeminli mali müşavirlik sınavında ise 445 katılımcının %6'sı 25 kişiyle başarılı %94'i 420 kişiyle başarısız olmuştur.

Özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarında ise 1.188 katılımcının %29'u 344 kişiyle başarılı %71'i 844 kişiyle başarısız olmuştur. ³¹

<http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/a3550366-8764-4eff-b2bd-d5f3238196e5/calisma-donemine-bakis-ve-istatistiki-bilgiler>, s. 6-19, 24.04.2018.

³¹TÜRMOB, 2013 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/69ee06e3-35c4-4ddb-b2c7-0f4a914d4ebf/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi-.s.5-27>, 24.04.2018.

Ayrıca 23.09.2013 tarihindeki Yönetim Kurulu toplantısında 'Staja ve Sınava ilişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Uygulama Yönergesi' kabul edilerek 2016 yılının ilk sınavından itibaren staja giriş sınavı sorularının yüzdelerle dağılımları ve sınav sorularına yabancı dil eklenmesine karar verilmiştir.³²

3.2.6. 2014 Yılı Genel Bakış

2014 yılı dönem sonuna gelindiğinde serbest muhasebeci mali müşavir oda sayısı 77'ye yükseldi 8 yeminli mali müşavirlik odasıyla birlikte 85 odada toplam 96.035 ruhsatlı meslek mensubu olmuş oldu. Meslek mensuplarının 5.578'i yeminli mali müşavir ve bu yeminli mali müşavirlerin %7'si 338 kişiyle kadın, %93'ü 4.240 kişiyle erkek, 80.577'i SMMM ve %28'i 22.290 kişi ile kadın, %72'si 58.287 kişi ile erkek, 10.880 serbest muhasebecinin %17'si 1848 kişi ile kadın, %83'ü 9.032 kişiyle erkek. 54.020 kaşe ve 2.357 mühür kullanımı mevcut.³³

TESMER şubelerine Şanlıurfa'yı da ekleyerek şube sayısını 40'a çıkartmıştır.

E-USE eğitimine 2014 yılında 6277 kişi dahil olurken 24'ü staj eğitimini bitirerek sınavlara girmeye hak kazanmıştır. Mesleki Uyum Eğitimine 694 kişi katılmış ve katılanların 375'i lise ve altı düzeyde, 78'i ön lisans düzeyinde, 241'i lisans düzeyindedir.

2014 yılında 3 staja giriş sınavı, 3 Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Sınavı, 2 Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı, 9 Serbest muhasebecilik bitirme ve ara dönem (a,b,c) sınavı ve 3 özel serbest muhasebecilik mali müşavirlik sınavı olmak üzere toplam 20 sınav yapılmıştır ve dönem sonunda toplam yıl içinde yapılan sınavlara katılım ve başarı oranlarına gelindiğinde;

Staja giriş sınavına katılan 43.516 öğrenci 6.627 kişi ile %15 başarı oranı elde ederken 36.889 kişi %85 ile başarısız olmuştur.

---

³²TÜRMOB, 2014 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/9a62b84e-4a5a-4e89-bab0-2819ecd8488c/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi->, s.16, 24.04.2018.

³³TÜRMOB, 2014, Çalışma Dönemine bakış- İstatistik Bilgiler (Çevrimiçi) <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/ef0b9c90-3160-4c15-8356-ce0d48ec6b62/istatistiki-bilgileri>, 24.04.2018.

A grubu sınavlarına katılan 2 kişinin ikisi de başarı göstererek başarı oranını %100'e yükseltmiştir. B grubu 15 katılımcının girdiği sınavda 13 kişi %87'lik bir başarı gösterirken 2 kişi %13 ile başarısız olmuştur. C grubu bitirme sınavına 118 kişi katılmış ve 108'i %91 oranında başarı gösterirken 10 kişi %9 oranında başarısız olmuştur.

Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarında 18.136 katılımcının %29'u 5.330 kişiyle başarı gösterirken %71'i 12.806 kişiyle başarısız olmuştur.

Yeminli mali müşavirlik sınavına katılan 510 kişinin %12'si 60 kişiyle başarı gösterirken %88'i 450 kişiyle başarısız olmuştur.

Özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarında ise 1551 katılımcının 503'ü %32'lik kısımla başarı gösterirken kalan %68'lik kısım 1048 kişiyle başarısız olmuştur.³⁴

3.2.7. 2015 Yılı Genel Bakış

2015 yılında yeminli mali müşavirlik ve serbest muhasebeci mali müşavirlik oda sayılarında değişiklik olmazken ruhsatlı meslek mensubu sayısı 100.569'a yükselmiştir. 4.685 yeminli mali müşavir, 85.740 serbest muhasebeci mali müşavir, 10.144 serbest muhasebeci bulunmaktadır. Yeminli mali müşavirlerin 2.485'i mühür kullanmakta ve 56.274 serbest muhasebeci mali müşavir kaşe kullanmakta. Yeminli mali müşavirlerin %7'sini 351 mensupla kadınlar %93'ünü 4.334 mensupla erkekler, serbest muhasebeci mali müşavirlerin %28'ini 24.469 mensupla kadınlar %72'sini 61.271 mensupla erkekler ve serbest muhasebecilerin %17'sini 1736 mensupla kadınlar %83'ünü 8.408 mensupla kadınlar oluşturmaktadır.³⁵

³⁴TÜRMOB,2014 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/9a62b84e-4a5a-4e89-bab0-2819ecd8488c/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi-,s.4-18, 24.04.2018.>

³⁵TÜRMOB,2015, Çalışma Dönemine bakış- İstatistiki Bilgiler (Çevrimiçi) <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/68f8daced-cbaa-40b6-897d-a155af201562/istatistiki-bilgiler, s. 1-17, 24.04.2018.>

E stajyer eğitimine 2015 yılında katılan 6069 stajyerle birlikte 20.031 kişiye ulaşılmış olurken dönem içinde 34 kişi eğitimlerini tamamlayarak sınavlara katılma hakkına sahip olmuştur.

Mesleki uyum eğitimine 318 katılımcı başvurmuş ve 316 katılımcı eğitimi tamamlayarak Özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavına girmeye hak kazanmıştır. Başvuranların 115 kişiyle lisans, 42 kişiyle ön lisans ve 161 kişiyle çoğunluğunun lise ve altı öğrenim düzeyinde olduğunu söylemek mümkündür.

2015 yılında 3 staja giriş sınavı, 3 Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Sınavı, 3 Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı, 9 Serbest muhasebecilik bitirme ve ara dönem (a,b,c) sınavı ve 3 özel serbest muhasebecilik mali müşavirlik sınavı olmak üzere toplam 21 sınav yapılmıştır ve dönem sonunda toplam yıl içinde yapılan sınavlara katılım ve başarı oranlarına gelindiğinde;

Staja giriş sınavına katılan 47.292 öğrenci 6.029 kişi ile %13 gibi bir başarı oranı elde ederken 41.263 kişi %87 ile başarısız olmuştur.

A grubu sınavlarına katılan 2 kişinin ikisi de başarı göstererek başarı oranını %100'e yükseltmiştir. B grubunda da 3 katılımcının girdiği sınavda üçü de başarı göstererek başarı oranını %100'e yükseltmiştir. C grubu bitirme sınavına 43 kişi katılmış ve 37'si %86 oranında başarı gösterirken 6 kişi %14 oranında başarısız olmuştur.

Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarında 12.927 katılımcının %30'u 3.955 kişiyle başarı gösterirken %70'i 8.972 kişiyle başarısız olmuştur.

Yeminli mali müşavirlik sınavına katılan 782 kişinin %17'si 134 kişiyle başarı gösterirken %83'i 648 kişiyle başarısız olmuştur.

Özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarında ise 449 katılımcının 325'i %72'lik kısımla başarı gösterirken kalan %28'lik kısım 124 kişiyle başarısız olmuştur.³⁶

---

³⁶TÜRMOB,2015 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi),

3.2.8. 2016 Yılı Genel Bakış

31.12.2016 yılında Türkiye genelindeki 85 oda da toplam 104.318 ruhsatlı meslek mensubuna ulaşılmıştır. Bunların 4.723'ü yeminli mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerin %8'i 361 kişiyle kadın, %92'si 4.362 kişiyle erkek, 90.044 serbest muhasebeci mali müşavir ve bu serbest muhasebeci mali müşavirlerin %29'u 26.331 kişiyle kadın, %71'i 63.713 kişiyle erkek, 9.551 serbest muhasebeci ve bu serbest muhasebecilerin %17'si 1.635 kişiyle kadın, %83'ü 7.916 kişiyle erkektir. 2.588 yeminli mali müşavir mühür kullanırken, 58.514 serbest muhasebeci mali müşavir kaşe kullanmaktadır.³⁷

TESMER Afyonkarahisar, Giresun, Manavgat illerinde de şube açarak şube sayısını 43'e yükseltti.

E-stajyer uygulamasına 2016 yılında 5.926 kişi katıldı ve sistemde aktif 17.339 stajyer olmuş oldu. 2016 yılında stajyerlerin 8'inin stajı iptal olurken 39'u eğitimi tamamlayarak sınavlara girmeye hak kazandı.

Yönetim kurulunun 2013 yılı sonunda aldığı karar; staja giriş sınavlarındaki konuların yüzdelerle dağılımı ve genel kültür kısmına yabancı dil sorularının eklenmesine yöneliktir. Değişen sınav sistemine göre e-stajyer eğitimleri de uluslararası eğitim sistemine uygun olmak için verilen eğitimlerin adlarını ve içeriklerini değiştirip yeni konular ekleyerek öğrencilerin tabi olduğu ders sayısını 42'ye çıkardı. Bu konular;

Defterler, belgeler ve beyannameler, insan kaynakları ve kurumsal davranış, büro yönetimi, bilişim teknolojileri ve işletme bilişim sistemi, yönetim-rekabet ve stratejik karar alma, kurumsal yönetim, hizmet pazarlaması ve pazar yaratma, istatistik ve işletme matematiği, ekonomi ve ekonomik göstergelerin yorumlanması, yatırım projelerinin hazırlanması ve değerlendirilmesi, finansal piyasalar, sermaye piyasası

<http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/46461364-e3cc-4c2f-8e6c-1bf494e0467e/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi->, s. 4-25, 24.04.2018.

³⁷ TÜRMOB, 2016, Çalışma Dönemine Bakış, (Çevrimiçi),

<http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/9399e3ec-09e0-49f7-a258-19fc789939dd/calisma-donemine-bakis>, s. 12-24, 24.04.2018.

mevzuatı, uluslararası ticaret ve dış ticaret işlemleri, iş ve sosyal güvenlik hukuku, ticaret hukuku, marka ve sınai haklar, borçlar hukuku, vergi hukuku ve Türk vergi sistemi, Gelir üzerinden alınan vergiler, meslek hukuku, mesleki değer ve etik, genel işletmecilik, küreselleşme ve uluslararası işletmecilik, bankacılık, sigortalılık ve özel emeklilik mevzuatı, muhasebe bilgi sistemi, muhasebe hukuku, Türkiye muhasebe standartları, finansal tablo analizi, maliyet muhasebesi, yönetim muhasebesi, finansal yönetim, denetim ve güvence, Türkiye denetim standartları, risk yönetimi, iç denetim, denetimde bilgi teknolojileri kullanımı, bilgi teknolojileri denetimi, ileri düzeyde finansal muhasebe ve raporlama, kişisel organizasyon ve iş yönetimi becerilerine ilişkin konulardır.

2016 yılında 3 staja giriş sınavı, 3 Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Sınavı, 3 Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı, 4 Serbest muhasebecilik bitirme ve ara dönem (a,b,c) sınavı ve 3 özel serbest muhasebecilik mali müşavirlik sınavı olmak üzere toplam 16 sınav yapılmıştır ve dönem sonunda toplam yıl içinde yapılan sınavlara katılım ve başarı oranlarına gelindiğinde;

Staja giriş sınavına katılan 49.723 öğrenci 5.906 kişi ile %12 gibi bir başarı oranı elde ederken 43.817 kişi %88 ile başarısız olmuştur.

Dönem içinde A grubu sınavı yapılmamış olup B grubu 2 katılımcının girdiği sınavda iki kişi de başarı göstererek başarı oranını %100'e yükseltmiştir. C grubu bitirme sınavına 28 kişi katılmış ve 20'si %83 oranında başarı gösterirken 8 kişi %17 oranında başarısız olmuştur.

Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarında 14.441 katılımcının %28'i 4.123 kişiyle başarı gösterirken %72'si 10.318 kişiyle başarısız olmuştur.

Yeminli mali müşavirlik sınavına katılan 1.073 kişinin %8'i 89 kişiyle başarı gösterirken %92'si 984 kişiyle başarısız olmuştur.

Özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarında ise 282 katılımcının 181'i %67'lik kısımla başarı gösterirken kalan %33'lük kısım 101 kişiyle başarısız olmuştur.³⁸

3.2.9. 2017 Yılı Genel Bakış

31.12.2017 tarihine gelindiğinde 77 serbest muhasebeci mali müşavirlik ve 8 yeminli mali müşavirlik odasında kayıtlı 108.530 ruhsatlı meslek mensubu bulunmaktadır. Bunların 4.745'i yeminli mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerin %8'i 372 kişiyle kadın, %92'si 4.373 kişiyle erkek, 94.742 serbest muhasebeci mali müşavir ve bu serbest muhasebeci mali müşavirlerin %30'u 28.369 kişiyle kadın, %70'i 66.373 kişiyle erkek, 9.043 serbest muhasebeci ve bu serbest muhasebecilerin %18'i 1.594 kişiyle kadın, %82'si 7.449 kişiyle erkektir. 2.666 yeminli mali müşavir mühür kullanırken, 56.446 serbest muhasebeci mali müşavir kaşe kullanmakta.³⁹

E-stajyer eğitimine 2017 yılında katılan 5.763 kişiyle birlikte 01.01.2005 tarihinden itibaren sisteme kayıtlı stajyer sayısı 73.986'ya yükselmiş oldu. 430 stajyerin stajı iptal edilirken, 55.448'i stajlarını bitirip sınavlara katılmaya hak kazandı kalan 18.498'inin stajları aktif olarak devam etmektedir.

2016 yılında 3 staja giriş sınavı, 2 Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Sınavı, 3 Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı, 2 Serbest muhasebecilik bitirme ve ara dönem (a,b,c) sınavı ve 2 özel serbest muhasebecilik mali müşavirlik sınavı olmak üzere toplam 12 sınav yapılmıştır ve dönem sonunda toplam yıl içinde yapılan sınavlara katılım ve başarı oranlarına gelindiğinde;

Staja giriş sınavına katılan 50.442 öğrenci 6.102 kişi ile %12 gibi bir başarı oranı elde ederken 44.340 kişi %88 ile başarısız olmuştur.

---

³⁸TÜRMOB, 2016 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi)
<http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/06eb6a6a-f774-4339-a934-77b76a0e5e20/tesmer>, s 273-290, 24.04.2018.

³⁹ TÜRMOB, 2017, 1.Bölüm Çalışma Dönemine Bakış, (Çevrimiçi),
<http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/c2811509-eb6f-42ac-af62-8d1f9a47148f/1--bolum---calisma-donemine-bakis>, s. 20-23, 24.04.2018.

Dönem içinde A grubu ve B grubu sınavı yapılmamış olup C grubu bitirme sınavına 9 kişi katılmış ve 6'sı %67 oranında başarı gösterirken 3 kişi %33 oranında başarısız olmuştur.

Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarında 12.325 katılımcının %27'si 3.329 kişiyle başarı gösterirken %73'ü 8.996 kişiyle başarısız olmuştur.

Yeminli mali müşavirlik sınavına katılan 1.558 kişinin %7'si 102 kişiyle başarı gösterirken %93'ü 1.456 kişiyle başarısız olmuştur.

Özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarında ise 54 katılımcının 20'si %37'lik kısımla başarı gösterirken kalan %63'lük kısım 34 kişiyle başarısız olmuştur.⁴⁰

---

⁴⁰ TÜRMOB,2017 TESMER(Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi)
<http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/c52b9b84-4d51-4277-8e97-d3192d618757/tesmer>, s.259-273, 24.04.2018.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.TÜRKİYE'DEKİ MESLEK MENSUPLARININ İLLER BAZINDA İNCELENMESİ

Türkiye'de meslek mensuplarının odaları yeminli mali müşavirler odası ve serbest muhasebeci mali müşavirler odası olmak üzere ayrı ayrı çalışmaktadırlar. Oda kurulma şartlarından dolayı ülkemizde 8 yeminli mali müşavirlik odası 77 serbest muhasebeci mali müşavirlik olmak üzere toplam 85 odanın değişkenlere bağlı incelenmesi yapılmıştır.

Bu kısımda hazırlanan tablolarda yer alan yıllara ait veriler; TÜRMOB' un¹ internet sitesindeki faaliyet raporları sekmesinden her yıl farklı olarak alınarak birleştirilip oluşturulmuştur.

4.1. YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLERİN İLLERE GÖRE İNCELENMESİ

Bu kısımda yeminli mali müşavirlik odası bulunan 8 ilimizin cinsiyet, eğitim durumu ve bağımlı - serbest çalışan durumlarına göre analizi yapılacaktır.

Değişkenlerden bağımlı ve serbest ifadesi; kanunda tanımlı muhasebe mesleğini bir iş yerine bağlı olmadan yapanlara serbest, iş yerine bağlı olarak yapanlara bağımlı şeklinde tanımlanmaktadır.²

4.1.1. Adana

Adana iline bakıldığında tablodan da görüldüğü üzere yeminli mali müşavir sayısının düzenli olarak arttığını, çoğunluğunu erkek mensupların oluşturduğunu ve eğitim düzeylerinin lisans ağırlığında olduğunu söylemek mümkündür. 2009 yılında 104 çalışanın 74'ünün ağırlıklı olarak serbest çalışan, 30'unun bağımlı çalışan olduğu görülmektedir. 2010 yılına gelindiğinde bağımlı çalışan sayısı 29'a düşerken serbest

¹ TÜRMOB, Faaliyet Raporları, (Çevrimiçi) <https://turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari> , 07.06.2018.

² Orhan Arabacıoğlu, "Bağımlı Üye Kavramı ve Ülkemiz Gerçekleri", **Mali Çözüm Dergisi**, C:XXXIX, Nisan-Mayıs-Haziran 1997, s. 117.

çalışan sayısı 76'ya yükselmiştir. Bu artışa mesleğe yeni katılan bir kişinin ve bağımlı çalışırken serbest çalışmaya başlayan bir kişinin sebep olduğunu söylemek mümkündür. 2011 yılında ise mesleğe katılan 10 kişinin 8'i bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 37'ye çıkartırken kalan 2 kişi serbest çalışmayla serbest çalışan sayısını 76'dan 78'e yükseltmiştir. 2011 yılında mesleğe katılan 10 kişinin sadece erkek meslek mensubu sayısını arttırdığından erkek olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 4. 1 Adana İli Meslek Mensupları

Adana	ÇALIŞAN KÜTÜĞÜ			CİNSİYET		EĞİTİM			
	YILLAR	BAĞIMLI	SERBEST	TOPLAM	KADIN	ERKEK	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	DOKTORA
2009	30	74	104						
2010	29	76	105	6	99	84	21		
2011	37	78	115	6	109	90	25		
2012	44	83	127	7	120	102	8	17	
2013	42	93	135			108	9	18	
2014	49	97	146			117	10	19	
2015	49	103	152	9	143	122	11	19	
2016	46	112	158						
2017	45	120	165	11	154				

2012 yılında ise mesleğe 12 kişi katılmış ve 7'si bağımlı çalışan sayısını 44'e çıkartırken 5'i serbest çalışan sayısını 83'e çıkartmış ve böylelikle toplam meslek mensubu sayısı yeni katılan 1 kadın 11 erkekle 127'e yükselmiştir. 2012 yılında eğitim seviyesi doktora düzeyinde olan 17 meslek mensubu görebiliyoruz. 2013 yılında ise mesleğe katılan 8 kişi ve mesleği serbest olarak devam ettirmek isteyen 2 kişi serbest çalışan sayısını 83'den 93'e yükseltirken bağımlı çalışan sayısı 44'den 42'ye düşmüş ve böylelikle meslek mensubu sayısı 135'e yükselmiştir. 2014 yılında ise mesleğe katılan 11 kişinin 7'si bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 49'a çıkartırken kalan 4 kişi serbest çalışmayla serbest çalışan sayısını 93'den 97'ye yükselterek toplam çalışan sayısını 146'ya çıkarmıştır. 2015 yılında ise mesleğe katılan 6 kişinin 6'sı serbest çalışmayı tercih ederek serbest çalışan sayısını 103'e yükseltmiştir. 2016 yılında ise mesleğe katılan 6 kişi ve artık serbest çalışmaya karar veren 3 kişi serbest çalışan sayısını 112'ye yükseltmiştir. 2017 yılında ise mesleğe katılan 7 kişi ve artık serbest çalışmaya karar veren 1 kişi ile birlikte serbest çalışan sayısını 120'ye

yükseltmiştir. 2009 yılında %29'un bağımlı olarak çalıştığı bu meslek; 2017 yılında azalarak %27'ye düşmüştür. Mesleğe talebin %59 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.1.2. Ankara

Ankara iline bakıldığında tablodan da görüldüğü üzere yeminli mali müşavir sayısının düzenli olarak arttığını, çoğunluğunu erkek mensupların oluşturduğunu ve eğitim düzeylerinin lisans ağırlığında olduğunu söylemek mümkündür. 2009 yılında 1077 çalışanın 430'unun ağırlıklı olarak serbest çalışan, 647'sinin bağımlı çalışan olduğu görülmektedir. 2010 yılına gelindiğinde bağımlı çalışan sayısı 631'e, serbest çalışan sayısı 427'ye düşmüştür. 2011 yılında ise mesleğe katılan 32 kişinin 17'si bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 648'e çıkartırken kalan 15 kişi serbest çalışmayla serbest çalışan sayısını 427'den 442'ye yükseltmiştir. 2011 yılında mesleğe katılan 32 kişinin 2 kadın 30 erkek olduğunu söylemek mümkündür. 2012 yılında ise mesleğe 103 kişi katılmış ve 80'i bağımlı çalışan sayısını 728'e çıkartırken 26'sı serbest çalışan sayısını 468'e çıkartmış ve böylelikle toplam meslek mensubu sayısı yeni katılan 6 kadın 97 erkekle 1102'ye yükselmiştir. 2012 yılında eğitim seviyesi doktora düzeyinde olan 77 meslek mensubu görebiliyoruz.

Tablo 4. 2. Ankara İli Meslek Mensupları

Ankara	ÇALIŞAN KÜTÜĞÜ			CİNSİYET		EĞİTİM		
	BAĞIMLI	SERBEST	TOPLAM	KADIN	ERKEK	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	DOKTORA
2009	647	430	1077					
2010	631	427	1058	83	975	807	251	
2011	648	442	1090	85	1005	823	267	
2012	728	468	1193	91	1102	906	210	77
2013	769	491	1260			965	216	79
2014	899	501	1400			1087	236	77
2015	915	547	1462	139	1323	1148	238	76
2016	902	559	1461					
2017	886	571	1457	141	1316			

2013 yılında ise mesleğe katılan 67 kişi bağımlı çalışan sayısını 728'den 769'a yükseltirken serbest çalışan sayısı 468'den 491'e yükselmiş ve böylelikle meslek mensubu sayısı 1260'a yükselmiştir. 2014 yılında ise mesleğe katılan 140 kişinin 130'u

bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 899'a çıkartırken kalan 10 kişi serbest çalışmayla serbest çalışan sayısını 491'den 501'e yükselterek çalışan sayısını 1400'e çıkarmıştır. 2015 yılında ise mesleğe katılan 62 kişinin 16'sı bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 915'e yükseltirken, 46'sı serbest çalışmayı tercih ederek serbest çalışan sayısını 547'ye yükseltmiştir. Böylelikle yılsonunda meslek mensubu sayısı 1642'ye çıkmıştır. 2016 yılında ise meslekten 1 kişi ayrılırken 12 kişi bağımlı çalışmaktan vazgeçmiş dolayısıyla serbest çalışan sayısı 12 kişi artarak 559'a yükselmiştir. 2017 yılında yine 4 kişilik bir meslekten ayrılma söz konusu. 6 kişi bağımlı yeminli müşavirlikten vazgeçmiş ve 12 kişi serbest yeminli mali müşavirliği tercih etmiştir. Mesleğe talebin %35 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.1.3. Antalya

Antalya iline bakıldığında tablodan da görüldüğü üzere yeminli mali müşavir sayısının düzenli olarak arttığını, çoğunluğunu erkek mensupların oluşturduğunu ve eğitim düzeylerinin lisans ağırlığında olduğunu söylemek mümkündür. 2009 yılında 56 çalışanın 14'ünün ağırlıklı olarak bağımlı çalışan, 42'sinin serbest çalışan olduğu görülmektedir. 2010 yılına gelindiğinde bağımlı çalışan sayısı 11'e düşerek 3 kişinin serbest çalışmayı tercih etmesinden serbest çalışan sayısı 45'e yükselmiştir ve mesleğe yeni katılım olmamıştır. 2011 yılında ise mesleğe katılan 2 kişinin 2'si bağımlı çalışmayı tercih etmiş ve serbest çalışmaktan vazgeçmiş 2 kişiyle birlikte bağımlı çalışan sayısı 15'e yükselirken serbest çalışan sayısı 43'e düşmüştür. 2011 yılında mesleğe katılan 2 kişinin 1 kadın 1 erkek olduğunu söylemek mümkündür. 2012 yılında ise mesleğe 3 kişi katılmış ve 3'ü de bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 18'e çıkartmıştır. Böylelikle toplam meslek mensubu sayısı yeni katılan 1 kadın 2 erkekle 54'e yükselmiştir. 2012 yılında eğitim seviyesi doktora düzeyinde olan 3 meslek mensubu görebiliyoruz. 2013 yılında ise mesleğe katılan 12 kişi bağımlı çalışan sayısını 10 kişiyle 18'den 28'e yükseltirken serbest çalışan sayısı 43'den 45'e yükselmiş ve böylelikle meslek mensubu sayısı 73'e yükselmiştir. 2014 yılında ise mesleğe katılan 2 kişinin 1'i bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 29'a çıkartırken kalan 1 kişi serbest çalışmayla serbest çalışan sayısını 45'den 46'ya yükselterek çalışan sayısını 75'e çıkarmıştır.

Tablo 4. 3. Antalya İli Meslek Mensupları

Antalya	ÇALIŞAN KÜTÜĞÜ			CİNSİYET		EĞİTİM		
	BAĞIMLI	SERBEST	TOPLAM	KADIN	ERKEK	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	DOKTORA
2009	14	42	56					
2010	11	45	56	5	51	50	6	
2011	15	43	58	6	52	51	7	
2012	18	43	61	7	54	52	6	3
2013	28	45	73			64	6	3
2014	29	46	75			66	6	3
2015	29	48	77	7	70	67	7	3
2016	28	51	79	7				
2017	27	51	78	7	71			

. 2015 yılında ise mesleğe katılan 2 kişinin 2'si de serbest çalışmayı tercih ederek serbest çalışan sayısını 48'e yükseltmiştir. Böylelikle yılsonunda meslek mensubu sayısı 77'ye çıkmıştır. 2016 yılında ise mesleğe 2 kişi katılırken; 1 kişi bağımlı çalışmaktan vazgeçmiş dolayısıyla serbest çalışan sayısı 3 kişi artarak 51'e yükselmiştir. 2017 yılında 1 kişi meslekten ayrılarak bağımlı yeminli müşavirlikten vazgeçmiş bağımlı çalışan sayısı 27'ye düşmüştür. Mesleğe talebin %39 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.1.4. Bursa

Bursa iline bakıldığında tablodan da görüldüğü üzere yeminli mali müşavir sayısının düzenli olarak arttığını, çoğunluğunu erkek mensupların oluşturduğunu ve eğitim düzeylerinin lisans ağırlığında olduğunu söylemek mümkündür. 2009 yılında 140 çalışanın 45'inin ağırlıklı olarak bağımlı çalışan, 95'inin serbest çalışan olduğu görülmekte. 2010 yılına gelindiğinde bağımlı çalışan sayısı değişmezken mesleğe yeni katılan 1 kişinin serbest çalışmayı tercih ettiğini bu yüzden çalışan sayısının 141'e yükseldiğini görüyoruz. 2011 yılında ise mesleğe katılan 1 kişinin bağımlı çalışmayı tercih ettiğini ve çalışan sayısının 142 olduğunu söyleyebiliriz. 2011 yılında mesleğe katılan 1 kişinin erkek olduğunu söylemek mümkündür. 2012 yılında ise mesleğe 10 kişi katılmış ve 5'i bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 51'e çıkartırken 5'i serbest çalışan sayısını 106'ya yükseltmiştir. Böylelikle toplam meslek mensubu sayısı yeni katılan 1 kadın 9 erkekle 152'ye yükselmiştir. 2012 yılında eğitim seviyesi doktora düzeyinde olan 21 meslek mensubu görebiliyoruz. 2013 yılında ise

mesleğe katılan 10 kişi bağımlı çalışan sayısını 5 kişiyle 51'den 56'ya yükseltirken serbest çalışan sayısını 101'den 106'ya yükselmiş ve böylelikle meslek mensubu sayısı 162'ye yükselmiştir.

Tablo 4. 4. Bursa İli Meslek Mensupları

Bursa	ÇALIŞAN KÜTÜĞÜ			CİNSİYET		EĞİTİM		
	BAĞIMLI	SERBEST	TOPLAM	KADIN	ERKEK	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	DOKTORA
2009	45	95	140					
2010	45	96	141	4	137	104	37	
2011	46	96	142	4	138	106	36	
2012	51	101	152	5	147	114	17	21
2013	56	106	162			121	19	22
2014	68	107	175			132	19	24
2015	71	113	184	5	179	142	19	23
2016	67	123	190					
2017	59	129	188	5	183			

2014 yılında ise mesleğe katılan 13 kişinin 12'si bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 68'e çıkartırken kalan 1 kişi serbest çalışmayla serbest çalışan sayısını 106'dan 107'ye yükselterek çalışan sayısını 175'e çıkarmıştır. 2015 yılında ise mesleğe katılan 9 kişinin 3'ü bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 71'e yükseltirken 6'sı da serbest çalışmayı tercih ederek serbest çalışan sayısını 113'e yükseltmiştir. Böylelikle yılsonunda meslek mensubu sayısı 184'e çıkmıştır. 2016 yılında ise mesleğe 6 kişi katılırken; 4 kişi bağımlı çalışmaktan vazgeçip serbest çalışmaya karar verince serbest çalışan sayısı yeni katılan 6 kişiyle birlikte 10 kişi artarak 123'e yükselmiştir. 2017 yılında 2 kişi meslekten ayrılmış ve 8 kişi bağımlı yeminli müşavirlikten vazgeçip serbest çalışan olmuştur böylelikle bağımlı çalışan sayısı 59'a düşerken serbest çalışan sayısı 129'a yükselmiştir. Mesleğe talebin %34 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.1.5. Eskişehir

Eskişehir iline bakıldığında tablodan da görüldüğü üzere çoğunluğunu erkek mensupların oluşturduğunu ve eğitim düzeylerinin lisans ağırlığında olduğunu söylemek mümkündür. 2009 yılında 63 çalışanın 39'unu ağırlıklı olarak bağımlı çalışan, 24'ünün serbest çalışan olduğu görülmektedir. 2010 yılına gelindiğinde

meslekten ayrılan 4 kişi bağımlı çalışan olduğundan bağımlı çalışan sayısı 35'e düşerek toplam çalışan sayısını 59'a düşürmüştür. 2011 yılında ise mesleğe katılan 6 kişinin 3'ünün bağımlı çalışmayı tercih ettiğini kalan 3'ünün de serbest çalışmayı tercih ederek serbest çalışan sayısını 27'ye yükselttiğini ve toplam çalışan sayısının 65 olduğunu söyleyebiliriz. 2011 yılında mesleğe katılan 6 kişinin erkek olduğunu söylemek mümkündür. 2012 yılında ise mesleğe 1 kişi katılmış serbest çalışan sayısını 28'e yükseltmiştir. Böylelikle toplam meslek mensubu sayısı yeni katılan 1 erkekle 66'ya yükselmiştir. 2012 yılında eğitim seviyesi doktora düzeyinde olan 36 meslek mensubu görebiliyoruz.

Tablo 4. 5. Eskişehir İli Meslek Mensupları

Eskişehir	ÇALIŞAN KÜTÜĞÜ			CİNSİYET		EĞİTİM		
	BAĞIMLI	SERBEST	TOPLAM	KADIN	ERKEK	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	DOKTORA
2009	39	24	63					
2010	35	24	59	3	56	26	33	
2011	38	27	65	3	62	25	40	
2012	38	28	66	3	63	26	4	36
2013	32	28	60			30	4	26
2014	34	28	62			32	4	26
2015	33	29	62	3	59	32	4	26
2016	31	32	63					
2017	31	31	62	3	59			

2013 yılında ise meslekten ayrılan 6 kişinin bağımlı çalışan olduğunu görüyoruz. 2014 yılında ise mesleğe katılan 2 kişinin 2'si de bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 34'e çıkartırken çalışan sayısını 62'ye çıkarmıştır. 2015 yılında ise mesleğe katılan hiç kimse olmazken bağımlı çalışan 1 kişi serbest çalışmaya başlamıştır. 2016 yılında ise mesleğe 1 kişi katılırken; 2 kişi bağımlı çalışmaktan vazgeçip serbest çalışmaya karar verince serbest çalışan sayısı yeni katılan 1 kişiyle birlikte 3 kişi artarak 63'e yükselmiştir. 2017 yılında 1 kişi meslekten ayrılmış ve serbest çalışan sayısı 31'e düşerek toplam çalışan sayısını 62'ye düşürmüştür. Mesleğe talebin %1 oranında azaldığını söylemek mümkündür.

4.1.6. Gaziantep

Gaziantep iline bakıldığında tablodan da görüldüğü üzere yeminli mali müşavir sayısının arttığını, çoğunluğunu erkek mensupların oluşturduğunu ve eğitim düzeylerinin lisans ağırlığında olduğunu söylemek mümkündür. 2009 yılında 67 çalışanın 60'ının ağırlıklı olarak serbest çalışan, 7'sinin bağımlı çalışan olduğu görülmektedir. 2010 yılına gelindiğinde bağımlı çalışan sayısı değişmezken mesleğe yeni katılan 2 kişinin serbest çalışmayı tercih ettiğini bu yüzden çalışan sayısının 69'a yükseldiğini görüyoruz. 2011 yılında ise mesleğe katılan 5 kişinin bağımlı çalışmayı tercih ettiğini ve çalışan sayısının 74 olduğunu söyleyebiliriz. 2011 yılında mesleğe katılan 5 kişinin erkek olduğunu söylemek mümkündür. 2012 yılında ise mesleğe 9 kişi katılmış ve 5'i bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 17'ye çıkartırken 4'ü serbest çalışan sayısını 66'ya yükseltmiştir. Böylelikle toplam meslek mensubu sayısı yeni katılan 1 kadın 8 erkekle 83'e yükselmiştir. 2012 yılında eğitim seviyesi doktora düzeyinde olan 7 meslek mensubu görebiliyoruz.

Tablo 4. 6. Gaziantep İli Meslek Mensupları

Gaziantep	ÇALIŞAN KÜTÜĞÜ			CİNSİYET		EĞİTİM		
	BAĞIMLI	SERBEST	TOPLAM	KADIN	ERKEK	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	DOKTORA
2009	7	60	67					
2010	7	62	69	3	66	60	9	
2011	12	62	74	3	71	62	12	
2012	17	66	83	4	79	71	5	7
2013	21	79	100			85	7	8
2014	32	83	115			100	7	8
2015	26	96	122	4	118	107	7	8
2016	26	108	134					
2017	25	113	138	3	135			

2013 yılında ise mesleğe katılan 17 kişi, bağımlı çalışan sayısını 4 kişiyle 17'den 21'e yükseltirken serbest çalışan sayısını 13 kişiyle 79'dan 83'e yükseltmiş ve böylelikle meslek mensubu sayısı 100'e yükselmiştir. 2014 yılında ise mesleğe katılan 15 kişinin 11'i bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 32'ye çıkartırken kalan 4 kişi serbest çalışmayla serbest çalışan sayısını 79'dan 96'ya yükselterek çalışan sayısını 115'e çıkarmıştır. 2015 yılında ise mesleğe katılan 7 kişi ve 6 bağımlı çalışmaktan vazgeçip serbest çalışmaya başlayan yeminli mali müşavirle

serbest çalışan sayısını 96'ya yükseltmiştir. Böylelikle yılsonunda meslek mensubu sayısı 122'ye çıkmıştır. 2016 yılında ise mesleğe katılan 12 serbest çalışan sayısı ile toplam 134'e yükselmiştir. 2017 yılında mesleğe katılan 4 kişi ve bağımlı çalışmaktan vazgeçerek serbest çalışmaya geçen 1 kişiyle birlikte serbest çalışan sayısı 113 olarak toplam çalışan sayısını 138'e yükseltmiştir. Mesleğe talebin %106 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.1.7. İstanbul

İstanbul iline bakıldığında tablodan da görüldüğü üzere yeminli mali müşavir sayısının arttığını, çoğunluğunu erkek mensupların oluşturduğunu ve eğitim düzeylerinin lisans ağırlığında olduğunu söylemek mümkündür. 2009 yılında 1.975 çalışanın 1.169'unun ağırlıklı olarak serbest çalışan, 806'sının bağımlı çalışan olduğu görülmekte. 2010 yılına gelindiğinde bağımlı çalışan sayısı değişmezken mesleğe yeni katılan 21 kişinin serbest çalışmayı tercih ettiğini bu yüzden çalışan sayısının 1.996'ya yükseldiğini görüyoruz. 2011 yılında ise meslekten 20 kişinin ayrıldığını bu ayrılmaların 16 kişiyle bağımlı çalışanlardan 4 kişiyle serbest çalışanlardan olduğunu söylemek mümkündür. 2011 yılında mesleğe katılan 8 kişinin kadın ayrılan 28 kişinin erkek olduğunu söylemek mümkündür. 2012 yılında ise mesleğe 56 kişi katılmış ve 30'u bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 820'ye çıkartırken 26'sı serbest çalışan sayısını 1.212'ye yükseltmiştir. Böylelikle toplam meslek mensubu sayısı yeni katılan 5 kadın 51 erkekle 2.032'ye yükselmiştir. 2012 yılında eğitim seviyesi doktora düzeyinde olan 164 meslek mensubu görebiliyoruz.

Tablo 4. 7. İstanbul İli Meslek Mensupları

İstanbul	ÇALIŞAN KÜTÜĞÜ			CİNSİYET		EĞİTİM		
	BAĞIMLI	SERBEST	TOPLAM	KADIN	ERKEK	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	DOKTORA
2009	806	1169	1975					
2010	806	1190	1996	121	1875	1548	448	
2011	790	1186	1976	129	1847	1513	463	
2012	820	1212	2032	134	1898	1565	303	164
2013	834	1248	2082			1608	313	161
2014	919	1274	2193			1711	323	159
2015	891	1318	2209	155	2054	1726	334	149
2016	854	1361	2215					
2017	827	1401	2228	168	2060			

2013 yılında ise mesleğe katılan 50 kişi, bağımlı çalışan sayısını 14 kişiyle 834'e yükseltirken serbest çalışan sayısını 36 kişiyle 1248'e yükseltmiş ve böylelikle meslek mensubu sayısı 2.082'ye yükselmiştir. 2014 yılında ise mesleğe katılan 111 kişinin 85'i bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 919'a çıkartırken kalan 26 kişi serbest çalışmayla serbest çalışan sayısını 1.274'e yükselterek çalışan sayısını 2.193'e çıkarmıştır. 2015 yılında ise mesleğe katılan 16 kişi ve 28 bağımlı çalışmaktan vazgeçip serbest çalışmaya başlayan yeminli mali müşavirle serbest çalışan sayısını 1.318'e yükseltmiştir. Böylelikle yılsonunda meslek mensubu sayısı 2.209'a çıkmıştır. 2016 yılında ise mesleğe katılan 6 kişi ve bağımlı çalışmaktan vazgeçen 37 kişi serbest çalışan sayısını 43 kişi artırarak toplam 1.361'e yükselmiştir. 2017 yılında mesleğe katılan 13 kişi ve bağımlı çalışmaktan vazgeçerek serbest çalışmaya geçen 27 kişiyle birlikte serbest çalışan sayısı 1.401 olarak toplam çalışan sayısını 2.208'e yükseltmiştir. Mesleğe talebin %13 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.1.8. İzmir

İzmir iline bakıldığında tablodan da görüldüğü üzere yeminli mali müşavir sayısının arttığını, çoğunluğunu erkek mensupların oluşturduğunu ve eğitim düzeylerinin lisans ağırlığında olduğunu söylemek mümkündür. 2009 yılında 373 çalışanın 217'sinin ağırlıklı olarak serbest çalışan, 156'sının bağımlı çalışan olduğu görülmekte. 2010 yılına gelindiğinde serbest çalışan sayısı değişmezken mesleğe yeni katılan 1 kişinin bağımlı çalışmayı tercih ettiğini bu yüzden çalışan sayısının 374'e yükseldiğini görüyoruz. 2011 yılında ise mesleğe katılan 1 kişinin, bağımlı çalışmaktan vazgeçen 4 kişiyle birlikte serbest çalışan sayısını 212'ye yükselttiğini söyleyebiliriz. 2011 yılında mesleğe katılan 2 kişinin kadın ayrılan 1 kişinin erkek olduğunu söylemek mümkündür. 2012 yılında ise mesleğe 8 kişi katılmış ve serbest çalışmaktan vazgeçen 3 kişiyle birlikte bağımlı çalışan sayısını 11 kişi artırarak bağımlı çalışan sayısını 219'a yükseltmiştir. Böylelikle toplam meslek mensubu sayısı yeni katılan 1 kadın 7 erkekle 383'e yükselmiştir. 2012 yılında eğitim seviyesi doktora düzeyinde olan 40 meslek mensubu görebiliyoruz. 2013 yılında ise mesleğe katılan 16

kişi, 14 bağımlı 2 serbest çalışanla meslek mensubu sayısını 399'a yükselmiştir. 2014 yılında ise mesleğe katılan 13 kişi bağımlı çalışmayı tercih ederek bağımlı çalışan sayısını 191'e çıkartırken çalışan sayısını 412'ye çıkarmıştır. 2015 yılında ise mesleğe katılan 5 kişi ve 5 bağımlı çalışmaktan vazgeçip serbest çalışmaya başlayan yeminli mali müşavirle serbest çalışan sayısını 231'e yükseltmiştir.

Tablo 4. 8. İzmir İli Meslek Mensupları

İzmir	ÇALIŞAN KÜTÜĞÜ			CİNSİYET		EĞİTİM		
	BAĞIMLI	SERBEST	TOPLAM	KADIN	ERKEK	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	DOKTORA
2009	156	217	373					
2010	157	217	374	19	355	297	77	
2011	153	222	375	21	354	300	75	
2012	164	219	383	22	361	306	37	40
2013	178	221	399			317	41	41
2014	191	221	412			332	40	40
2015	186	231	417	29	388	338	39	40
2016	181	242	423					
2017	179	250	429	34	395			

Böylelikle yılsonunda meslek mensubu sayısı 417'ye çıkmıştır. 2016 yılında ise mesleğe katılan 6 kişi ve 5 bağımlı çalışmaktan vazgeçip serbest çalışmaya başlayan yeminli mali müşavirle serbest çalışan sayısını 11 kişi arttırarak toplam 423'e yükselmiştir. 2017 yılında mesleğe katılan 6 kişi ve bağımlı çalışmaktan vazgeçerek serbest çalışmaya geçen 2 kişiyle birlikte serbest çalışan sayısı 250 olarak toplam çalışan sayısını 429'a yükseltmiştir. Mesleğe talebin %15 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.SERBEST MUHASEBECİ VE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLERİN İLLERE GÖRE İNCELENMESİ

Genel olarak illere bakıldığında stajyer sayısı ve serbest muhasebeci mali müşavir sayısında sürekli artış görünürken 2008 yılındaki kanunla serbest muhasebeci olunamamasından dolayı serbest muhasebeci sayısında azalma görülmektedir.

4.2.1. Adana

Adana ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %58'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %54'ü serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %55'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %71'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %53 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %54'ü kaşe kullanmaktadır.2011 yılı; %81 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %59 serbest çalışma ve %61 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %60'ı kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 9. Adana İli Meslek Mensupları

Yıllar	Bağımlı				Serbest				Kaşe		
	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	219	745	1038	1783	817		966		375	600	975
2010	235	538	1308	1846	298	575	240	733	241	754	995
2011	262	342	1479	1821	193	556	149	923	151	959	1110
2012	283	337	1606	1943	197	618	140	988	143	1029	1172
2013	390	316	1672	1988	184	644	132	1028	134	1078	1212
2014	358	295	1742	2037	169	676	126	1066	128	1127	1255
2015	344	282	1844	2126	161	730	121	1114	123	1183	1306
2016	276	261	1945	2206	146	815	115	1130	117	1211	1328
2017	321	239	2032	2271	132	843	107	1189	109	1279	1388

2013 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %61'i kaşe kullanmaktadır.2016 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu

oluşturan %56'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %60'ı kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %57'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %61'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Adana ilinde %21 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.2. Adıyaman

Adıyaman ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %74'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %72'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %74 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılı; %81 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %74 serbest çalışma ve %61 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken %60'ı kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 10. Adıyaman İli Meslek Mensupları

Adıyaman					Bağımlı		Serbest				
Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	18	37	107	144	37		107		49	58	107
2010	24	40	104	144	15	23	25	81	25	81	106
2011	23	28	117	145	12	25	16	92	16	91	107
2012	24	30	124	154	13	28	17	96	17	95	112
2013	29	26	135	161	10	28	16	107	16	106	122
2014	29	25	149	174	10	28	15	121	15	121	136
2015	37	21	153	174	8	28	13	125	13	125	138
2016	46	19	160	179	7	25	12	135	12	136	148
2017	45	16	163	179	7	24	9	139	9	140	149

2013 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %76'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest

muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %78'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %78'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %79'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %79'u kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %82'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %83'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %83'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %83'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Adıyaman ilinde %24 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.3. Afyon

Afyon ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %58'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %58'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %70'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %58 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %59'u kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %82 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %60 serbest çalışma ve %62 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 11. Afyon İli Meslek Mensupları

Afyon					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	44	173	235	408	173		235		104	132	236
2010	49	124	291	415	65	109	59	182	59	186	245
2011	50	75	349	424	45	123	30	226	30	234	264
2012	63	73	377	450	46	135	27	242	28	249	277
2013	64	71	394	465	44	143	27	251	28	261	289
2014	77	67	405	472	42	144	25	261	26	272	298
2015	79	63	420	483	40	150	23	270	24	283	307
2016	60	56	441	497	37	155	19	286	20	303	323
2017	65	56	468	524	36	171	20	297	21	317	338

2015 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Afyon ilinde %28 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.4. Aksaray

Aksaray ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %69'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %65'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %65 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %82 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %72 serbest çalışma ve %73 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek

mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 12. Aksaray İli Meslek Mensupları

Aksaray					Bağımlı		Serbest				
Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	13	48	105	153	48		105		45	60	105
2010	15	53	99	152	28	25	25	74	25	76	101
2011	23	26	122	148	12	30	14	92	14	94	108
2012	34	26	130	156	12	33	14	97	14	100	114
2013	38	20	134	154	9	30	11	104	11	107	118
2014	28	17	136	153	6	32	11	104	11	106	117
2015	29	16	154	170	5	40	11	114	11	117	128
2016	27	13	162	175	2	39	11	123	11	126	137
2017	33	13	174	187	2	45	11	129	11	132	143

2013 yılında meslek mensuplarının; %87'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %93'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %77'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %78'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %93'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Aksaray ilinde %22 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.5. Alanya

Alanya ili 2010 yılında meslek mensuplarının; %69'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek

çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %67 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %68'i kaşe kullanmaktadır. 2012 yılında %84 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %67 serbest çalışma ve %68 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 13. Alanya İli Meslek Mensupları

Alanya					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2010	13	133	296	429	62	105	71	191	70	195	265
2011	47	73	378	451	37	114	36	264	35	270	305
2012	46	77	402	479	43	117	34	285	33	292	325
2013	55	79	415	494	46	121	33	294	31	304	335
2014	62	74	436	510	43	138	31	298	29	308	337
2015	52	66	451	517	39	140	27	311	26	324	350
2016	39	66	469	535	39	151	27	318	26	331	357
2017	45	63	497	560	37	164	26	333	25	348	373

2014 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken kaşe meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Alanya ilinde %30 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.6. Amasya

Amasya ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %65'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %69'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %67 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 yılı itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %68'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %81 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %70 serbest çalışma ve %72 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 14. Amasya İli Meslek Mensupları

Amasya					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	8	65	127	192	65		127		71	56	127
2010	7	60	136	196	31	33	29	103	29	105	134
2011	11	33	139	172	18	34	15	105	15	109	124
2012	11	35	149	184	19	36	16	113	16	118	134
2013	18	33	157	190	18	41	15	116	15	122	137
2014	27	33	157	190	17	39	16	118	16	124	140
2015	29	33	162	195	16	42	17	120	17	127	144
2016	25	34	165	199	16	41	18	124	18	131	149
2017	27	32	172	204	16	40	16	132	16	139	155

2013 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır.

2016 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Amasya ilinde %6 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.7. Ankara

Ankara ili diğer illerden farklı olarak bağımlı çalışan sayısı serbest çalışmaya göre daha yüksek olmakla beraber 2009 yılında meslek mensuplarının; %55'i serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %55'i bağımlı çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %48'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %74'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %56 oranıyla bağımlı çalışmayı tercih ederken çalışanların %48'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %84 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %54 bağımlı çalışma ve %52 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %54'ü bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %51'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 15. Ankara İli Meslek Mensupları

Ankara					Bağımlı		Serbest					
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	1012	5408	4402	9810	5408		4402			1571	3107	4678
2010	1135	2649	7359	10008	1645	3971	1004	3388	1032	3753	4785	
2011	1421	1653	8527	10180	1007	4458	646	4069	660	4606	5266	
2012	1548	1528	9175	10703	947	4862	581	4313	596	4906	5502	
2013	2189	1455	9601	11056	905	5073	550	4528	562	5191	5753	
2014	2120	1389	10091	11480	870	5432	519	4659	531	5388	5919	
2015	2102	1295	10612	11907	827	5769	468	4843	480	5657	6137	
2016	1905	1221	11003	12224	779	5993	442	5010	455	5877	6332	
2017	2072	1107	11359	12466	696	6240	411	5119	422	6066	6488	

2013 yılında meslek mensuplarının; %87'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %54'ü bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %52'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %55'i bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %52'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %55'i bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %52'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %55'i bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %52'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sı bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %52'si kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Ankara ilinde %27 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.8. Antalya

Antalya ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %60'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %61'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %77'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %59 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %60'ı kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %87 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %61 serbest çalışma ve %63 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 16. Antalya İli Meslek Mensupları

Antalya					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	328	1121	1681	2802	1121		1684		597	1101	1698
2010	323	578	1897	2475	280	731	298	1166	295	1202	1497
2011	400	335	2173	2508	179	806	156	1367	156	1419	1575
2012	434	340	2344	2684	183	911	157	1433	158	1496	1654
2013	513	317	2463	2780	167	944	150	1519	149	1591	1740
2014	448	282	2350	2632	149	941	133	1409	132	1484	1616
2015	452	252	2517	2769	136	1038	116	1479	115	1561	1670
2016	358	234	2634	2867	126	1086	108	1548	107	1639	1746
2017	346	227	2791	3018	124	1163	103	1628	102	1724	1826

2014 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %61'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %60'ı kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %92'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %61'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %92'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %61'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Antalya ilinde %7 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.9. Artvin

Artvin ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %60'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %67'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %64 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %65'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %75 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %73 serbest

çalışma ve %74 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %76'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 17. Artvin İli Meslek Mensupları

Artvin					Bağımlı		Serbest					
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	5	34	52	86	34		52			31	23	54
2010	2	27	56	83	13	17	14	39		14	40	54
2011	3	19	58	77	6	15	13	43		13	44	57
2012	4	20	63	83	8	18	12	45		12	46	58
2013	4	20	67	87	8	19	12	48		12	49	61
2014	1	17	69	86	6	18	11	51		11	52	63
2015	5	16	73	89	6	21	10	52		10	53	63
2016	5	13	73	86	5	18	8	55		8	56	64
2017	8	12	73	85	4	18	8	55		8	56	64

2013 yılında meslek mensuplarının; %77'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Artvin ilinde %1 oranında azaldığını söylemek mümkündür.

4.2.10. Aydın

Aydın ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %70'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %62'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %70 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %71'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %77 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %76 serbest çalışma ve %77 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 18. Aydın İli Meslek Mensupları

Aydın					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	55	229	532	761	229		532		292	242	534
2010	46	292	474	766	109	121	183	353	184	359	543
2011	65	172	571	743	59	121	113	450	114	458	572
2012	89	163	628	791	60	142	103	486	104	496	600
2013	111	146	635	781	51	140	95	495	95	510	605
2014	110	139	662	801	50	153	89	509	89	527	616
2015	108	129	703	832	47	169	82	534	82	556	638
2016	101	123	733	856	44	178	79	555	79	577	656
2017	114	110	765	875	37	182	73	583	73	608	681

2013 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %76'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve

çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %78'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Aydın ilinde %15 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.11. Balıkesir

Balıkesir ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %56'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sı serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %56'sı kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %59'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %55 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %56'sı kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %73 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %63 serbest çalışma ve %65 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %76'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %66'sı kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 19. Balıkesir İli Meslek Mensupları

Yıllar	Balıkesir				Bağımlı		Serbest		Kaşe		
	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	SM	SMMM	Toplam
2009	45	412	520	932	412		520		236	289	525
2010	50	377	550	927	215	204	162	346	162	355	517
2011	75	236	651	887	145	181	91	470	92	484	576
2012	109	215	698	913	133	198	82	500	83	518	601
2013	140	207	716	923	130	210	77	506	78	526	604
2014	147	195	754	949	122	233	73	521	74	544	618
2015	130	176	794	970	109	246	67	548	68	572	640
2016	82	161	814	975	101	245	60	569	61	594	655
2017	89	154	849	1003	95	253	59	596	60	625	685

2013 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest

muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Balıkesir ilinde %8 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.12. Bartın

Bartın ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %57'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %57'si serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %57'si kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %49'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %54 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %54'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %85 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %65 serbest çalışma ve %65 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %76'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %88'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %75'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %75'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 20. Bartın İli Meslek Mensupları

Bartın					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	4	44	59	103	44		59		29	30	59
2010	2	52	50	102	32	15	20	35	20	35	55
2011	5	12	66	78	9	18	3	48	2	49	51
2012	3	26	82	108	16	26	16	79	10	59	69
2013	3	26	80	106	16	24	10	56	10	59	69
2014	3	26	80	106	16	24	10	56	10	59	69
2015	5	26	88	114	17	29	9	59	9	62	71
2016	6	21	82	103	13	25	8	57	8	60	68
2017	9	21	85	106	13	26	8	59	8	62	70

2015 yılında meslek mensuplarının; %77'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Bartın ilinde %3 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.13. Batman

Batman ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %68'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %68'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %51'i serbest muhasebeci ve çoğunluk %65 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %68'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %66 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %71 serbest çalışma ve %74 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %71'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %75'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 21. Batman İli Meslek Mensupları

Batman					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	7	41	89	130	41		89		50	41	91
2010	9	66	64	130	35	10	31	54	32	56	88
2011	18	44	87	131	24	14	20	73	20	77	97
2012	20	39	95	134	23	16	16	79	16	84	100
2013	29	37	102	139	21	16	16	86	16	91	107
2014	26	37	108	145	21	18	16	90	16	95	111
2015	27	26	88	114	20	20	14	98	14	104	118
2016	43	33	125	158	19	19	14	106	14	111	125
2017	53	31	131	162	18	20	13	111	13	116	129

2013 yılında meslek mensuplarının; %73'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %74'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %78'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %76'sı serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %79'u kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %77'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %80'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Batman ilinde %25 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.14. Bilecik

Bilecik ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %61'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %69'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %59 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest

muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %61'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %78 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %64 serbest çalışma ve %66 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %77'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %62'si kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 22. Bilecik İli Meslek Mensupları

Bilecik					Bağımlı		Serbest					
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	10	47	73	120		47		73		38	36	74
2010	15	38	84	122	20	30	18	54	18	57	75	
2011	18	25	91	116	15	27	10	64	10	67	77	
2012	20	29	96	125	19	31	10	65	10	68	78	
2013	12	25	101	126	15	37	10	64	10	69	79	
2014	16	18	112	130	10	44	8	68	8	75	83	
2015	13	34	118	152	9	49	9	75	9	82	91	
2016	10	33	125	158	9	51	9	79	9	85	94	
2017	10	18	132	150	9	49	9	83	9	89	98	

2013 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %55'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %60'ı kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sı serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %59'u kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Bilecik ilinde %25 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.15. Bitlis

Bitlis ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %76'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %76'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %67'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %69 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %69'u kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %76 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %69 serbest çalışma ve %71 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %77'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %71'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 23. Bitlis İli Meslek Mensupları

Bitlis					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	7	18	58	76	18		58		37	20	57
2010	7	16	32	48	9	6	7	26	7	26	33
2011	6	12	39	51	6	10	6	29	6	30	36
2012	7	12	40	52	7	9	5	31	5	32	37
2013	10	12	44	56	7	9	5	35	5	36	41
2014	6	12	45	57	7	8	5	37	5	38	43
2015	11	12	47	59	7	9	5	38	5	38	43
2016	15	11	52	63	7	9	4	43	4	43	47
2017	20	10	53	63	6	8	4	45	4	45	49

2013 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve

çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %78'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %78'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Bitlis ilinde %17 oranında azaldığını söylemek mümkündür.

4.2.16. Bodrum

Bodrum ili 2010 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %82'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %74 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %82'si kaşe kullanmaktadır. 2012 yılında %86 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %73 serbest çalışma ve %81 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır.

Tablo 4. 24. Bodrum İli Meslek Mensupları

Bodrum					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2010		53	204	257	20	46	33	158	38	173	211
2011	26	37	229	266	15	54	22	175	26	190	219
2012	29	38	240	278	15	59	23	181	27	197	224
2013	35	38	244	282	15	57	23	187	27	202	229
2014	41	36	254	290	15	62	21	192	24	207	231
2015	50	32	271	303	13	70	19	201	21	216	237
2016	54	28	294	322	11	75	17	219	18	235	253
2017	56	27	313	340	10	81	17	232	18	252	270

2013 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %81'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %80'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı

tercih ederken meslek çalışanlarının %78'i kaşe kullanmaktadır.2016 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %79'u kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %92'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %79'u kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Bodrum ilinde %32 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.17. Bolu

Bolu ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %61'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %61'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %65'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %58 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %59'u kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %81 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %59 serbest çalışma ve %63 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %62'si kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 25. Bolu İli Meslek Mensupları

Bolu					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	15	117	183	300	117		183		83	99	182
2010	15	107	196	303	57	70	50	126	50	129	179
2011	18	58	241	299	34	88	24	153	24	164	188
2012	21	59	249	308	35	94	24	155	24	167	191
2013	29	54	252	306	33	91	21	161	21	174	195
2014	38	52	255	307	31	91	21	164	21	178	199
2015	37	43	269	312	26	98	17	171	17	186	203
2016	23	43	274	317	26	102	17	172	17	189	206
2017	29	41	285	326	24	111	17	174	18	191	209

2016 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Bolu ilinde %9 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.18. Burdur

Burdur ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %56'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %55'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %65'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %51 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %51'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %78 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %65 serbest çalışma ve %65 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %65'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 26. Burdur İli Meslek Mensupları

Burdur					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	21	95	120	215		95		120	73	46	119
2010	25	76	140	216	46	59	30	81	30	80	110
2011	27	45	162	207	22	50	23	112	23	112	135
2012	25	46	171	217	23	56	23	115	22	118	140
2013	25	40	176	216	19	54	21	122	21	125	146
2014	29	39	183	222	19	54	20	129	20	133	153
2015	36	39	186	225	20	56	19	130	19	135	154
2016	26	35	194	229	16	58	19	136	19	141	160
2017	30	34	202	236	15	59	19	143	19	148	167

2013 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %68'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Burdur ilinde %10 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.19. Bursa

Bursa ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %51'i serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %51'i bağımlı çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %61'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %70'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %50 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken

çalışanların %61'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %81 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %52 serbest çalışma ve %63 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %52'si serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %63'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 27. Bursa İli Meslek Mensupları

Bursa					Bağımlı		Serbest					
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	442	1779	1740	3519	1779		1740			768	1365	2133
2010	486	1083	2560	3643	596	1212	487	1348		577	1659	2236
2011	694	716	3045	3761	396	1410	320	1635		383	1997	2380
2012	698	678	3297	3975	374	1539	304	1758		365	2138	2503
2013	844	630	3461	4091	343	1611	287	1850		345	2251	2596
2014	877	599	3653	4252	329	1710	270	1943		326	2309	2695
2015	889	574	3894	4468	309	1845	265	2049		317	2511	2828
2016	747	542	4087	4629	287	1953	255	2134		303	2641	2944
2017	783	511	4298	4809	266	2032	245	2266		292	2815	3107

2013 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %52'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %52'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %52'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %52'si serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %52'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Bursa ilinde %37 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.20. Çanakkale

Çanakkale ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %53'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %67'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %66 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %67'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %78 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %68 serbest çalışma ve %70 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %71'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 28. Çanakkale İli Meslek Mensupları

Çanakkale					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	23	184	205	389	132		257		119	136	255
2010	18	128	260	388	58	73	70	187	72	188	260
2011	22	85	299	384	40	81	45	218	46	223	269
2012	32	86	310	396	39	81	47	229	48	232	280
2013	40	84	315	399	40	82	44	233	45	239	284
2014	50	80	323	403	37	84	43	239	44	245	289
2015	59	71	338	409	30	85	41	253	42	259	301
2016	59	66	349	415	27	87	39	262	40	268	308
2017	55	66	363	429	27	85	39	278	40	285	325

2013 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali

müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Çanakkale ilinde %10 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.21. Çankırı

Çankırı ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %54'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %50'si serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %51'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %69'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %52 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %53'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %75 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %50 serbest çalışma ve %51 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %51'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %51'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 29. Çankırı İli Meslek Mensupları

Çankırı					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	8	47	56	103	51		52		26	27	53
2010	8	32	72	104	16	34	16	38	16	39	55
2011	8	26	77	103	15	36	11	41	11	42	53
2012	6	23	81	104	13	38	10	43	10	43	53
2013	9	21	80	101	12	35	9	45	9	45	54
2014	11	21	80	101	12	35	9	45	9	45	54
2015	15	21	85	106	12	39	9	46	9	46	55
2016	18	19	87	106	11	39	8	48	8	48	56
2017	18	19	88	107	11	38	8	50	8	51	59

2013 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %53'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %53'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest

muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %53'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %53'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %52'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %52'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %53'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %53'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %54'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %55'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Çankırı ilinde %4 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.22. Çorlu

Çorlu ilinde 2011 yılında %93 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %73 serbest çalışma ve %74 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %95'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %95'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %95'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 30. Çorlu İli Meslek Mensupları

Çorlu					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2011	41	18	247	265	7	64	11	183	11	186	197
2012	42	15	271	286	7	75	8	196	9	200	209
2013	55	14	276	290	7	96	7	180	7	184	191
2014	54	14	278	292	7	97	7	181	7	185	192
2015	57	12	295	307	6	110	6	185	6	190	196
2016	44	11	310	321	5	117	6	193	6	199	205
2017	54	10	322	332	5	125	5	197	5	203	208

2015 yılında meslek mensuplarının; %96'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %97'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %97'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Çorlu ilinde %25 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.23. Çorum

Çorum ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %47'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %53'ü serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %55'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %66'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %58 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %61'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %82 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %61 serbest çalışma ve %64 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %65'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 31. Çorum İli Meslek Mensupları

Yıllar	orom				Bağımlı		Serbest		Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM			
2009	23	206	182	388	182		206		102	112	214
2010	24	133	262	395	78	89	55	173	60	179	239
2011	26	59	278	337	42	89	17	189	18	197	215
2012	40	74	320	394	49	98	25	222	26	230	256
2013	38	73	320	393	49	97	24	223	25	232	257
2014	44	68	329	397	46	100	22	229	23	239	262
2015	42	53	339	392	36	101	17	238	18	249	267
2016	41	51	348	399	33	108	18	240	19	251	270
2017	31	47	363	410	30	117	17	246	18	259	277

2013 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Çorum ilinde %6 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.24. Denizli

Denizli ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %53'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %68'i serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %64'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %67 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %79 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %68 serbest çalışma ve %76 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 32. Denizli İli Meslek Mensupları

Denizli					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	83	459	522	981	318		663		321	397	718
2010	85	359	642	1001	138	190	221	452	240	504	744
2011	136	207	792	999	78	245	129	547	139	619	758
2012	138	205	877	1082	76	293	129	584	139	666	805
2013	142	181	909	1090	63	306	118	603	127	698	825
2014	163	165	945	1110	57	329	108	616	117	718	835
2015	157	151	990	1141	50	357	101	633	109	745	854
2016	124	141	1039	1180	48	375	93	664	102	782	884
2017	143	131	1079	1210	45	384	86	695	95	821	916

2015 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Denizli ilinde %23 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.25. Diyarbakır

Diyarbakır ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %60'ı serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %65'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %74 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %78 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %75 serbest çalışma ve %77 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %77'si kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 33. Diyarbakır İli Meslek Mensupları

Diyarbakır					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	50	202	135	337		94		243	131	109	240
2010	60	119	220	339	55	34	64	186	64	188	252
2011	82	79	276	355	40	48	39	228	39	236	275
2012	114	75	301	376	39	55	36	246	36	253	289
2013	135	67	315	282	35	54	32	261	32	269	301
2014	125	62	359	421	32	58	30	301	30	310	340
2015	111	61	398	459	31	56	30	342	30	351	381
2016	112	57	446	503	29	64	28	382	28	391	419
2017	128	50	482	532	22	63	28	419	28	429	457

2013 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %77'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %79'u kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %79'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %81'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %81'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %83'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %82'si serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %83'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %84'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %86'sı kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Diyarbakır ilinde %43 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.26. Düzce

Düzce ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %56'sı serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %61'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %71 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali

müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %72'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %75 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %71 serbest çalışma ve %72 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %72'si kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 34. Düzce İli Meslek Mensupları

Düzce					Bağımlı		Serbest				
Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	13	114	91	205	56		149		83	67	150
2010	19	79	126	205	21	38	58	88	58	89	147
2011	31	43	132	175	10	41	33	91	34	92	126
2012	20	44	169	213	11	51	33	118	34	119	153
2013	31	43	179	222	11	52	32	127	33	130	163
2014	32	40	182	222	10	47	30	135	31	140	171
2015	37	39	190	229	10	50	29	149	31	145	176
2016	37	38	202	240	9	51	29	151	31	156	187
2017	43	35	213	248	9	58	26	155	28	162	190

2013 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %78'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %78'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Düzce ilinde %21 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.27. Edirne

Edirne ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %54'ü serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %72'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %67 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %67'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %85 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %67 serbest çalışma ve %67 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %72'si kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 35. Edirne İli Meslek Mensupları

Edirne					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	16	200	169	369	134		235		122	116	238
2010	18	103	270	373	41	83	62	187	62	189	251
2011	23	42	240	282	20	74	22	166	22	168	190
2012	21	70	305	375	24	82	46	223	46	225	271
2013	23	68	312	380	24	81	44	231	44	234	278
2014	36	62	318	380	22	80	40	238	40	241	281
2015	31	60	321	381	23	77	37	244	37	247	284
2016	34	57	330	387	22	79	35	251	35	254	289
2017	36	52	341	393	19	84	33	257	33	260	293

2013 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve

çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Edirne ilinde %6 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.28. Elazığ

Elazığ ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %55'i serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %62'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %72 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %78 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %78 serbest çalışma ve %79 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %77'si kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 36. Elazığ İli Meslek Mensupları

Elazığ					Bağlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	15	115	96	211	60		151		84	68	152
2010	16	82	132	214	28	31	54	101	54	104	158
2011	30	43	155	198	17	27	26	128	26	131	157
2012	34	42	167	209	19	33	23	134	23	138	161
2013	43	37	168	205	17	31	20	137	20	140	160
2014	41	33	173	206	14	31	19	142	19	147	166
2015	45	29	198	227	13	41	16	157	16	162	178
2016	35	25	212	237	10	46	15	166	15	173	188
2017	34	24	223	247	9	48	15	175	15	182	197

2013 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %77'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %78'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %78'i serbest çalışmayı tercih

ederken meslek çalışanlarının %81'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %76'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %78'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %76'sı serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %79'u kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %77'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %80'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Elazığ ilinde %17 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.29. Erzincan

Erzincan ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %52'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %66'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %69 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %69'u kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %84 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %70 serbest çalışma ve %70 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır.

Tablo 4. 37. Erzincan İli Meslek Mensupları

Erzincan					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	8	62	67	129	42		87		42	44	86
2010	8	44	85	129	17	23	27	62	27	62	89
2011	12	20	107	127	13	25	7	82	7	82	89
2012	9	24	110	134	13	26	11	84	11	84	95
2013	11	21	111	132	14	24	7	87	7	87	94
2014	11	18	117	135	12	26	6	91	6	91	97
2015	16	17	122	139	12	31	5	91	5	92	97
2016	15	17	119	136	12	27	5	92	5	92	97
2017	18	15	125	140	10	29	5	96	5	96	101

2012 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %71'i kaşe

kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Erzincan ilinde %8 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.30. Erzurum

Erzurum ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %54'ü serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %53'ü bağımlı çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda meslek çalışanlarının %53'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %58'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %50 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %50'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %77 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %56 serbest çalışma ve %56 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sı serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %56'sı kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 38. Erzurum İli Meslek Mensupları

Erzurum					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	8	159	135	294	156		138		72	67	139
2010	7	120	167	287	75	68	45	99	45	99	144
2011	20	62	212	274	47	74	15	138	15	138	153
2012	30	57	224	281	44	79	13	145	13	145	158
2013	40	51	231	282	39	82	12	149	12	149	161
2014	40	47	235	282	36	85	11	150	11	150	161
2015	30	43	249	291	32	97	11	152	11	153	164
2016	17	41	256	297	30	98	11	158	11	161	172
2017	18	37	261	298	26	9	11	170	11	174	185

2013 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %57'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %57'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %57'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %57'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %56'sı kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %57'si serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %58'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Erzurum ilinde %1 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.31. Eskişehir

Eskişehir ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %58'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %68'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %63 oranıyla

serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %65'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %75 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %67 serbest çalışma ve %69 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %68'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 39. Eskişehir İli Meslek Mensupları

Eskişehir					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	54	320	446	766	280		486		193	296	489
2010	62	248	521	769	113	168	135	353	134	366	500
2011	110	186	567	753	79	169	107	398	106	415	521
2012	108	174	613	787	80	189	94	424	94	442	536
2013	142	157	636	793	69	197	88	439	87	461	548
2014	175	143	662	805	59	204	84	458	83	481	564
2015	187	133	709	842	55	228	78	481	77	512	589
2016	155	115	755	870	47	247	68	508	67	543	610
2017	190	110	815	925	45	283	65	532	64	572	636

2013 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Eskişehir ilinde %21 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.32. Fethiye

Fethiye ili 2012 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %72'si kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 40. Fethiye İli Meslek Mensupları

Fethiye					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2012	27	44	209	253	21	53	23	156	24	159	183
2013	39	38	218	256	20	54	18	164	19	169	188
2014	44	35	216	251	20	53	15	163	16	168	184
2015	28	32	227	259	19	54	13	173	14	178	192
2016	22	30	240	270	18	60	12	180	13	185	198
2017	32	28	254	282	17	62	11	192	12	197	209

2015 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Fethiye ilinde %11 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.33. Gaziantep

Gaziantep ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %53'ü serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %68'i

kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %69'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %66 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %71'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %82 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %67 serbest çalışma ve %74 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %73'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 41. Gaziantep İli Meslek Mensupları

Gaziantep					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	172	714	637	1351	454		897		453	467	920
2010	160	435	954	1389	210	262	225	692	227	753	980
2011	208	254	11182	1436	133	339	121	843	121	940	1061
2012	222	231	1270	1501	123	393	108	877	109	989	1098
2013	265	221	1350	1571	117	429	104	921	105	1050	1155
2014	343	208	1423	1631	112	467	96	956	96	1105	1201
2015	360	191	1523	1714	104	525	87	998	87	1170	1257
2016	320	178	1608	1786	96	567	82	1041	83	1237	1320
2017	328	176	1719	1895	95	629	81	1090	82	1307	1389

2013 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Gaziantep ilinde %40 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.34. Giresun

Giresun ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %59'u serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken ve meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %54'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %63 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken 2009 yılı itibariyle kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %71'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %68 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %66 serbest çalışma ve %66 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %70'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %65'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 42. Giresun İli Meslek Mensupları

Giresun					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	8	113	80	193	73		120		72	49	121
2010	10	93	107	200	32	41	60	66	60	66	126
2011	9	61	131	192	29	37	32	94	32	94	126
2012	9	61	143	204	29	43	32	100	32	101	133
2013	10	63	142	205	31	40	32	102	32	103	135
2014	18	59	147	206	30	41	29	106	29	107	136
2015	26	57	146	203	29	41	28	105	28	106	134
2016	32	50	145	195	25	37	25	108	25	109	134
2017	26	50	154	204	25	38	25	116	25	118	143

2013 yılında meslek mensuplarının; %69'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %71'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %72'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %74'ü serbest muhasebeci mali

müşavir ve çoğunluğu oluşturan %68'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %75'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Giresun ilinde %6 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.35. Gümüşhane

Gümüşhane ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %72'si serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %53'ü bağımlı çalışmayı tercih ederken ve meslek çalışanlarının %47'si kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %52'si serbest muhasebeci ve çoğunluk %59 oranıyla bağımlı çalışmayı tercih ederken 2009 yılı itibariyle kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %41'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %68 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %56 serbest çalışma ve %56 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %68'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sı serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %56'sı kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %72'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %57'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %57'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %74'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %58'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %75'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %59'u kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 43. Gümüşhane İli Meslek Mensupları

Gümüşhane					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	2	40	24	64	34		30		24	6	30
2010	1	33	31	64	21	17	12	14	12	14	26
2011	1	20	42	62	11	16	9	26	9	26	35
2012	3	20	42	62	12	15	8	27	8	27	35
2013	4	17	44	61	10	16	7	28	7	28	35
2014	4	16	46	62	9	17	7	29	7	29	36
2015	3	16	48	64	9	17	7	31	7	31	38
2016	2	15	48	63	8	18	7	30	7	30	37
2017	3	15	47	62	8	17	7	30	7	31	38

2016 yılında meslek mensuplarının; %76'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %59'u kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %76'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %61'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Gümüşhane ilinde %3 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.36. Hatay

Hatay ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %55'i serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %54'ü serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %54'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %57'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %53 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %54'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %75 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %62 serbest çalışma ve %64 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %76'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %63'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 44. Hatay İli Meslek Mensupları

Hatay					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	46	482	399	881	407		474		225	255	480
2010	56	382	503	885	246	176	136	330	135	346	481
2011	54	143	427	570	86	133	57	294	56	306	362
2012	77	142	457	599	86	144	56	313	55	324	379
2013	114	135	462	597	78	139	57	323	56	337	393
2014	118	121	486	607	72	150	49	336	48	351	399
2015	129	117	519	636	72	162	45	357	44	374	418
2016	132	110	546	656	67	165	43	381	42	400	442
2017	163	104	593	697	63	167	41	426	40	448	488

2013 yılında meslek mensuplarının; %77'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Hatay ilinde %21 oranında azaldığını söylemek mümkündür.

4.2.37. Isparta

Isparta ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %52'si serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %72'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %67 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali

müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %69'u kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %83 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %69 serbest çalışma ve %72 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %65'i kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 45. Isparta İli Meslek Mensupları

Isparta					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	19	166	152	318	106		212		116	103	219
2010	22	92	232	324	37	71	55	161	56	166	222
2011	21	53	260	313	24	72	29	188	30	194	224
2012	30	56	272	328	33	90	23	182	24	189	213
2013	32	52	275	327	30	87	22	188	24	198	222
2014	46	44	288	332	27	96	17	192	18	200	218
2015	36	39	295	334	25	105	14	190	15	198	213
2016	23	35	303	338	21	108	14	195	15	203	218
2017	22	33	312	345	20	112	13	200	14	211	225

2015 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'iserbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Isparta ilinde %8 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.38. İskenderun

İskenderun ilinde 2011 yılında %76 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %58 serbest çalışma ve %61 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %57'si serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %59'u kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %61'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 46. İskenderun İli Meslek Mensupları

İskenderun					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2011	31	73	230	303	53	74	20	156	20	164	184
2012	29	67	253	320	50	89	17	164	17	172	189
2013	38	60	270	330	44	95	16	175	16	186	202
2014	46	52	280	332	38	89	14	191	14	204	218
2015	48	51	292	343	37	94	14	198	14	211	225
2016	48	50	298	348	36	95	14	203	14	216	230
2017	63	47	314	361	35	105	12	209	12	222	234

2015 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin İskenderun ilinde %19 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.39. İstanbul

İstanbul ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %73'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %52'si bağımlı çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %52'si kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %52 oranıyla bağımlı çalışmayı tercih ederken çalışanların %52'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %88 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %52 bağımlı çalışma ve %52 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %54'ü bağımlı çalışmayı tercih ederken toplamın %51'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 47. İstanbul İli Meslek Mensupları

İstanbul					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMM M	Kaşe SM	Kaşe SMM M
2009	5007	7143	19622	26765	13957		12808		3952	9845	13797
2010	5481	5170	22759	27929	2683	11947	2487	10812	2598	11850	14468
2011	7687	3492	26155	29647	1868	13614	1624	12541	1692	13839	15531
2012	8428	3097	28667	31764	1595	15403	1502	13264	1555	14688	16243
2013	10343	2891	30347	33238	1476	16355	1415	13992	1464	15563	17028
2014	10515	2719	32204	34923	1373	17638	1346	14566	1396	16291	17687
2015	9755	2499	34581	37080	1240	19294	1259	15287	1303	17228	18531
2016	8320	2381	36558	38939	1169	20591	1212	15967	1251	18077	19328
2017	8725	2282	38579	40861	1110	21923	1172	16653	1209	18981	20190

2013 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %54'ü bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %51'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %92'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %54'ü bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %51'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %93'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %55'i bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %50'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %94'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve

çoğunluğu oluşturan %56'sı bağımlı çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %50'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %94'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sıbağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %49'u kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin İstanbul ilinde %53 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.40. İzmir

İzmir ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %66'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %71'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %61oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %80 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %61 serbest çalışma ve %67 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %66'sı kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 48. İzmir İli Meslek Mensupları

İzmir					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	632	1878	3603	5481	2154		3327		1236	2343	3579
2010	705	1636	3959	5595	610	1576	1026	2383	1073	2610	3684
2011	958	1129	4614	5743	422	1800	707	2814	742	3086	3828
2012	1007	991	5077	6068	387	2029	604	3048	635	3354	3989
2013	1305	903	5367	6270	357	2161	546	3206	573	3543	4116
2014	1281	842	5611	6453	345	2314	497	3297	521	3654	4176
2015	1257	801	5977	6778	325	2531	476	3446	497	3832	4329
2016	1096	757	6252	7009	307	2651	450	3601	471	4012	4483
2017	1151	724	6609	7333	290	2858	434	3751	456	4198	4654

2013 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest

muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %57'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin İzmir ilinde %34 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.41. Kahramanmaraş

Kahramanmaraş ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %56'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %51'i bağımlı çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %49'u kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %68'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %53 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %54'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %80 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %59 serbest çalışma ve %60 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır.

Tablo 4. 49. Kahramanmaraş İli Meslek Mensupları

Yıllar	Kahramanmaraş				Bağımlı		Serbest		Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM			
2009	56	187	240	427	219		208		88	123	211
2010	59	143	298	441	83	123	60	175	59	178	237
2011	63	92	358	450	59	124	33	234	33	237	270
2012	65	79	370	449	49	124	30	246	29	250	279
2013	75	78	391	469	49	131	29	260	28	264	292
2014	114	75	423	498	46	140	29	283	28	287	315
2015	105	75	444	519	47	142	28	302	27	308	335
2016	104	72	476	548	45	153	27	323	26	329	355
2017	99	72	507	579	45	150	27	357	26	364	390

2012 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %62'si kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Kahramanmaraş ilinde %36 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.42. Karabük

Karabük ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %63'ü serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %57'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %60'ı kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %67'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %57 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %78 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %61 serbest çalışma ve %68 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 50. Karabük İli Meslek Mensupları

Karabük					Bağumlu		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	11	114	67	181	78		103		65	43	108
2010	9	59	122	181	35	42	24	80	25	89	114
2011	7	39	135	174	27	41	12	94	13	105	118
2012	12	34	153	187	26	49	8	104	9	115	124
2013	17	32	157	189	23	49	9	108	10	118	128
2014	19	32	158	190	24	52	8	106	9	116	125
2015	21	34	157	191	26	51	8	106	10	116	126
2016	18	33	159	192	25	54	8	105	10	115	125
2017	21	33	162	195	25	55	8	107	10	116	126

2014 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Karabük ilinde %8 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.43. Karaman

Karaman ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %55'i serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %60'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %61 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %84 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %65 serbest çalışma ve %70 kaşe kullanan meslek

mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %68'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 51. Karaman İli Meslek Mensupları

Karaman					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	13	100	82	182	73		109		54	58	112
2010	14	75	113	188	34	40	41	73	42	78	120
2011	17	30	159	189	11	56	19	103	19	113	132
2012	15	29	165	194	11	62	18	103	18	113	131
2013	15	27	170	197	9	68	18	102	18	112	130
2014	12	26	176	202	9	75	17	101	17	114	131
2015	14	25	174	199	9	74	16	100	16	112	128
2016	15	24	174	198	8	71	16	103	16	116	132
2017	20	22	179	201	8	75	14	104	14	118	132

2013 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Karaman ilinde %10 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.44. Kars

Kars ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %50'si serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %79'u serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl

için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %79'u kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %59'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %78 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %78'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %77 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %79 serbest çalışma ve %79 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %77'si serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %77'si kaşe kullanmaktadır.2013 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %76'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %76'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 52. Kars İli Meslek Mensupları

Kars					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	7	56	56	112	23		89		43	45	88
2010	3	48	68	116	12	13	36	55	36	55	91
2011	10	26	88	114	7	17	19	71	19	71	90
2012	11	22	98	120	7	21	15	77	15	77	92
2013	13	19	102	121	7	22	12	80	12	80	92
2014	17	17	106	123	5	25	12	81	12	81	93
2015	21	17	106	126	5	27	12	82	12	82	94
2016	17	17	111	128	5	28	12	83	12	83	95
2017	16	15	112	127	5	28	10	84	10	84	94

2015 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest

çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Kars ilinde %13 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.45. Kastamonu

Kastamonu ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %61'i serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %53'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %68 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %69'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %73 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %75 serbest çalışma ve %76 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %74'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %76'sı kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 53. Kastamonu İli Meslek Mensupları

Kastamonu					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	10	123	79	202	70		132		78	54	132
2010	9	97	110	207	37	29	60	81	60	83	143
2011	11	52	139	191	17	31	35	108	35	110	145
2012	14	51	143	194	17	32	34	111	34	114	148
2013	21	48	146	194	16	32	32	114	32	118	150
2014	21	48	150	198	16	35	32	115	32	119	151
2015	23	48	155	203	17	34	31	121	31	126	157
2016	21	44	157	201	17	38	27	119	27	125	152
2017	23	41	168	209	16	45	25	123	25	130	155

2013 yılında meslek mensuplarının; %75'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %76'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih

ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %76'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Kastamonu ilinde %3 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.46. Kayseri

Kayseri ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %61'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %75'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %57 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %62'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %84 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %57 serbest çalışma ve %63 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sı serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %62'si kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 54. Kayseri İli Meslek Mensupları

Kayseri					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	172	344	545	889	373		516		195	353	548
2010	208	237	709	946	134	277	103	432	109	474	583
2011	310	166	849	1015	100	336	66	513	71	570	641
2012	374	151	931	1082	89	388	62	543	67	607	674
2013	427	139	990	1129	80	425	59	565	63	636	699
2014	429	128	1059	1187	72	458	56	601	60	682	742
2015	377	120	1159	1279	67	519	53	640	57	731	788
2016	297	115	1249	1364	64	571	51	678	55	783	838
2017	335	109	1334	1443	60	617	49	717	53	840	893

2013 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %55'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %55'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %54'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %92'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %53'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %61'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %92'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %53'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Kayseri ilinde %62 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.47. Kırıkkale

Kırıkkale ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %57'si serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %62'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %63 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %87 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %72 serbest çalışma ve %72 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %67'si kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 55. Kırıkkale İli Meslek Mensupları

Kırıkkale					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	12	103	79	182	66		116		71	46	117
2010	10	69	111	180	26	46	43	71	43	72	115
2011	11	21	138	159	10	35	11	103	11	104	115
2012	12	29	146	175	17	41	12	105	12	106	118
2013	15	27	147	174	16	42	11	105	11	106	117
2014	11	27	144	171	18	39	9	105	9	106	115
2015	15	25	142	167	17	36	8	106	8	107	115
2016	17	23	148	171	15	37	8	111	8	112	120
2017	18	21	148	169	13	36	8	112	8	113	121

2015 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %68'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Kırıkkale ilinde %87 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.48. Kırklareli

Kırklareli ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %53'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %66'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %62 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %81 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %71 serbest çalışma ve %72 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %71'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 56. Kırklareli İli Meslek Mensupları

Kırklareli					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	23	136	153	289	110		179		90	93	183
2010	22	99	189	288	39	70	60	119	62	121	183
2011	26	51	217	268	21	58	30	159	31	162	193
2012	28	51	227	278	23	63	28	164	29	169	198
2013	36	47	228	275	19	61	28	167	29	171	200
2014	39	46	232	278	19	64	27	168	28	172	200
2015	30	40	248	288	16	72	244	176	25	181	206
2016	23	33	251	284	12	73	21	178	22	185	207
2017	30	31	257	288	11	72	20	185	21	192	213

2013 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Kırklareli ilinde %0,3 oranında azaldığını söylemek mümkündür.

4.2.49. Kırşehir

Kırşehir ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %54'ü serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %70'i bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %54'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %51'i serbest muhasebeci ve çoğunluk %59 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibarıyla her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta

ve çalışanların %60'ı kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %71 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %65 serbest çalışma ve kaşe kullananlarda 2010 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta %65 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %74'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %62'si kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %76'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 57. Kırşehir İli Meslek Mensupları

Kırşehir					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	12	60	51	111	50		33		33	27	60
2010	10	59	56	115	21	26	38	30	39	30	69
2011	8	32	78	110	15	24	17	54	17	55	72
2012	9	31	89	120	16	31	15	58	15	59	74
2013	7	28	90	118	14	32	14	58	14	60	74
2014	8	26	93	119	14	32	12	61	12	63	75
2015	8	24	93	117	13	30	11	63	11	64	75
2016	8	20	98	118	11	33	9	65	9	67	76
2017	12	19	97	116	11	31	8	66	8	67	75

2016 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Kırşehir ilinde %4 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.50. Kocaeli

Kocaeli ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %53'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %66'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %63 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %72'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %81 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %65 serbest çalışma ve %73 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %71'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 58. Kocaeli İli Meslek Mensupları

Kocaeli					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	241	509	584	1093	406		687		315	392	747
2010	259	382	748	1130	172	241	210	507	212	535	811
2011	385	226	963	1189	108	310	118	653	120	691	864
2012	400	208	1082	1290	100	376	108	706	110	754	917
2013	470	204	1154	1358	102	395	102	759	105	812	964
2014	469	189	1233	1422	92	428	97	805	100	864	964
2015	459	177	1362	1539	86	498	91	864	93	939	1032
2016	416	173	1456	1629	83	513	90	943	92	1031	1123
2017	452	164	1566	1730	79	579	85	987	87	1095	1182

2013 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve

çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Kocaeli ilinde %58 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.51. Konya

Konya ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %56'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %60'ı kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %73'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %60 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %62'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %82 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %61 serbest çalışma ve %64 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %63'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 59. Konya İli Meslek Mensupları

Konya					Bağımlı		Serbest				
Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	150	798	1016	1814	745		1069		474	618	1092
2010	161	507	1341	1848	239	501	268	840	272	870	1142
2011	259	328	1540	1868	159	568	169	972	171	1024	1195
2012	293	312	1637	1949	154	623	158	1014	159	1076	1235
2013	365	292	1682	1974	145	629	147	1053	148	1126	1274
2014	363	273	1772	2045	137	676	136	1096	139	1178	1317
2015	365	258	1858	2116	128	731	130	1127	133	1223	1356
2016	290	243	1950	2193	115	792	128	1158	131	1261	1392
2017	281	237	2045	2282	112	838	125	1207	129	1322	1451

2013 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest

muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Konya ilinde %26 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.52. Kütahya

Kütahya ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %55'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %54'ü serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %55'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %69'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %58 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %59'u kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %80 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %63 serbest çalışma ve %65 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır.

Tablo 4. 60. Kütahya İli Meslek Mensupları

Kütahya					Bağımlı		Serbest				
Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	21	132	164	296	135		161		63	99	162
2010	22	93	209	302	60	68	33	141	33	145	178
2011	29	59	233	292	40	67	19	166	19	172	191
2012	36	58	252	310	39	74	19	178	19	187	206
2013	50	54	259	313	34	73	20	186	20	195	215
2014	45	51	267	318	32	78	19	189	19	199	218
2015	58	51	280	331	32	86	19	194	19	204	223
2016	52	45	287	332	28	89	17	198	17	210	227
2017	50	42	297	339	26	93	16	204	16	221	237

2012 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Kütahya ilinde %14 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.53. Malatya

Malatya ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %51'i serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %60'ı kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %67'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %60 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %62'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %79 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %61 serbest çalışma ve %62 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 61. Malatya İli Meslek Mensupları

Malatya					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	37	193	187	380	151		229		108	121	229
2010	44	127	260	387	73	80	54	180	53	186	239
2011	52	81	310	391	49	105	32	205	32	212	244
2012	56	77	324	401	45	112	32	212	33	220	253
2013	60	71	345	416	43	120	28	225	29	236	265
2014	69	64	360	424	41	127	23	233	24	246	270
2015	63	62	378	440	42	141	20	237	21	251	272
2016	61	61	397	458	42	145	19	252	20	269	289
2017	69	62	415	477	44	154	18	261	19	279	298

2014 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %62'si kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Malatya ilinde %25 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.54. Manavgat

Manavgat ilinde 2014 yılında meslek mensuplarının; %92'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %92'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 62. Manavgat İli Meslek Mensupları

Manavgat					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2014	72	23	252	275	11	79	12	173	12	178	190
2015	68	23	275	298	11	86	12	189	12	194	206
2016	45	23	301	324	11	94	12	207	12	212	224
2017	55	23	321	344	11	91	12	230	12	236	248

2016 yılında meslek mensuplarının; %93'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %68'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %93'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Manavgat ilinde %25 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.55. Manisa

Manisa ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %56'sı serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %56'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %66 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %67'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %71 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %69 serbest çalışma ve %71 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %74'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %71'i kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %76'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 63. Manisa İli Meslek Mensupları

Manisa					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	56	435	342	777	256		521		288	239	527
2010	57	350	440	790	150	120	200	320	200	332	532
2011	90	223	556	779	105	138	118	418	118	433	551
2012	94	209	593	802	103	146	106	447	106	462	568
2013	107	196	624	820	103	151	93	473	93	490	583
2014	138	188	654	842	97	166	91	488	91	508	599
2015	141	184	699	883	95	181	89	518	89	540	629
2016	120	163	715	878	78	191	85	524	86	548	634
2017	164	159	756	915	77	200	82	556	83	580	663

2014 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Manisa ilinde %18 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.56. Mardin

Mardin ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %50'si serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %60'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %67 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %67'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %76 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %74 serbest çalışma ve %75 kaşe kullanan meslek

mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %77'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %74'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 64. Mardin İli Meslek Mensupları

Mardin					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	15	94	95	189	64		125		54	72	126
2010	12	79	117	196	41	24	38	93	39	93	132
2011	25	45	141	186	23	26	22	115	23	117	140
2012	35	46	152	198	25	29	21	123	22	124	146
2013	44	46	164	210	26	29	20	135	21	136	157
2014	49	43	174	217	25	29	18	145	18	146	164
2015	66	42	186	228	25	26	17	160	17	161	178
2016	80	33	197	230	20	32	13	165	13	166	179
2017	101	33	216	249	20	40	13	176	13	177	190

2013 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %78'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %78'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %77'si serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %78'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %76'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Mardin ilinde %32 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.57. Mersin

Mersin ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %50'si serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl

için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %60'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %67 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %67'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %76 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %74 serbest çalışma ve %75 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %77'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %74'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 65. Mersin İli Meslek Mensupları

Mersin					Bağımlı		Serbest					
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	107	761	755	1516		545		971		452	533	985
2010	121	88	941	1529	273	270	315	671		317	699	1016
2011	166	404	102	1506	198	303	206	799		209	834	1043
2012	206	377	1186	1563	189	327	188	859		191	903	1094
2013	273	343	1240	1583	153	338	185	902		188	947	1135
2014	255	317	1299	1616	143	363	174	936		176	987	1163
2015	249	299	1374	1673	133	389	166	985		167	1043	1210
2016	275	291	1454	1745	131	404	160	1050		161	1114	1275
2017	265	286	1536	1822	128	439	158	1097		159	1169	1328

2013 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %61'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek

çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Karaman ilinde %10 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.58. Muğla

Muğla ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %53'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %65'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %71 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %72'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %80 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %74 serbest çalışma ve %75 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 66. Muğla İli Meslek Mensupları

Muğla					Bağımlı		Serbest				
	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	75	494	566	1060	294		766		337	439	776
2010	83	285	532	817	118	116	167	416	169	423	592
2011	83	173	674	847	75	149	98	525	99	534	633
2012	60	119	516	635	54	118	65	398	65	405	470
2013	77	108	542	656	44	126	64	416	64	423	487
2014	74	108	559	667	43	130	65	429	66	437	503
2015	74	93	585	678	35	147	58	438	58	451	509
2016	65	90	614	704	36	153	54	461	54	474	528
2017	69	89	639	728	36	155	53	484	53	497	550

2015 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Muğla ilinde %31 oranında azaldığını söylemek mümkündür.

4.2.59. Muş

Muş ili 2010 yılında meslek mensuplarının; %68'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %89'u serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %89'u kaşe kullanmaktadır. 2011 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %94 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %94'ü kaşe kullanmaktadır. 2012 yılında %84 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %90 serbest çalışma ve %90 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %91'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %91'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 67. Muş İli Meslek Mensupları

Muş					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2010	1	9	19	28	2	1	7	18	7	18	25
2011	2	6	25	31	1	1	5	24	5	24	29
2012	6	5	26	31	1	2	4	24	4	24	28
2013	8	5	28	33	1	2	4	26	4	26	30
2014	12	5	31	36	1	3	4	28	4	28	32
2015	13	5	33	38	1	3	4	30	4	30	34
2016	11	5	34	39	1	4	4	30	4	30	34
2017	8	5	37	42	1	4	4	33	4	33	37

2014 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %89'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %89'u kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %89'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %89'u kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %87'si serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %87'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %88'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %88'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Muş ilinde %5 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.60. Nevşehir

Nevşehir ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %65'i serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %56'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %58 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %59'u kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %69 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %64 serbest çalışma ve %65 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %74'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %57'si serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %67'si kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %77'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 68. Nevşehir İli Meslek Mensupları

Yıllar	evşehir				Bağımlı		Serbest		Kaşe		
	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	SM	SMMM	Toplam Kaşe
2009	12	159	87	246	102		144		86	60	146
2010	11	107	135	242	66	35	41	100	41	102	143
2011	13	75	165	240	46	40	29	125	29	128	157
2012	16	64	179	243	39	45	5	134	25	137	162
2013	21	55	181	236	33	45	22	136	22	141	163
2014	20	50	184	234	29	42	21	142	22	147	169
2015	17	50	188	238	29	42	21	146	22	151	173
2016	14	41	192	233	21	41	20	151	20	156	176
2017	16	38	202	240	18	50	20	152	20	158	178

2016 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Nevşehir ilinde %2 oranında azaldığını söylemek mümkündür.

4.2.61. Niğde

Niğde ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %56'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %54'ü serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %53'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %69'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %56 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %57'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %86 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %63 serbest çalışma ve %65 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %65'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 69. Niğde İli Meslek Mensupları

Niğde					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	7	55	69	124	57		67		30	36	66
2010	5	39	85	124	20	34	19	51	19	52	71
2011	6	17	106	123	11	35	6	71	6	74	80
2012	10	16	108	124	11	35	5	73	5	76	81
2013	11	16	109	125	11	34	5	75	5	78	83
2014	19	13	109	122	9	32	4	77	4	80	84
2015	21	14	111	125	10	31	4	80	4	82	86
2016	20	12	117	129	9	34	3	83	3	85	88
2017	23	12	121	133	9	34	3	87	3	90	93

2013 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %68'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Niğde ilinde %7 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.62. Ordu

Ordu ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %64'ü serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %56'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %56'sı kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %60'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %59 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali

müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %59'u kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %77 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %64 serbest çalışma ve %64 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %63'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 70. Ordu İli Meslek Mensupları

Ordu					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	18	181	152	333	148		185		98	87	185
2010	17	136	202	338	68	70	68	132	68	132	200
2011	30	75	254	329	46	74	29	180	29	181	210
2012	43	77	267	344	49	79	28	188	28	189	217
2013	42	70	266	336	44	75	26	191	26	192	218
2014	45	64	275	339	40	74	24	201	24	202	226
2015	39	57	281	338	32	76	25	205	25	207	232
2016	31	52	299	351	27	85	25	214	25	217	242
2017	47	42	321	363	21	98	21	223	21	226	247

2013 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %65'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %68'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %68'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Ordu ilinde %9 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.63. Osmaniye

Osmaniye ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %55'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %67'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %63 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %89 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %79 serbest çalışma ve %79 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %76'sı serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %76'sı kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 71. Osmaniye İli Meslek Mensupları

Osmaniye					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	12	51	63	114	29		85		40	46	86
2010		40	80	120	22	22	18	58	18	59	77
2011	13	13	104	117	15	20	8	84	8	84	92
2012	21	16	118	134	7	25	9	93	9	93	102
2013	34	15	122	137	7	22	8	100	8	100	108
2014	38	15	131	146	7	27	8	104	8	104	112
2015	32	14	141	155	7	28	7	113	7	113	120
2016	27	15	149	164	8	25	7	124	7	124	131
2017	22	14	170	184	7	26	7	144	7	144	151

2013 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %79'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %79'u kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %77'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %77'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve

çoğunluğu oluşturan %80'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %80'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %92'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %82'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %82'si kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Osmaniye ilinde %61 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.64. Rize

Rize ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %51'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %51'i bağımlı çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %51'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %54'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %51 oranıyla bağımlı çalışmayı tercih ederken çalışanların %50'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %76 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %58 serbest çalışma ve %62 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %77'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %63'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 72. Rize İli Meslek Mensupları

Rize					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	8	102	105	207	106		101		45	57	102
2010	7	96	114	210	55	52	41	62	41	65	106
2011	11	48	149	197	32	50	16	99	16	107	123
2012	12	48	160	208	30	56	18	104	18	114	132
2013	17	44	162	206	28	58	16	104	16	11	130
2014	23	43	163	206	26	59	17	104	17	114	131
2015	31	40	169	209	24	61	16	108	17	122	139
2016	24	32	169	201	19	61	13	108	14	124	138
2017	25	31	171	202	18	58	13	113	14	129	143

2013 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %58'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest

muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %69'u kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Rize ilinde %2 oranında azaldığını söylemek mümkündür.

4.2.65. Sakarya

Sakarya ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %57'si serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %54'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %55'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %57'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %51 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %53'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %78 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %56 serbest çalışma ve %58 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır.

Tablo 4. 73. Sakarya İli Meslek Mensupları

Sakarya					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	47	413	312	725	331		394		233	168	401
2010	52	315	424	739	170	190	145	234	150	239	389
2011	108	154	553	707	83	227	71	326	76	333	409
2012	115	174	594	768	98	251	76	33	81	349	430
2013	146	155	631	786	88	264	67	367	70	374	444
2014	134	144	664	808	81	283	63	381	66	393	459
2015	142	140	687	827	83	290	57	397	60	414	474
2016	130	137	713	850	84	293	53	420	56	439	495
2017	179	125	765	890	78	311	47	454	51	475	526

2012 yılında meslek mensuplarının; %77'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %55'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %56'sı kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %55'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %56'sı kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %55'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %57'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %55'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %57'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sı serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %58'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %59'u kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Sakarya ilinde %23 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.66. Samsun

Samsun ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %57'si serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %60'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %64 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %65'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %78 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %70 serbest çalışma ve %71 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %71'i kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 74. Samsun İli Meslek Mensupları

Samsun					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	49	452	338	790	263		527		302	226	528
2010	50	318	483	801	134	152	184	331	184	336	520
2011	52	171	619	790	78	162	93	457	93	464	557
2012	62	163	641	804	73	169	90	472	91	480	571
2013	88	144	653	797	61	165	83	488	84	499	583
2014	104	137	666	803	57	166	80	500	80	513	593
2015	116	128	687	815	56	167	72	520	72	533	605
2016	136	125	714	839	54	169	71	545	71	559	630
2017	123	118	738	856	52	173	66	565	66	583	649

2014 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %76'sı kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Samsun ilinde %8 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.67. Sinop

Sinop ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %62'si serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %60'ı bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %40'ı kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %56'sı serbest muhasebeci ve çoğunluk %59 oranıyla bağımlı çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %41'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %55 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %54 bağımlı çalışma ve %46 kaşe kullanan meslek

mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %56'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %55'i bağımlı çalışmayı tercih ederken toplamın %45'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 75. Sinop İli Meslek Mensupları

Sinop					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	2	55	33	88	53		35		20	15	35
2010	4	49	39	88	32	20	17	19	14	19	36
2011	6	38	47	85	27	19	11	28	11	28	39
2012	7	38	49	87	27	21	11	28	11	28	39
2013	9	35	50	85	27	21	8	29	8	29	37
2014	9	31	53	84	24	23	7	30	7	30	37
015	15	28	59	87	20	25	8	34	8	34	42
2016	14	28	60	88	20	22	8	38	8	38	46
2017	10	26	61	87	18	20	8	41	8	41	49

2013 yılında meslek mensuplarının; %59'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sı bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %44'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %63'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sı bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %44'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %68'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %52'si bağımlı çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %58'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %68'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %52'si serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %52'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %70'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %56'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %56'sı kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Sinop ilinde %1 oranında azaldığını söylemek mümkündür.

4.2.68. Sivas

Sivas ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %54'ü serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %63'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının

%64'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %65'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %64 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %81 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %68 serbest çalışma ve %70 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %69'u kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 76. Sivas İli Meslek Mensupları

Sivas					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	27	163	141	304	111		193		105	89	194
2010	25	106	199	305	47	63	59	136	59	137	196
2011	21	59	251	310	28	71	31	180	32	186	218
2012	28	63	263	326	35	72	28	191	29	197	226
2013	28	54	273	327	28	72	26	201	27	207	234
2014	36	53	278	331	26	73	27	205	28	212	240
2015	47	48	282	330	22	77	26	205	27	213	240
2016	46	44	289	333	21	80	23	209	23	217	240
2017	47	40	300	340	19	82	21	218	21	228	249

2013 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek

çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Sivas ilinde %12 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.69. Şanlıurfa

Şanlıurfa ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %50'si serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %77'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %68'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %79 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %79'u kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %83 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %83 serbest çalışma ve %84 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %84'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %84'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 77. Şanlıurfa İli Meslek Mensupları

Şanlıurfa					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	35	155	152	307	72		235		124	113	237
2010	41	99	211	310	26	46	73	171	73	172	245
2011	75	55	269	324	18	36	37	233	37	234	271
2012	74	50	290	340	18	38	32	252	32	253	285
2013	119	47	311	358	17	37	30	274	30	276	306
2014	116	41	338	379	15	36	26	302	26	305	331
2015	109	36	374	410	13	41	23	333	23	336	359
2016	87	34	400	434	13	41	21	359	21	362	383
2017	113	32	436	468	12	46	20	390	20	393	413

2013 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %85'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %85'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %87'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %87'si kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek

mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %87'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %88'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %92'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %88'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %88'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %93'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %88'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %88'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Şanlıurfa ilinde %52 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.70. Tekirdağ

Tekirdağ ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %63'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %77'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %72 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %84 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %73 serbest çalışma ve %74 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %73'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 78. Tekirdağ İli Meslek Mensupları

Tekirdağ					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	65	230	394	624	169		455		157	301	458
2010	73	149	494	643	53	130	96	364	96	371	467
2011	63	63	330	393	17	88	46	242	46	246	292
2012	65	61	354	415	18	101	43	253	44	258	302
2013	94	58	381	439	17	104	41	277	41	285	326
2014	99	57	395	452	17	107	40	288	40	296	336
2015	95	50	427	477	14	120	36	307	36	316	352
2016	81	47	454	501	14	122	33	332	33	342	375
2017	95	44	485	529	13	137	31	348	31	361	392

2013 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %91'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %92'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Tekirdağ ilinde %15 oranında azaldığını söylemek mümkündür.

4.2.71. Tokat

Tokat ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %51'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %55'i serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %56'sı kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %61'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %51 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %53'si kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %77 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %65 serbest çalışma ve %67 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %76'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2013 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 79. Tokat İli Meslek Mensupları

Tokat					Bağımlı		Serbest				
Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	11	103	107	210	94		116		49	69	118
2010	14	81	128	209	47	55	34	73	35	76	111
2011	21	48	161	209	26	47	22	114	23	117	140
2012	22	52	167	219	31	47	21	120	22	123	145
2013	21	48	168	216	28	47	20	121	20	124	144
2014	23	44	176	220	25	51	19	125	19	128	147
2015	30	39	192	231	21	55	18	137	18	140	158
2016	25	35	198	233	17	53	18	145	18	150	168
2017	22	31	201	232	14	52	17	149	17	154	171

2015 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %72'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Tokat ilinde %10 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.72. Trabzon

Trabzon ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %57'si serbest muhasebeci ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %55'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %66 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda 2009 itibariyle her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve çalışanların %68'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %75 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %66 serbest çalışma ve %70 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %70'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 80. Trabzon İli Meslek Mensupları

Trabzon					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	37	299	230	529	179		350		199	160	359
2010	40	238	296	534	94	90	144	206	151	214	365
2011	57	128	382	510	65	107	63	275	68	291	359
2012	53	118	420	538	60	125	58	295	62	317	379
2013	57	113	427	540	58	124	55	303	58	327	385
2014	79	108	441	549	59	129	49	312	52	336	388
2015	71	105	449	554	57	129	48	320	51	347	398
2016	65	101	471	572	54	140	47	331	49	360	409
2017	89	97	499	596	52	162	45	337	46	373	419

2013 yılında meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %82'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %66'sı serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Trabzon ilinde %13 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.73. Uşak

Uşak ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %55'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %89 oranıyla

serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %89'u kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %84 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %74 serbest çalışma ve %74 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %73'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 81. Uşak İli Meslek Mensupları

Uşak					Bağımlı		Serbest					
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	21	138	171	309	90		219			95	123	218
2010	24	104	196	247	36	54	68	153	68	153	221	
2011	15	49	257	306	21	58	28	199	28	199	227	
2012	19	44	275	319	20	65	24	210	24	210	234	
2013	25	43	282	325	18	66	25	216	25	216	241	
2014	34	39	291	330	17	66	22	225	22	226	248	
2015	37	39	295	334	19	67	20	228	20	230	250	
2016	33	37	300	337	18	65	19	235	20	238	258	
2017	34	36	318	354	17	72	19	246	20	251	271	

2013 yılında meslek mensuplarının; %87'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %74'ü kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %74'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %75'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %77'si kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Uşak ilinde %15 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.74. Van

Van ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %52'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %80'i serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %81'i kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %79'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %85 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %86'sı kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %89 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %89 serbest çalışma ve %90 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %84'ü serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %85'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 82. Van İli Meslek Mensupları

Van					Bağımlı		Serbest				
	Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM
2009	21	115	125	240	48		192		92	103	195
2010	19	51	95	212	16	21	35	175	35	177	212
2011	37	27	213	240	8	19	19	194	19	197	216
2012	56	27	240	267	10	34	17	206	17	210	227
2013	70	27	243	270	11	28	16	215	16	218	234
2014	82	19	255	274	8	28	11	227	11	230	241
2015	78	17	271	288	6	27	11	244	11	247	258
2016	66	17	298	315	6	27	11	271	11	274	285
2017	63	12	327	339	5	29	7	298	7	302	309

2013 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %86'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %87'si kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %93'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %87'si serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %88'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %94'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %89'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %90'ı kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %95'i serbest muhasebeci mali müşavir ve

çoğunluğu oluşturan %90'ı serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %90'ı kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %96'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %90'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %91'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Van ilinde %41 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.75. Yalova

Yalova ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %56'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %66'sı kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %69'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %67 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %68'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %83 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %69 serbest çalışma ve %70 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %84'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %70'i kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 83. Yalova İli Meslek Mensupları

Yalova					Bağımlı		Serbest				
Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	8	91	114	205	72		133		58	78	136
2010	8	64	143	207	24	45	40	98	40	100	140
2011	11	34	170	204	13	50	21	120	21	122	143
2012	19	35	188	223	14	56	21	132	21	134	155
2013	35	32	192	224	12	56	20	136	20	138	158
2014	35	32	194	226	12	57	20	137	20	139	159
2015	35	28	207	235	11	60	17	147	17	150	167
2016	24	27	216	243	10	60	17	156	17	159	176
2017	25	27	234	261	11	64	16	170	16	174	190

2013 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %86'sı serbest

muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %70'i kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %70'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %72'si kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Yalova ilinde %27 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.76. Yozgat

Yozgat ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %52'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %62'si serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %64'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %60'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %64 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %65'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %74 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %68 serbest çalışma ve %70 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır.

Tablo 4. 84. Yozgat İli Meslek Mensupları

Yozgat					Bağımlı		Serbest				
Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	12	97	106	203	77		126		47	82	129
2010	9	82	123	205	46	28	36	95	37	96	133
2011	8	53	149	202	34	30	19	119	20	121	141
2012	15	51	154	205	33	34	18	120	19	122	141
2013	26	50	157	207	31	33	19	124	20	126	146
2014	24	47	156	203	28	30	19	126	20	128	148
2015	19	46	162	208	28	32	18	130	19	132	151
2016	13	41	163	204	25	30	16	133	17	135	152
2017	16	40	166	206	24	31	16	135	17	137	154

2012 yılında meslek mensuplarının; %75'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %67'si serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %69'u kaşe kullanmaktadır.2013 yılında meslek mensuplarının; %76'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %69'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %71'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %77'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2015 yılında meslek mensuplarının; %78'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %71'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %73'ü kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %81'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %73'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %75'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Yozgat ilinde %1 oranında arttığını söylemek mümkündür.

4.2.77. Zonguldak

Zonguldak ili 2009 yılında meslek mensuplarının; %50'si serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %53'ü serbest çalışmayı tercih ederken kaşe kullananlarda her yıl için serbest muhasebeci mali müşavirler fazlalıkta ve meslek çalışanlarının %54'ü kaşe kullanmaktadır. 2010 yılına gelindiğinde meslek mensuplarının; %66'sı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluk %54 oranıyla serbest çalışmayı tercih ederken çalışanların %55'i kaşe kullanmaktadır. 2011 yılında %79 serbest muhasebeci mali müşavir, çoğunluğu oluşturan %56 serbest çalışma ve %58 kaşe kullanan meslek mensubu bulunmaktadır. 2012 yılında meslek mensuplarının; %80'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %57'si serbest çalışmayı tercih ederken toplamın %59'u kaşe kullanmaktadır.2013 yılında meslek mensuplarının; %83'ü serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %59'u serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %61'i kaşe kullanmaktadır. 2014 yılında meslek mensuplarının; %85'i serbest muhasebeci mali

müşavir ve çoğunluğu oluşturan %60'ı serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %63'ü kaşe kullanmaktadır.

Tablo 4. 85. Zonguldak İli Meslek Mensupları

Zonguldak					Bağımlı		Serbest				
Yıllar	Devam Eden Stajyer	SM	SMMM	Toplam	SM	SMMM	SM	SMMM	Kaşe SM	Kaşe SMMM	Toplam Kaşe
2009	30	192	192	384	180		204		99	108	207
2010	26	134	261	395	71	112	63	149	63	154	217
2011	30	82	304	386	49	120	33	184	33	192	225
2012	37	79	323	402	47	127	32	196	32	204	236
2013	43	67	318	385	39	119	28	199	28	207	235
2014	58	56	323	379	31	119	25	204	25	213	238
2015	63	43	325	368	20	112	23	213	23	223	246
2016	34	42	326	368	20	109	22	217	22	238	250
2017	25	38	337	375	19	113	19	224	19	235	254

2015 yılında meslek mensuplarının; %88'i serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %64'ü serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %67'si kaşe kullanmaktadır. 2016 yılında meslek mensuplarının; %89'u serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. 2017 yılında meslek mensuplarının; %90'ı serbest muhasebeci mali müşavir ve çoğunluğu oluşturan %65'i serbest çalışmayı tercih ederken meslek çalışanlarının %68'i kaşe kullanmaktadır. Mesleğe talebin Zonguldak ilinde %2 oranında azalma olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 4.86. Türkiye Geneli Meslek Mensuplarına Bakış

Yıllar	Stajyer	SM	SMMM	YMM	Toplam	Bağımlı			Serbest			Kaşe Kullanım		
						SM	SMMM	YMM	SM	SMMM	YMM	SM	SMMM	Toplam
2009	9889	28665	47736	3855	80256	35014		1744	41387		2111	16509	27088	43597
2010	10770	21164	57405	3858	82427	10532	31831	2137	10632	25574	1721	10874	34268	45142
2011	14845	13279	67135	3895	84309	6900	28834	2156	6379	38301	1739	6606	41504	48110
2012	16307	12433	72984	4097	89514	6508	32285	1880	5925	40699	2217	6138	44247	50385
2013	20376	11586	76561	4271	92418	6031	33900	1960	5555	42661	2311	5743	46604	52347
2014	20384	10880	80577	4578	96035	5658	36287	2221	5222	44290	2357	5404	48615	54020
2015	20031	10144	85740	4685	100569	5262	39357	2200	4882	46383	2485	5050	51224	56274
2016	17339	9551	90044	4723	104318	4907	41600	2588	4644	48444	2135	4804	53710	58514
2017	18498	9043	94742	4745	108530	4603	44108	2079	4440	50634	2666	4598	56446	61044

SONUÇ

Ticari faaliyetleri olan bütün işletmelerin mali müşavirlik hizmeti alma zorunluluğu mesleği gün geçtikçe daha çok tercih edilen bir konuma koymuştur. Yüksek mesleki standartlara ulaşmak, mesleğe gereken saygınlığı kazandırmak ve işletmenin mali işlemlerini güvenilir şekilde yürütmek için muhasebe mesleği 1989 yılında TÜRMOB çatısı altında örgütlenmiştir.

Tezin birinci bölümünde muhasebenin tanımı, örgütlenme süreci, TÜRMOB, mali müşavirlik oda kuruluşları ve yönetim organları açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde meslek mensubu tanımlarına, meslek mensubu olabilmek için girilen sınavları hazırlanması ve sonuçlandırılmasını sağlayan TESMER' in düzenlediği eğitim ve sınavlara yer verilmiştir.

Tez çalışmasının üçüncü bölümünde toplam meslek mensupları; cinsiyet, yaş, öğrenim durumu değişkenleriyle detaylandırılmıştır. Sınavlara katılım ve başarı oranları her mensup grubu için incelenmiştir. TÜRMOB' dan elde edilen verilere göre stajyer sayısı, meslek mensubu sayısı, bağımlı-serbest çalışma, kaşe oranları yıllara göre incelenerek tablo 4.86 oluşturulmuştur.

Tablo 4.86. Türkiye Geneli Meslek Mensuplarına Bakış

Yıllar	Stajyer					Bağımlı			Serbest			Kaşe Kullanım		
		SM	SMMM	YMM	Toplam	SM	SMMM	YMM	SM	SMMM	YMM	SM	SMMM	Toplam
2009	9889	28665	47736	3855	80256	35014		1744	41387		2111	16509	27088	43597
2010	10770	21164	57405	3858	82427	10532	25574	2137	10632	31831	1721	10874	34268	45142
2011	14845	13279	67135	3895	84309	6900	28834	2156	6379	38301	1739	6606	41504	48110
2012	16307	12433	72984	4097	89514	6508	32285	1880	5925	40699	2217	6138	44247	50385
2013	20376	11586	76561	4271	92418	6031	33900	1960	5555	42661	2311	5743	46604	52347
2014	20384	10880	80577	4578	96035	5658	36287	2221	5222	44290	2357	5404	48615	54020
2015	20031	10144	85740	4685	100569	5262	39357	2200	4882	46383	2485	5050	51224	56274
2016	17339	9551	90044	4723	104318	4907	41600	2588	4644	48444	2135	4804	53710	58514
2017	18498	9043	94742	4745	108530	4603	44108	2079	4440	50634	2666	4598	56446	61044

Tablo 4.86'dan da görüldüğü üzere ülkemizde muhasebe meslek uygulayıcılarının sayısı 2009 yılına göre %35,22 artış göstererek 108.530 kişiye ulaşmıştır. TÜİK' den alınan verilere göre 2009 yılına göre nüfus 72.561.312 kişiden %10 artarak 2017 yılında 80.810.525 kişiye ulaşmıştır. Muhasebe mesleğine talebin nüfus artış oranının üstünde kaldığı görülmektedir.

YÖK istatistikten alınan verilere göre 2017 yılında üniversitelere yerleşen öğrenci sayısı 2009 yılına göre %60 artmıştır. Meslek uygulayıcılarındaki artışın mezun öğrenci sayısındaki artışla alakalı olabileceğini söylemek mümkündür.

Yine TÜİK' den alınan verilere göre işsizlik 2009 yılında %14 iken 2017 yılına gelinde %10,9'a düşmüştür. İşsizlik oranının düşmesiyle mesleğe olan talebin artması arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu düşünülebilir.

Türkiye'deki ekonomik büyüme yıllar içerisinde artış eğiliminde olmasına rağmen sürekli artan, dengeli bir durumda olmayıp bazı yıllarda bir önceki yıla göre daha az büyüdüğü görülmektedir. Muhasebe meslek mensubu uygulayıcılarındaki artış ise seneler içinde %0,02 ile %0,06 arasında değişen ekonomik büyümeye göre daha dengeli bir grafik sergilemektedir. Ekonomik büyümenin diğerlerine nazaran en az olduğu 2012 yılında muhasebe meslek uygulayıcılarındaki artış oranının en fazla olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye'deki ekonomik büyüme ve muhasebe meslek uygulayıcılarının artış oranları arasında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Ayrıca piyasaların genişlemesi, ekonomik olanakların artması, globalleşme süreci sadece serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirler tarafından yapılabilecek mesleğe ait alt uzmanlık gerektiren; bağımsız denetçilik, gayrimenkul değerlendirme uzmanlığı, E-ticaret uzmanlığı, denetim standartları uzmanlığı gibi birçok alanda yeni iş kolları açmıştır. Mesleğe talebin artışında muhasebe mesleğinin tanımının, içeriğinin güncel durumlara karşı çeşitlenebiliyor ve farklı uzmanlık alanlarına olanak sağlıyor olması söylenebilir.

Diğer işletmelere göre daha az sermaye ile kendi işinin sahibi olma isteğinin de mesleğe olan talebin artmasında etkisinin olduğu söylenebilir.

26.07.2008 yılı 5786 sayılı kanunla artık serbest muhasebeci olunamamasından dolayı serbest muhasebecilerin sayısında azalma görülürken serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler sayısında sürekli artış görülmektedir. Meslek mensupları her sene çoğunluklu olarak serbest çalışmayı tercih etmiştir. Kaçak muhasebecilikle mücadele etmek için kullanılan kaşe oranı 2009 yılına göre %28 oranında artmıştır.

Üçüncü bölümden elde edilen diğer sonuçlara göre; yeminli mali müşavirlerdeki artış %19 iken yeminli mali müşavir uygulayıcılarındaki kadınların artışı %54, erkeklerin artışı %21'dir.

Serbest muhasebeci mali müşavirler %98 artış gösterirken serbest muhasebeci mali müşavir uygulayıcılarındaki kadınların artışı %144, erkeklerin artışı %84'dür. 2008 yılından itibaren serbest muhasebeci olunamamasından dolayı serbest muhasebecilerde %68 azalış vardır. 2009 yılında meslekteki erkek oranı %79 iken 2017 yılına gelindiğinde %72'ye düşmüştür.

2009-2017 yılları arasında TÜİK' den alınan verilere göre kadın nüfusunun %49.8 erkek nüfusunun %50,2 oranında sabit kaldığı görülmektedir. Genel olarak erkek nüfusunun kadın nüfusundan fazla olmasına rağmen mesleğe olan talebin kadınlarda daha fazla arttığı görülmektedir. Meslek uygulayıcılarındaki toplam kadın artışı 2009 yılında %21 iken 2017 yılında %28'e çıkmıştır. Buna sebep olarak kadınların iş gücüne katılım oranının 2009'da %26'dan 2017 yılında %33,8'e yükselerek yıllar itibariyle sürekli artış göstermesi söylenebilir.

Sınavlardaki başarı oranlarına gelindiğinde staj başlatma sınavına başvuranların sayısı %45 artarken, kazanma oranı %16'dan %12'ye düşmüştür. Mesleki yeterlilik sınavlarından serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavına katılım %11 artarken başarı oranı %38'den %27'ye düşmüştür. Yeminli mali müşavirlik sınavlarına katılım %660 artarken başarı oranında herhangi bir değişim olmamıştır.

Sınavlara katılım oranı artarken sınavlardaki başarının düşüş göstermesine 2014 yılından itibaren sınavı hazırlayan kurumun değişmesi ve aynı tarzdaki soruların yerini yeni formattaki soruların alması sebep olarak gösterilebilir.

Kaçak muhasebeciliğin önüne geçmek için kullanılan kaşe serbest çalışanlar ve bağımlı çalıştıkları halde mükelleflerinin muhasebesindeki sevk ve idareden sorumlu kişilerce kullanılmaktadır. Buradan yola çıkıldığında ortalama 5970 bağımlı çalışanın kaşe sahibi olduğu söylenebilir.

Tez çalışmasının dördüncü bölümünde Yeminli Mali Müşavir ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavir odalarının kurulduğu her il ve ilçe için meslek mensupları eğitim, cinsiyet ve çalışma şekilleri bakımından incelenmiştir.

Ülkemizde serbest muhasebeci mali müşavirlik mesleğinde 2017 yılına gelindiğinde 77 odanın bulunduğu görülmektedir. Doğu Anadolu bölgesinde; Tunceli, Bingöl, Hakkari, Ağrı, Iğdır, Ardahan, Güneydoğu Anadolu bölgesinde Kilis, Siirt, Şırnak, Karadeniz bölgesinde; Bayburt da olmak üzere toplamda 10 ilimizde oda bulunmamaktadır. Buna karşılık Antalya iline bağlı; Alanya, Manavgat, Muğla iline bağlı; Bodrum, Fethiye, Hatay iline bağlı; İskenderun ve Tekirdağ iline bağlı Çorlu'da olmak üzere ilçede oda açma şartlarını sağlamış toplamda 6 ilçemizde Serbest muhasebeci mali müşavirlik odası bulunmaktadır.

Mesleğe olan talebin 2009 yılından 2017 yılına oranla en fazla %36 ile Güneydoğu Anadolu bölgesinde, en düşük %6 ile Karadeniz bölgesinde olduğu görülmektedir. Marmara bölgesinde %21, Akdeniz bölgesinde %20, Doğu Anadolu bölgesinde %17, Ege ve İç Anadolu da %15 oranında mesleğe talebin arttığı görülmektedir.

İşsizlik oranlarına bakıldığında genel olarak işsizlik oranının en yüksek istihdamın en düşük olduğu bölge Güneydoğu Anadolu bölgesi; işsizliğin en düşük istihdamın en yüksek olduğu bölge ise Karadeniz bölgesidir. Buna rağmen meslek mensubu sayısındaki artış işsizlik oranıyla ters bir şekilde en fazla Güneydoğu Anadolu bölgesinde artarken en az Karadeniz bölgesinde artmıştır.

Türkiye'deki en fazla işsizlik oranı Güneydoğu Anadolu bölgesinde iken bölgeye yönelik uygulanan iktisadi politikaların artması, sınır ticaret merkezlerinin kurulması, Irak ihracatının neredeyse tamamının Gaziantep'ten karşılanması

bölgedeki ticari faaliyetlerin artması gibi sebeplerden dolayı en fazla muhasebe meslek mensubunun artış gösterdiği bölge olarak düşünülmektedir.

Mesleğe talebin en çok arttığı ilk 5 ilimiz; %62 ile İç Anadolu bölgesine bağlı Kayseri, %61 ile Akdeniz bölgesine bağlı Osmaniye, %58 Marmara bölgesine bağlı Kocaeli ve %53 İstanbul, %52 ile Güneydoğu Anadolu bölgesine bağlı Urfa'dır.

Mesleğe talebin en çok azaldığı ilk 5 ilimiz; %31 ile Ege bölgesi bağlı Muğla, %21 ile Akdeniz bölgesine bağlı Hatay, %17 ile Doğu Anadolu bölgesine bağlı Bitlis, %15 ile Marmara bölgesine bağlı Tekirdağ, %7 ile İç Anadolu bölgesine bağlı Kırıkkale'dir.

Ülkemizde en çok nüfus kalabalığı olan iki il Ankara ve İstanbul'da 2009-2017 yılları için çalışanların çoğu bağımlı çalışırken sadece 2009 yılında bağımlı çalışanların fazla olduğu iller; Bursa, Gümüşhane, Kahramanmaraş, Kırşehir ve Sinop'tur. Gümüşhane ve Sinop illeri 2010 yılında da bağımlı çalışanların fazla olduğu illerimizden olup 2010 yılından itibaren bağımlı çalışma yerini İstanbul ve Ankara hariç tüm illerimizde çalışanların çoğu serbest çalışmaya bırakmıştır.

26.07.2008 yılı itibariyle serbest muhasebecilerin, serbest muhasebeci mali müşavir olma süreci 2011 yılında neredeyse tamamlanarak ülke genelinde çoğunluğu serbest muhasebeci mali müşavirler olmuştur.

İstanbul ve Ankara'da büro açma maliyetlerin yüksek olması, uzun süren evrak işlemleri, piyasada tutunma ve ödeme alabilme kaygıları çalışanların çoğunluğunun bağımlı çalışmayı tercih etmesine sebep olarak gösterilebilir.

Dijitalleşme, yapay zekanın hakim olacağı ön görülen yakın gelecekte muhasebe mesleği defter tutma dışında meslek tanımlarını; teknolojik değişimlerin gerisinde kalmayacak şekilde yapılandırılmalıdır. Meslekteki sürekli artış göz önüne alındığında bundan sonra mesleği tercih edecek kişilerin teknolojik gelişmeleri ön görebilecek ve bu değişimlere ayak uydurabilecek özelliklere sahip olması gerekmektedir.

Bundan sonraki çalışmalarda mesleğe olan talebin artış nedeni anket içeren bir çalışmayla incelenebilir. Mesleğe olan talebin değişiminin normalin üstünde olduğu illerin sebepleri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Albez, Abdulkadir, Bilici, Nilgün: "Meslek Yüksekokulları Muhasebe Öğrencilerinin Mesleğe Bakışları: Atatürk Üniversitesi'nde Bir Araştırma" **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 16.sayı, 2012, s. 383-398.
- Arabacıoğlu, Orhan: "Bağımlı Üye Kavramı ve Ülkemiz Gerçekleri", **Mali Çözüm Dergisi**, C:XXXIX, Nisan-Mayıs-Haziran 1997, s. 117.
- Ekergil, Vedat, Banar, Kerim : "Muhasebe Meslek Mensuplarının Hizmet Kalitesi: Sunulan Hizmetlerin Kalitesi İle Müşteri Memnuniyeti İlişkisi Eskişehir Uygulaması, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:X, Sayı:1, 2010, s. 39-60.
- Ekşi, İbrahim H. , Özçalıcı, Mehmet, Büyükkonuklu, Buket: "Meslek Algılanmasında Etkili Olan Faktörler: Muhasebecilik Örneği ", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**,2011 Ekim, s. 67-80.
- Erol, Mikail: "Muhasebe Meslek Elemanlarının (SM-SMM-YMM) Mesleki Faaliyetlerinde Kullandıkları Muhasebe Paket Programları Üzerine Ampirik Bir Çalışma", **Muhasebe Finansman Dergisi**, Ekim 2005, Sayı. 28, s.141-146.
- Ertaş, Fatih C. , Erol, Mikail, Elagöz, İsmail: "Türkiye'de Muhasebe Tarihi Çalışmalarının Son Dönemi (1984-2011)", y.y., s. 73-87.
- Ertuna, İbrahim Ö. : **Maliyet muhasebesi**, 2.bs, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları,1982.
- Güvemli, Oktay : "Türkiye'de Muhasebe Meslek Örgütünün 20. Yılı- Bir Değerlendirme", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 44, Ekim 2009, s. 6-16.

- Güvemli, Oktay: " Türkiye’de Muhasebe Meslek Örgütünün Kuruluşu ve Gelişmesi" **Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Sayı:1,2011,s.129- 145.
- Kutlu, Hüseyin Ali: "Muhasebe Meslek Mensupları ve Çalışanların Etik İnkilemleri: Kars ve Erzurum İllerinde Bir araştırma", s.143-170.
- Kurtcebe, Emin : "21. Yüzyılda Muhasebe Mesleği’nin Vizyonu" s.5.
- Mengülererek, İklim : "İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (İSMMMO)Muhasebe Mesleğinin Yapı Taşı" Türk Kütüphaneciliği, C: XXIV, Sayı:1, 2010, s.147-157.
- Özal, Özcan: Muhasebe, 2.bs, Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları No: 64/50,1975.
- Özal, Özcan,
Yıldırım, Oya,
Tek, Nergis: **Muhasebe İlkeler ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulamaları**, Ege Üniversitesi Basımevi, 1995.
- Özçelik, Münevver K. : "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Sorunları ve Bu Sorunların Cinsiyet Boyutu: Artvin ve Rize Örnekleri" Karadeniz Araştırmaları Merkezi, XV/58, Yaz 2018, s. 99-126.
- Raepers, Neslihan,
Çallıalp, Nilgün : "Mali Müşavirlik Mesleğinin Değeri ve Kamusal Faydası" Bölüm: III Vergi Danışmanları Açısından Sorumlu Vergicilik,2016, s. 184-191.
- Resmî Gazete: Sayı:29557, Aralık 2015, (Çevrimiçi),
<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/ilanlar/eskiilanlar/2015/12/20151209.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/ilanlar/eskiilanlar/2015/12/20151209-4.htm.>, 07 Temmuz 2018

- Resmî Gazete: Sayı:29355, 14 Mayıs 2015, Madde:1, (Çevrimiçi)
[http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=
http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/05
/20150514.htm&main=http://www.resmigazete.
gov.tr/eskiler/2015/05/20150514.htm](http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/05/20150514.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/05/20150514.htm), 07 Temmuz 2018.
- Resmi Gazete : Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Staj Yönetmeliği,
Bölüm: II Staja İlişkin Esaslar, 23 Ağustos 1997, Sayı:
23089, Madde 5, 6, 7, 8, 9, 14, 16.
- Sallabaş, Kadir : "Muhasebe Mesleği ve 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci,
Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali
Müşavirlik Kanununun İncelenmesi ve Uygulamada
Karşılaşılan Sorunlar", İstanbul Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü Muhasebe Denetim Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi, 1996
- Resmî Gazete : Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Kanunu, Kanun
No: 3568, No: 20194, 13 Haziran 1989, Madde: 2, 4, 7,10.
- Resmî Gazete : Resmi Gazete, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Staj
Yönetmeliği, Bölüm: IV Staja İlişkin Esaslar, 23 Ağustos
1997, Sayı:23089, Madde25.
- Sevilengül, Orhan: **Genel Muhasebe**, IV. baskı, Ankara 1995.
- Söylemezoğlu, Ergül: **İşletme Yönetimi Programı 2017-2018 Akademik Yılı
Mevcut Durum Analizi ve I. Stratejik Eylem Planı**,2017.
- Sürmeli, Fevzi,
Benligiray, Yılmaz : **Genel Muhasebe**, Anadolu Üniversitesi İktisat
İşletme Fakültesi Yayınları no 873.
- Sürmeli, Fevzi,
Benligiray, Yılmaz : **Genel Muhasebe**, Anadolu Üniversitesi Yayın No:736,
1995.

Şenol, Hasan :

"Muhasebe Mesleğinin Toplum Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması", **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:VI, Sayı:11,Aralık 2014, s. 102-120.

TÜRMOB:

TÜRMOB Hakkında (Çevrimiçi),
<https://www.turmob.org.tr/Kurumsal/TURMOB-Hakkinda>, 10.07.2018.

TÜRMOB:

TESMER,2017, (Çevrimiçi)
<https://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/c52b9b84-4d51-4277-8e97-d3192d618757/tesmer>, 24.04.2018.

TÜRMOB:

Staja ve Sınava İlişkin Uygulama Yönergesi, (Çevrimiçi)
<http://www.tesmer.org.tr/post/164>, 11.07.2018.

TÜRMOB:

Meslek Mensubu Dağılım Tablosu SM-SMMM, (Çevrimiçi), <https://www.turmob.org.tr/istatistikler/c8172e63-2bef-4919-a863-86e403bdf0a/meslek-mensubu-dagilim-tablosu--sm-smmm-> ,07 Temmuz 2018.

TÜRMOB:

Meslek Mensubu Dağılım Tablosu YMM,(Çevrimiçi),
<https://www.turmob.org.tr/istatistikler/98ffcbdc-4ebc-4670-ac57-006ffbc7d099/meslek-mensubu-dagilim-tablosu--ymm->, 07 Temmuz 2018.

TÜRMOB:

Meslek Mensubu Cinsiyet Tablosu, (Çevrimiçi)
<https://www.turmob.org.tr/istatistikler/df447eb1-e8ef-4df2-a3c0-92376d568eba/meslek-mensubu-cinsiyet-tablosu>, 07 Temmuz 2018.

TÜRMOB: Çalışanların Kütüğe Kayıtlı Olanlar Olmayanlar Özet Tablosu, (çevrimiçi),<https://www.turmob.org.tr/istatistikler/72930aad-2c4a-4592-b492-6b5f4df1c503/calisanlarin-kutuge-kayitli-olanlar---olmayanlar-ozet-tablosu>, 07.07.2018.

TÜRMOB: 2009 Biten Çalışma Dönemine Bakış, Ceren ÜN, (Çevrimiçi) <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/6e92a5d8-270c-404a-bb1a-8784d9630b45/calisma-donemine-bakis>, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2009 İstatistiki Bilgiler, Ceren Ün, (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/cd44e799-1877-4e8f-ba6d-f70549e1fba8/istatistiki-bilgiler>, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2009 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), Ceren Ün, (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/c6fb8972-e553-477c-9e95-9ff4ea2bd0e2/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi- s. 4-15>, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2010 Çalışma Dönemine Bakış, (Çevrimiçi) <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/3c522edc-dad8-4c26-a54b-07fc5b52fec3/calisma-donemine-bakis>, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2010 İstatistiki Bilgiler, (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/749650bd-e748-4a9e-9fb7-59c5aa99daf2/istatistiki-bilgiler>, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2010 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/19193337-db39-4cce-a277-4e8a74cc190c/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi->, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2011 Çalışma Dönemine Bakış, (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/74276e7f-282a-420b-9d84-d3780f6471b8/calisma-donemine-bakis>, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2011 İstatistiki Bilgiler, Ceren ÜN, (Çevrimiçi) <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/313f8a71-9d4f-4199-865f-3bb89542b61f/istatistiki-bilgiler>, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2011 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/0f233a45-306a-4bcc-a114-2d6dbb3502f8/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi->, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2012 Çalışma Dönemine Bakış ve İstatistiki Bilgiler, (Çevrimiçi) <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/447a67df-79c8-4f4a-8417-b998cca0539a/calisma-donemine-bakis-ve-istatistiki-bilgiler>, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2012 TESMER(Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/10d1b210-77a7-4522-9eba-dad8e5d9acd6/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi->, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2013 Çalışma Dönemine Bakış ve İstatistiki Bilgiler

(Çevrimiçi) <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/a3550366-8764-4eff-b2bd-d5f3238196e5/calisma-donemine-bakis-ve-istatistiki-bilgiler>, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2013 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/69ee06e3-35c4-4ddb-b2c7-0f4a914d4ebf/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi->, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2014 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/9a62b84e-4a5a-4e89-bab0-2819ecd8488c/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi->, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2014, Çalışma Dönemine bakış- İstatistiki Bilgiler (Çevrimiçi) <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/ef0b9c90-3160-4c15-8356-ce0d48ec6b62/istatistiki-bilgileri>, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2014 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/9a62b84e-4a5a-4e89-bab0-2819ecd8488c/tesmer--temel-egitim-ve-staj-merkezi->, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2015, Çalışma Dönemine bakış- İstatistiki Bilgiler (Çevrimiçi) <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/68f8dacd-cbaa-40b6-897d-a155af201562/istatistiki-bilgiler>, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2015 TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi), <http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/46461364-e3cc-4c2f-8e6c-1bf494e0467e/tesmer--temel->

egitim-ve-staj-merkezi-, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2016, Çalışma Dönemine bakış (Çevrimiçi).
http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/9399e3ec-09e0-49f7-a258-19fc789939dd/calisma-donemine-bakis, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2016 TESMER(Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi) http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/06eb6a6a-f774-4339-a934-77b76a0e5e20/tesmer, 24.04.2018.

TÜRMOB: 2017, 1.Bölüm Çalışma Dönemine bakış (Çevrimiçi), http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/c2811509-eb6f-42ac-af62-8d1f9a47148f/1--bolum---calisma-donemine-bakis, 24.04.2018.

TÜRMOB: TÜRMOB:2017 TESMER(Temel Eğitim ve Staj Merkezi), (Çevrimiçi) http://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/c52b9b84-4d51-4277-8e97-d3192d618757/tesmer, 24.04.2018.

Ülker, Sema: "Türkiye'de Muhasebe Sistemi", **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadı Enstitüsü Yönetim Dergisi**, Yıl 9, Sayı 27, Haziran -1997, s. 19-24,

Yardımcıoğlu, Mahmut, Büyüksalvarcı, Ahmet, İyibildiren, Mustafa: "Etiksel Açından Yeminli Mali Müşavirlerin Sorumluluklarının Konya İli Özelinde İncelenmesi", **Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi**, Sayı 11, Yıl 9 Aralık 2006, s.170-180.

